

Liite 1

PÄÄTÖSESITYS

Esitetään, että seurantakomitea hyväksyisi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelman 2014-2020 vuoden 2021 raportin.

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

MAASEUTU 2020

Vuotuinen täytäntöönpanokertomus

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Vuotuinen täytäntöönpanokertomus	
Ajanjakso	01/01/2021 - 31/12/2021
Versio	2021.0
Tila – Nykyinen solmu	Valmis lähetettäväksi - Finland
Kansallinen viite	
Seurantakomitean hyväksyntäpäivämäärä	

Ohjelmaversio voimassa	
CCI	2014FI06RDRP001
Ohjelmatyyppe	Maaseudun kehittämisohjelma
Maa	Suomi
Alue	Manner-Suomi
Ohjelmakausi	2014 - 2022
Versio	9.3
Päätöksen numero	C(2021)5947
Päätöksen päivämäärä	04/08/2021
Hallintoviranomainen	Maa- ja metsätalousministeriö

Sisällysluettelo

1. OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA JA SEN PRIORITEETTEJA KOSKEVAT AVAINTIEDOT	4
1.a) Taloustiedot	4
1.b) Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit sekä määrälliset tavoitearvot	4
1.b1) Yhteenvetotaulukko	4
1.c) Maaseudun kehittämissuunnitelman täytäntöönpanoa koskevat keskeiset tiedot a) ja b) kohtien perusteella kohdealoittain	16
1.d) Taulukkoon F perustuvassa tuloskehityksessä asetettujen välitavoitteiden saavuttamista koskevat keskeisimmät tiedot.....	45
1.e) Muu maaseudun kehittämissuunnitelmaan liittyvä tekijä [valinnainen]	46
1.f) Tarvittaessa toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin.....	46
1.g) Vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa käytetty muuntokurssi (muut kuin euromaat).....	49
2. ARVIOINTISUUNNITELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN.....	50
2.a) Kuvaus mahdollisista muutoksista, joita on tehty maaseudun kehittämissuunnitelman arviointisuunnitelmaan vuoden aikana, ja perustelut.....	50
2.b) Kuvaus vuoden aikana toteutetuista arviointitoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 3 jakso).....	50
2.c) Kuvaus toimista, joita on toteutettu tietojen toimittamisen ja tiedonhallinnan osalta (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 4 jakso).....	50
2.d) Luettelo toteutetuista arvioinneista, myös tieto siitä, millä verkkosivustolla ne on julkaistu	51
2.e) Luettelo toteutetuista arvioinneista keskittyen arviointihavaintoihin.....	52
2.f) Kuvaus viestintätoimista, jotka on toteutettu arviointihavaintojen julkaisemiseksi (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso).....	52
2.g) Kuvaus arviointitulosten vuoksi toteutetuista jatkotoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso).....	54
3. SEIKAT, JOTKA VAIKUTTAVAT OHJELMAN JA TOTEUTETTUIEN TOIMENPITEIDEN TEHOAKUUTEEN	55
3.a) Kuvaus toimista, joita on toteutettu ohjelman laadukkaan ja tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi.....	55
3.b) Laadun ja tehokkuuden toteutusmekanismi	62
4. TEKNISEN AVUN JA OHJELMAN JULKISUUSVAATIMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA VARTEN SUORITETUT TOIMET.....	63
4.a) Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon suoritettavat toimet ja sitä koskeva tilannekatsaus	63
4.a1) Toteutettavat toimet ja nykytilanne kansallisen maaseutuverkoston perustamisen suhteen (hallintorakenne ja verkoston tukiyksikkö).....	63
4.a2) Toteutettavat toimet ja nykytilanne toimintasuunnitelman toteuttamisen suhteen	63
4.b) Toteutettavat toimet sen varmistamiseksi, että ohjelma julkaistaan (komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 808/2014 13 artikla).....	66

5. TOIMET, JOTKA ON TOTEUTETTU ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI.....	70
6. KUVAUS ALAOHJELMIEN TOTEUTTAMISESTA	71
7. TIETOJEN JA OHJELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA TAPAHTUNEEN EDISTYMISEN ARVIOINTI	72
8. ASETUKSEN (EU) N:O 1303/2013 5, 7 JA 8 ARTIKLAN MUKAISTEN PERIAATTEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI TÄYTÄNTÖÖNPANNUT TOIMET.....	73
9. EDISTYMINEN INTEGROIDUN LÄHESTYMISTAVAN VARMISTAMISESSA MAASEUTURAHASTON JA MUIDEN UNIONIN RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN	75
10. RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS (ASETUKSEN (EU) N:O 1303/2013 46 ARTIKLA).....	76
11. YHTEISTEN JA OHJELMAKOHTAISTEN INDIKAATTOREIDEN SEKÄ MÄÄRÄLLISTEN TAVOITEARVOJEN KOODITAUUKOT	77
Liite II	78
Asiakirjat.....	92

1. OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEN PRIORITEETTEJA KOSKEVAT AVAINTIEDOT

1.a) Taloustiedot

Katso liiteasiakirjat

1.b) Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit sekä määrälliset tavoitearvot

1.b1) Yhteenvetotaulukko

Kohdeala 1A						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T1: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14, 15 ja 35 artiklan mukaisten menojen prosenttiosuus suhteessa maaseudun kehittämissohjelman kokonaismenoihin (kohdeala 1A)	2014-2021			1,52	51,32	2,96
	2014-2020			1,66	56,05	
	2014-2019			1,25	42,21	
	2014-2018			0,83	28,03	
	2014-2017			0,13	4,39	
	2014-2016			0,06	2,03	
	2014-2015			0,01	0,34	

Kohdeala 1B						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T2: yhteistyötoimenpiteestä tuettujen yhteistyötoimien kokonaismäärä (asetuksen (EU) N:o 1305/2013 35 artikla) (ryhmät, verkostot/klusterit, pilottihankkeet...) (kohdeala 1B)	2014-2021			729,00	87,83	830,00
	2014-2020					
	2014-2019					
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Kohdeala 1C						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T3: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14 artiklan mukaisesti koulutettujen osallistujien kokonaismäärä (kohdeala 1C)	2014-2021			46 636,00	100,51	46 400,00
	2014-2020			34 095,00	73,48	
	2014-2019			27 916,00	60,16	
	2014-2018			14 064,00	30,31	
	2014-2017			107,00	0,23	
	2014-2016					
	2014-2015					

Kohdeala 2A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T4: niiden maatalojen prosentiosuus, jotka saavat maaseudun kehittämissohjelmasta tukea rakenneuudistukseen tai nykyaikaistamiseen tehtäviin investointeihin (kohdeala 2A)		2014-2021	9,40	60,21	9,40	60,21	15,61
		2014-2020	8,19	52,46	8,19	52,46	
		2014-2019	7,31	46,82	7,31	46,82	
		2014-2018	5,71	36,57	5,71	36,57	
		2014-2017	2,68	17,17	3,04	19,47	
		2014-2016	0,99	6,34	0,99	6,34	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	15 858 885,18	75,69	12 916 218,02	61,65	20 952 381,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	13 561 384,86	104,32	13 031 180,10	100,24	13 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	769 245 768,27	67,85	496 827 521,68	43,82	1 133 700 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	798 666 038,31	68,40	522 774 919,80	44,77	1 167 652 381,00

Kohdeala 2B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T5: niiden maatilojen prosenttiosuus, joilla on maaseudun kehittämisohjelmasta tuettu liiketoiminnan kehittämissuunnitelma / tuettuja investointeja nuorille viljelijöille (kohdeala 2B)		2014-2021	3,19	69,24	3,19	69,24	4,61
		2014-2020	2,76	59,91	2,76	59,91	
		2014-2019	2,31	50,14	2,31	50,14	
		2014-2018	1,55	33,64	1,55	33,64	
		2014-2017	0,37	8,03	0,37	8,03	
		2014-2016	0,03	0,65	0,03	0,65	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	14 620 612,67	95,06	11 050 850,47	71,85	15 380 952,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 457 355,16	72,87	1 384 086,19	69,20	2 000 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	87 972 170,54	60,67	52 153 589,97	35,97	145 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	104 050 138,37	64,08	64 588 526,63	39,78	162 380 952,00

Kohdeala 3A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T6: niiden maatilojen prosenttiosuus, joita tuetaan laatujärjestelmien, paikallismarkkinoiden ja lyhyiden jakeluketjujen sekä tuottajaryhmien ja -organisaatioiden avulla (kohdeala 3A)		2014-2021	3,28	38,45	3,28	38,45	8,53
		2014-2020	1,90	22,27	1,90	22,27	
		2014-2019	1,29	15,12	1,29	15,12	
		2014-2018	0,80	9,38	0,80	9,38	
		2014-2017	0,02	0,23	0,02	0,23	
		2014-2016					
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	8 381 760,32	69,85	6 458 314,84	53,82	12 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	7 557 761,20	107,97	7 257 231,95	103,67	7 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	96 229 898,92	89,10	72 032 276,75	66,70	108 000 000,00
M14	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	438 654 997,33	84,58	436 354 002,70	84,14	518 601 429,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	42 860 645,84	86,07	18 044 557,38	36,23	49 800 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	593 685 063,61	85,37	540 146 383,62	77,67	695 401 429,00

Painopiste P4							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T12: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus maaperän hoidon parantamiseksi ja/tai maaperän eroosion torjumiseksi (kohdeala 4C)		2014-2021			71,11	131,85	53,93
		2014-2020			70,81	131,29	
		2014-2019			70,96	131,57	
		2014-2018			70,30	130,35	
		2014-2017			63,64	118,00	
		2014-2016			63,18	117,15	
		2014-2015			62,21	115,35	
T10: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus vesienhoidon parantamiseksi (kohdeala 4B)		2014-2021			83,37	104,37	79,88
		2014-2020			83,20	104,15	
		2014-2019			83,43	104,44	
		2014-2018			82,81	103,67	
		2014-2017			82,83	103,69	
		2014-2016			82,29	103,01	
		2014-2015			82,44	103,20	
T9: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty luonnon monimuotoisuutta tukeva hoitosopimus (kohdeala 4A)		2014-2021			14,72	83,63	17,60
		2014-2020			14,30	81,24	
		2014-2019			13,55	76,98	
		2014-2018			13,44	76,36	
		2014-2017			11,94	67,83	
		2014-2016			10,94	62,15	
		2014-2015			9,59	54,48	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	5 726 209,66	79,53	4 882 785,94	67,82	7 200 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	11 942 744,00	79,62	11 757 022,10	78,38	15 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	9 831 974,78	122,90	4 601 550,24	57,52	8 000 000,00

M10	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 991 758 543,41	89,14	1 985 532 318,31	88,86	2 234 334 720,00
M11	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	387 780 848,49	94,01	381 087 453,04	92,38	412 500 000,00
M13	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	4 174 711 329,07	87,25	4 178 449 882,38	87,33	4 784 525 873,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	10 950 383,30	86,61	7 602 402,02	60,13	12 642 857,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	6 592 702 032,71	88,21	6 573 913 414,03	87,95	7 474 203 450,00

Kohdeala 5B								
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023	
Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)		2014-2021			718,00	35,90	2 000,00	
		2014-2020						
		2014-2019						
		2014-2018						
		2014-2017						
		2014-2016				221,00		11,05
		2014-2015				18,00		0,90
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023	
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	34 836,50	3,48	320 431,93	32,04	1 000 000,00	
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	502 797,47	50,28	496 464,43	49,65	1 000 000,00	
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	2 693 823,59	80,47	1 920 540,31	57,37	3 347 619,00	
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	3 231 457,56	60,43	2 737 436,67	51,19	5 347 619,00	

Kohdeala 5C							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T16: kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (euroa) (kohdeala 5C)		2014-2021	71 067 254,33	57,83	71 067 254,33	57,83	122 900 000,00
		2014-2020	50 962 949,92	41,47	50 962 949,92	41,47	
		2014-2019	35 088 750,94	28,55	35 088 750,94	28,55	
		2014-2018	22 471 513,38	18,28	22 471 513,38	18,28	
		2014-2017	9 186 406,25	7,47	9 186 406,25	7,47	
		2014-2016			2 539 138,00	2,07	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	3 634 899,15	60,58	2 986 455,16	49,77	6 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 074 875,43	53,74	1 120 980,53	56,05	2 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	55 985 463,15	87,75	34 123 035,01	53,48	63 800 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	8 147 209,78	77,61	4 992 632,59	47,56	10 497 619,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	68 842 447,51	83,65	43 223 103,29	52,52	82 297 619,00

Kohdeala 5D							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T17: niiden eläinyksiköiden (ey) prosenttiosuus, joita koskevat investoinnit kasvihuonekaasujenpäästöjen ja/tai ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi karjanhoidossa (kohdeala 5D)		2014-2021			2,68	24,88	10,77
		2014-2020			2,25	20,88	
		2014-2019			1,42	13,18	
		2014-2018			1,34	12,44	
		2014-2017			0,76	7,05	
		2014-2016			0,42	3,90	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 017 694,88	63,61	806 997,84	50,44	1 600 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	71 820,49	7,18	70 901,40	7,09	1 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	14 769 814,12	51,28	33 995 054,64	118,04	28 800 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 447 596,22	93,39	269 750,85	17,40	1 550 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	17 306 925,71	52,52	35 142 704,73	106,65	32 950 000,00

Kohdeala 5E							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)		2014-2021			1 970,00	98,50	2 000,00
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			161,00	8,05	
		2014-2015			245,00	12,25	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	2 486 055,64	93,23	601 563,07	22,56	2 666 667,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	760 588,77	76,06	660 991,17	66,10	1 000 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	4 379 639,52	115,25	1 312 886,10	34,55	3 800 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	7 626 283,93	102,14	2 575 440,34	34,49	7 466 667,00

Kohdeala 6A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T20: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (kohdeala 6A)		2014-2021			4 882,36	108,50	4 500,00
		2014-2020			3 042,41	67,61	
		2014-2019			2 948,15	65,51	
		2014-2018			1 815,20	40,34	
		2014-2017			600,81	13,35	
		2014-2016			15,30	0,34	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	18 410 183,43	79,35	15 624 221,74	67,35	23 200 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	237 492 583,33	95,86	164 608 127,90	66,44	247 738 095,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	88 920 729,51	103,56	27 886 707,58	32,48	85 861 905,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	344 823 496,27	96,64	208 119 057,22	58,33	356 800 000,00

Kohdeala 6B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T23: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (Leader) (kohdeala 6B)		2014-2021			3 219,12	128,76	2 500,00
		2014-2020			2 286,61	91,46	
		2014-2019			1 739,73	69,59	
		2014-2018			1 064,46	42,58	
		2014-2017			322,14	12,89	
		2014-2016			2,15	0,09	
		2014-2015					
T22: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötty parannetuista palveluista/infrastruktuureista (kohdeala 6B)		2014-2021			92,53	196,57	47,07
		2014-2020			91,46	194,29	
		2014-2019			106,42	226,07	
		2014-2018			121,55	258,22	
		2014-2017			110,18	234,06	
		2014-2016			29,32	62,29	
		2014-2015					
T21: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka kuuluu paikallisten kehittämissstrategioiden piiriin (kohdeala 6B)		2014-2021			70,41	149,58	47,07
		2014-2020			70,41	149,58	
		2014-2019			70,41	149,58	
		2014-2018			70,41	149,58	
		2014-2017			70,41	149,58	
		2014-2016			70,41	149,58	
		2014-2015			70,41	149,58	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	8 171 025,74	68,09	6 715 696,49	55,96	12 000 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	91 812 896,60	110,75	61 460 746,88	74,14	82 900 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 197 876,64	38,64	838 093,27	27,04	3 100 000,00

M19	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	302 533 206,51	78,99	243 650 457,18	63,62	383 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	403 715 005,49	83,93	312 664 993,82	65,00	481 000 000,00

Kohdeala 6C							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T24: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyöttyy uusista tai parannetuista palveluista/infrastruktuureista (TVT) (kohdeala 6C)		2014-2021			31,37	62,47	50,22
		2014-2020			29,07	57,89	
		2014-2019			27,13	54,03	
		2014-2018			26,53	52,83	
		2014-2017			1,22	2,43	
		2014-2016					
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	2 339 614,23	77,99	1 662 306,90	55,41	3 000 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	50 662 175,72	86,60	30 937 286,92	52,88	58 500 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	53 001 789,95	86,18	32 599 593,82	53,01	61 500 000,00

1.c) Maaseudun kehittämisohjelman täytäntöönpanoa koskevat keskeiset tiedot a) ja b) kohtien perusteella kohdealoittain

Yleistä

Tässä luvussa esitetyt maksu- ja sidontatiedot kuvaavat ohjelman toteuman tilanteen vuoden 2021 lopussa, 31.12.2021 voimassa olleen, 4.8.2021 hyväksytyyn ohjelman mukaisesti. Toteumassa on huomioitu päätyneet hankkeet sekä hyväksytyistä hankkeista ne, joista oli vuoden 2021 loppuun mennessä maksettu vähintään yksi välimaksu.

Seurantataulukoissa maksujen toteuma on rahoituskauden ensimmäisinä vuosina esitetty ainoastaan päätyneiden hankkeiden osalta. Hyväksytyt hankkeet, joista oli maksettu vähintään yksi välimaksu, eivät olleet alkuvuosina mukana luvuissa. Näin ollen vuosien 2018–2020 seurantataulukoiden tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2014–2017 raporttien seurantatietoihin.

Raportissa olevien seurantataulukoiden maksu- ja sidontatiedot perustuvat raportoinnin ohjeistukseen ja SFC-järjestelmän toteuttamaan laskentaan. Komission ohjeiden mukaisesti järjestelmään tallennetut maksu- ja sidontatiedot eivät valitettavasti anna todellista kuvaa toimenpiteiden sidonnoista ja maksuista. SFC-järjestelmän taulukoissa monivuotisista sitoumuksista sidontoihin huomioidaan ainoastaan raportointivuoden maksusitoumukset ja järjestelmä laskee vuosittain toimitetut tiedot yhteen. Lisäksi hankkeiden osalta sidonnat voivat muuttua edellisille vuosille esimerkiksi siitä syystä, että niihin tehdään muutospäätöksiä, jotka muuttavat alkuperäistä sidontaa. Neuvonnan sidonta- ja maksutiedot ovat yhtäläiset, koska toimenpiteen luonteesta johtuen varaus ja maksatus tapahtuvat ajallisesti lähekkäin. Pinta-ala- ja eläintukien osalta yhteenvetotaulukossa olevat arvot voivat poiketa tekstin kumulatiivisista arvoista etenkin tukityypeissä, johon liittyy eläinmääriä (M13 ja M14). Rahoituskauden alussa vuosikertomuksen luvut kerättiin tietojärjestelmästä ennen kuin lopulliset tiedot olivat käytettävissä. Rahoituskauden vuosittaisia arvoja summaamalla ei saada todellista kumulatiivista tietoa.

Tässä luvussa esitetyt sidonta- ja maksutiedot kuvaavat tilanteen 1.1.2014–31.12.2021 väliseltä ajalta.

Kohdealat 1A-C: Innovaatioiden, yhteistyön ja tietämyspohjan kehittämisen edistäminen maaseudulla: Yhteyksien vahvistaminen maatalouden, ruoan tuotannon, metsätalouden sekä tutkimuksen ja innovaatioiden välillä myös ympäristöasioiden hallinnan ja ympäristönsuojelun tason parantamiseksi: Elinikäisen oppimisen ja ammatillisen koulutuksen edistäminen maa- ja metsätaloudessa

Osaamista ja innovaatioita edistetään koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja tiedonvälityksen sekä neuvonnan avulla pystytään lisäämään tuottajien tietoisuutta ympäristö- ja ilmastoasioista ja niiden merkityksestä. Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan myös vaikuttaa toimijoiden valintoihin siten, että kasvihuonekaasupäästöjä voidaan saada vähennettyä. Yhteistyö-toimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita ja luoda uusia toimintamalleja esim. palveluiden tuottamiseen tai vaikka kehittää uusia energiatehokkaampia menetelmiä ja tekniikoita maataloudessa sekä kehittää hajautetun energian tuotantoa, resurssitehokkuutta ja kehittää uusia toimintamalleja. Yhteistyö-toimenpiteen kautta voidaan myös saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Kohdealan 1A tavoitteeksi on asetettu, että koulutukseen ja tiedonvälitykseen (M01), neuvontaan (M02) ja yhteistyöhön (M16) käytetään ohjelman julkisesta rahoituksesta (sis. myös kokonaan kansallisen osuuden) 2,97 % (318 milj. euroa). Maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus tästä on 6 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä näistä toimenpiteistä oli toteutunut maksuina yhteensä 207 milj. euroa

(1,94 % julkisesta rahoituksesta) ja sidottu oli 276 milj. euroa (2,58 % julkisesta rahoituksesta). Koulutuksesta ja tiedonvälityksestä oli toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 64 milj. euroa (sidottu 80,3 milj. euroa), neuvonnasta 35,8 milj. euroa (sidottu 35,8 milj. euroa) ja yhteistyöstä 107,3 milj. euroa (sidottu 159,6 milj. euroa, josta 0,9 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus).

Kohdealan 1B tavoitteeksi on asetettu, että tuettuja yhteistyötoimia on ohjelmakauden lopussa toteutunut yhteensä 830 kpl (josta 20 kpl elpymisvälineestä). Yhteistyö-toimenpide on ollut suosittu ja sen mukaisia hankkeita oli vuoden 2021 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 1 008 kpl, joista 685 hanketta oli päättynyt ja 320 oli edelleen käynnissä. Hankkeista 3 on rahoitettu maaseuturahaston elpymisvälineen lisävaroista. Hyväksytyistä hankkeista 276 kpl oli Leader-ryhmien hyväksymiä. Tavoitteeseen sisältyvät vain ELY-keskusten hyväksymät hankkeet (732 kpl)). Suosituimmat alatoimenpiteet ovat olleet muut yhteistyöhankkeet (M16.10) ja pilottihankkeet sekä uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen (M16.2). Tavoitemittareiden toteumaa tarkasteltaessa tulee huomioida, että SFC-järjestelmän laskentakaava ei huomioi toimenpiteestä 16.0 toteutuneita maksuja. Toimenpiteestä 16.0 kysytään vain hankemäärä (taulukko B1 SFC:ssä). Maksettuja euroja ei pyydetä ilmoittamaan. Toimenpide 16.0 on hankemäärältään suurin.

Kohdealan 1C tavoitteeksi on asetettu, että toimenpiteen M01 mukaisiin koulutuksiin osallistuu 46 400 henkilöä. Lisäksi tavoitteena on, että 5 600 henkilöä osallistuu Leader-ryhmiltä rahoituksen saaneiden hankkeiden koulutuksiin. Toimenpiteen M01 mukaisia hankkeita oli vuoden 2021 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 441 kpl, joista 130 oli käynnistetty Leader-rahoituksella. Näihin koulutuksiin arvioidaan osallistuvan yhteensä lähes 72 000 henkilöä, josta Leader-hankkeiden koulutuksiin osallistuneiden osuudeksi arvioidaan hieman yli 6 100 henkilöä. Päättäneiden hankkeiden ja käynnissä olevien hankkeiden seurantatietojen välikeräilyn perusteella ELY-keskusten kautta myönnettyihin koulutushankkeisiin on vuoden 2021 loppuun mennessä osallistunut 26 537 henkilöä. Koulutushankkeet kestävät useimmiten 2-3 vuotta.

Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Kohdeala 2A: Kaikkien mautilojen taloudellisen suorituskyvyn parantaminen sekä mautilojen rakenneuudistuksen ja nykyaikaistamisen helpottaminen, erityisesti markkinoille osallistumisen ja markkinoille suuntautumisen sekä maatalouden monipuolistamisen lisäämiseksi

Maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä parannetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04). Tuet mautilojen investointeihin mahdollistavat esimerkiksi tuotantorakennetta parantavien, tuotantokustannuksia vähentävien sekä uuden teknologian ja prosessien käyttöön ottoa tukevien investointien rahoituksen. Investointien tukemisella luodaan pohjaa maatalouden pitkän aikavälin tuotantoedellytysten säilymiselle ja ruuantuotannon kannattavuuden paranemiselle. Investointien toteuttamisessa voidaan samalla kiinnittää erityistä huomioita myös tuotantotapojen ympäristövaikutuksiin, energiatehokkuuteen ja eläinten hyvinvointiin. Yksikkökustannusten lasku sekä ympäristöä vähemmän kuormittavat ja eläinten hyvinvointia entistä paremmin huomioivat investoinnit parantavat tuettavien tilojen kilpailukykyä kuluttajien kiinnostuksen kasvaessa. Koulutuksella ja tiedonvälityksellä sekä neuvonnalla helpotetaan mautilojen rakenneuudistusta ja nykyaikaistamista sekä parannetaan mautilojen taloudellista toimintakykyä.

Kohdealan 2A suunniteltu julkinen rahoitus yhteensä on 1 167,7 milj. euroa, josta 16,3 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta ja 636,2 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä maksuina oli toteutunut yhteensä 530,5 milj. euroa (45,4 %) ja sidottu oli 767,0 milj. euroa (65,7 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 338,1 milj. euroa (66%)

ja sidottu oli 415,2 milj. euroa (81%). Maaseuturahaston elpymisvälineen lisävaroista maksuina oli toteutunut 0,4 milj. euroa ja sidottu oli 3,8 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli maksuina toteutunut 192 milj. euroa ja sidottu oli 348 milj. euroa.

Kohdealan 2A tavoitteeksi on asetettu, että maatilainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen lukumäärä on ohjelmakauden lopussa 9 150 kpl (josta 150 kpl elpymisvälineestä) (15,61 % kaikista maataloista). Tukea maatalouden investointeihin oli vuoden 2021 loppuun mennessä maksettu 9 721 hankkeeseen. Toimenpiteeseen sisältyvien tuotannollisten rakennushankkeiden toteutusaika on enimmillään jopa neljä vuotta, joten käynnissä olevien ja myönteisen päätöksen saaneiden hankkeiden määrä huomioiden toimenpiteen tuotoksiin liittyvät tavoitteet tullaan ylittämään ohjelmakauden aikana.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2A on 20,95 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 2A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 16 000 hlö. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 2A toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 12,9 milj. euroa ja sidottu oli 15,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 72 kpl, joista 34 oli koulutushankkeita ja 38 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 2A-mukaisissa koulutushankkeissa on koulutettu 12 700 henkilöä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 2A on 6 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2A on 13 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 2A toteutunut maksuina 13 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu julkinen rahoitus kohdealalle 2A on yhteensä 1 117,4 milj. euroa, josta 481,2 milj. euroa on EU-osarahoitteista, 16,3 milj. euroa maaseuturahaston elvytysvälineen lisärahoitusta ja 636,2 milj. euroa kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina yhteensä 504,1 milj. euroa (45 %) ja sidottu oli 734,6 milj. euroa (65,7 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 312,6 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 0,4 milj. euroa ja sidottu oli 338,8 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 3,8 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli toteutunut avustuksena, korkotukena ja valtioneuvon tukena 192,0 milj. euroa ja sidottu oli 348,0 milj. euroa. Rahoitusta oli myönnetty vuoden 2021 loppuun mennessä oli 9 721 hankkeelle 6 189 tilalle. Toimenpiteeseen sisältyvien tuotannollisten rakennushankkeiden toteutusaika on enimmillään jopa neljä vuotta.

Toimenpiteessä (M04.1) tuetaan maatalojen investointeja, joiden tavoitteena on parantaa maatalon kilpailukykyä ja kannattavuutta. Investoinneilla voidaan vaikuttaa tilan tuotannon tehokkuuteen sekä taloudellisiin ja tuotannollisiin olosuhteisiin ja sitä kautta myös alkutuotteiden laatuun ja tuotteiden saamiseen elintarvikemarkkinoille samalla parantaen maatalouden tuottavuutta ja kannattavuutta.

Investoimalla tuotantorakennuksiin ja niiden nykyaikaiseen teknologiaan voidaan edistää eläinten hyvinvointia ja parantaa työympäristöä, lisätä energiatehokkuutta, tehostaa uusiutuvaa energiaa hyödyntävien ratkaisujen käyttöönottoa sekä lisätä uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätettävien materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Investointitoimenpiteillä voidaan myös osaltaan vaikuttaa tuotannon ilmasto- ja ympäristökuormitukseen ja esimerkiksi ravinteiden kierrätystä tukevalla investoinneilla voidaan saada sekä taloudellisia, että ympäristöhyötyjä.

Vuonna 2021 maatalouden investointituet olivat haettavissa koko vuoden jatkuvana hakuna.

Tukihakemuksen voi jättää sähköisenä Hyrrä -tietojärjestelmässä tai paperihakemuksena. Sähköisenä hakemuksen jätti noin 84 % hakijoista.

Pääosa rahoituksesta on kohdistunut kotieläintuotannon rakentamisinvestointeihin, etenkin nurmeen perustuvaan lypsy- ja nautakarjatalouteen. Toisaalta juuri kotieläintaloudessa rakennekehitys ja lopettavien tilojen määrä ovat edelleen kaikkein suurinta, jolloin jatkaville tiloille kohdistuu paineita uusien, korvaavien eläinpaikkojen rakentamiseen. Kotieläinrakennuksiin tehdään runsaasti investointeja myös eläinten hyvinvoinnin ja työympäristön parantamisen näkökulmasta.

Kappalemääräisesti paljon investointeja tehdään maan kasvukuntoa parantaviin pellon salaojitusinvestointeihin, joiden merkitys Suomen ilmasto-olosuhteissa on ensiarvoisen tärkeä myös ravinteiden tehokkaalle hyödyntämiselle ja eroosion estämiselle.

Vaikka tilojen rakennetta on kehitetty ja uuteen teknologiaan panostettu, maatalouden kilpailukyky ja työn tuottavuus eivät ohjelmakauden aikana koko sektorin tasolla ole parantuneet. Sen sijaan toimenpiteitä toteuttaneilla tiloilla investointien vaikutukset näkyvät positiivisesti. Maatalouden yleinen kannattavuuskehitys on vaikuttanut myös investointien tilojen talouteen, mutta pitkällä tähtäimellä toimintaansa kehittäneet tilat ovat pääsääntöisesti paremmassa asemassa kuin investoimattomat tilat.

Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealoja 5C ja 5D.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 2A vaikuttavat toissijaisesti luonnonhaittakorvaukset (M13) ja eläinten hyvinvointi (M14) (maksettu yhteensä n. 4,7 mrd. euroa). Luonnonhaittakorvaukset parantavat maatalojen taloudellista suorituskykyä. Eläinten hyvinvointi -toimenpiteen toimilla voidaan vähentää eläinten sairauksia ja parantaa tuotteiden laatua sekä vastata kuluttajien odotuksiin, mikä vaikuttaa myös maatalan taloudelliseen tulokseen.

Kohdeala 2B: Riittävän ammattitaitoisten viljelijöiden maatalousalalle pääsyn ja erityisesti sukupolvenvaihdojen helpottaminen

Viljelijöiden ikärakenteen heikkenemistä voidaan ehkäistä tukemalla nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista. Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) sekä neuvonnan (M02) avulla lisätään viljelijöiden ammattitaitoa ja tehostetaan ammattitaitoisten viljelijöiden pääsyä maatalousalalle. Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen (M06) sisältää aloitustuen nuorille viljelijöille.

Kohdealan 2B suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 162,4 milj. euroa, josta 95,4 milj. euroa on EU-osarahoitteista ja 67 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Julkisen rahoituksen kehyksestä oli vuoden 2021 loppuun mennessä toteutunut maksuina 65,9 milj. euroa (40,6 %) ja sidottu oli 105,3 milj. euroa (64,8 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli maksettu 64,6 milj. euroa (67,7 %) ja sidottu oli 77,2 milj. euroa (80,9 %). Kokonaan kansallisesta osuudesta oli vuoden 2021 loppuun mennessä maksettu 1,3 milj. euroa ja sidottu oli 28 milj. euroa.

Kohdealan 2B tavoitteeksi on asetettu, että nuorten viljelijöiden tukea saaneita tiloja on ohjelmakauden lopussa 2 700 kpl (4,6 % kaikista maataloista). Tukea tilanpidon aloitukseen oli vuoden 2021 loppuun mennessä maksettu 2 009 tilalle.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2B on 15,4 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 2B mukaisissa hankkeissa koulutetaan 8 000 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 2B toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 11,1 milj. euroa ja sidottu oli 14,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 59 kpl, joista 38 oli koulutushankkeita ja 21 tiedonvälityshankkeita. Kohdealan 2B-mukaisissa koulutushankkeissa on koulutettu 10 284 henkilöä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 2B on 1 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2B on 2 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 2B toteutunut maksuina 1,4 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Tilanpidon aloitustukeen nuorille viljelijöille (M06.1) suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 145 milj. euroa, josta 78 milj. euroa on EU:n osaksi rahoittamaa ja 67 milj. euroa on korkotukena myönnettävää kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä tukea nuorille viljelijöille oli maksettu yhteensä 53,5 milj. euroa (36,9 %) ja sidottu oli 89,4 milj. euroa (61,7 %), josta 1,3 milj. euroa oli maksettu ja 28 milj. euroa sidottu kokonaan kansallisesta kehyksestä. Vuonna 2021 toimenpiteessä sidottiin 6,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä ohjelmakauden aikana myönteinen tukipäätös on tehty yhteensä 2 009 tilalle.

Toimenpiteen tavoitteena on vähentää tilanpidon aloittamisen taloudellista riskiä, parantaa yritystoiminnan kehittämismahdollisuuksia ja saada alalle uusia maatalousyrittäjiä, joilla on mahdollisuus kannattavan toiminnan harjoittamiseen ja tilojen kehittämiseen. Tavoitteena on, että nuorten yrittäjien hallitsemien tilojen osuus suhteessa tilojen kokonaismäärään säilyy nykytasolla.

Vuonna 2021 sekä maatalouden, että poro- ja luontaiselinkeinojen aloitustuet olivat haettavissa koko vuoden jatkuvana hakuna. Tukihakemuksen voi jättää sähköisenä Hyrrä-tietojärjestelmässä tai paperihakemuksena. Sähköisenä hakemuksen jätti 89 % hakijoista.

Vuoden 2021 loppuun mennessä ohjelmakauden tavoitteesta saavutettiin 69 %. Myönnettyjen tukien määrässä on ollut vuotuista vaihtelua, joka osittain johtuu muusta lainsäädännöstä, kuten muutoksista kansalliseen luopumistukijärjestelmään, joka päättyi kokonaan vuoden 2018 lopussa. Osa tilanpidon aloituksista toteutetaan kuitenkin aloitustukijärjestelmän ulkopuolella. Aloitustuen ulkopuolella toteutuvat sukupolvenvaihdokset tehdään usein pienemmillä, sivutoimisilla tiloilla. Aloitustuen tavoitteena on kannustaa ja helpottaa sukupolvenvaihdoksia kehittyvillä, tulevaisuuteen tähtäävillä tiloilla. Määrällisestä tavoitteesta jäämisestä huolimatta toimenpide on tukenut ohjelmassa toimenpiteelle asetettua tavoitetta.

Kohdeala 3A: Alkutuottajien kilpailukyvyyn parantaminen kytkemällä heidät paremmin maatalouselintarvikeketjuun maataloustuotteiden arvoa lisäävien laatujärjestelmien, paikallisten markkinoiden edistämistä sekä menekinedistämistä koskevien toimien, lyhyiden jakeluketjujen, tuottajaryhmien ja -organisaatioiden sekä toimialaorganisaatioiden avulla

Alkutuottajien kilpailukykyä parannetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04), eläinten hyvinvoinnilla (M14) ja yhteistyötoimenpiteellä (M16). Tukemalla maataloustuotteiden jalostusta ja kauppaa voidaan parantaa tuottajien valmiuksia vastata kuluttajien toiveisiin mm. luomu- ja lähiruoan saatavuudesta. Myös yritysten jalostusastetta voidaan nostaa. Koulutuksen, neuvonnan ja yhteistyön avulla on mahdollista luoda ja lisätä edellytyksiä laadukkaiden elintarvikkeiden tuotannolle ja jopa viennille. Eläinten hyvinvointi -toimenpiteellä parannetaan eläinten pito-olosuhteita ja niiden hoitoa sekä vaikutetaan tuotantoeläinten

lajinmukaisen hoidon edistämiseen. Myös neuvonnan kautta voidaan vaikuttaa eläinten terveydenhuollon ja hyvinvoinnin edistämiseen. Eläinten hyvinvoinnin edistämällä ja hyvällä kohtelulla pystytään vastaamaan entistä paremmin kuluttajien odotuksiin.

Kohdealan 3A suunniteltu kokonaisrahoitus on 684,6 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 3A oli toteutunut maksuina yhteensä 550,1 milj. euroa (80 %) ja sidottu oli 621,0 milj. euroa (90,7 %).

Kohdealan 3A tavoitteeksi on asetettu, että yhteistyöhön/paikalliseen menekinedistämiseen toimitusketjun toimijoiden välillä osallistuneiden maatilojen lukumäärä on ohjelmakauden lopussa 5 000 kpl (8,53 % maataloista). Tavoite liittyy yhteistyö-toimenpiteen alatoimenpiteeseen M16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi). Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 34 kpl. Lyhyiden toimitusketjujen yhteistyöhön on osallistunut 1 920 tilaa. Tuottajaorganisaatioita koskevat hankkeet eivät ole kiinnostaneet tavoitteen mukaisesti tuottajia. Teemaa koskevien kehittämishankkeiden määrä on siten jäänyt ennakoitua alhaisemmaksi. Tähän vaikuttanee osaltaan se, että Suomessa on ennestään vahva osuustoiminta keskeisissä maataloustuotteissa.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 12 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 3A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 1 000 hlö. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 3A toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 6,5 milj. euroa ja sidottu oli 8,4 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 22 kpl, joista 5 oli koulutushankkeita ja 17 tiedonvälityshankkeita.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 3A on 6 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 7 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 3A toteutunut maksuina 7,3 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maataloustuotteiden jalostuksen, kaupan pitämisen ja/tai kehittämisen (M04.2) tavoite kohdealalla 3A on 700 tukea saanutta yritystä (josta 100 kpl elpymisvälineestä). Toimenpiteen M04.2 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 108 milj. euroa, josta 10 milj. euroa on maaseuturahaston elvytysvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä oli kohdealalta 3A maksuina toteutunut 72 milj. euroa ja sidottu oli 94,6 milj. euroa. Sidotusta 0,2 milj. euroa oli maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 622 kpl. Tukea oli myönnetty vuoden 2021 lopussa kaikkiaan 425 yritykselle (60 % tavoitteesta). Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Eläinten hyvinvointikorvausten (M14) tavoite on 6 100 tuensaajia. Toimenpiteen M14 suunniteltu kokonaisrahoitus on 518,6 milj. euroa. Vuonna 2021 eläinten hyvinvointikorvauksia maksettiin 5 882 tilalle. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 435 milj. euroa ja sidottu oli 468 milj. euroa. Yhteenvedotaulukon arvoon verrattuna ero johtuu siitä, että vuosittaiset tiedot on siinä laskettu yhteen. Vuosittaisia sidontoja ei voi laskea yhteen. Lisäksi eläinmääriä on etenkin rahoituskauden alussa

poimittu tietojärjestelmästä ennen kuin tiedot ovat olleet lopulliset.

Eläinten hyvinvointikorvauksia myönnetään viljelijöille, jotka sitoutuvat toteuttamaan ohjelman mukaisia eläinten hyvinvointia edistäviä toimia. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä eläinlajikohtaisesti naudoista, sioista, lampaista ja vuohista tai siipikarjasta.

Eläinten hyvinvointikorvauksien yleisenä tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on myös tuotantoeläinten lajinmukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvoinnin edistämällä ja hyvällä kohtelulla pystytään vastaamaan kuluttajien odotuksiin. Eläinten laidunnuksella on myönteisiä vaikutuksia paitsi laiduntavien eläinten hyvinvointiin myös maisemanhoitoon. Myös neuvonnalla on tavoitteiden saavuttamisessa keskeinen merkitys.

Vuonna 2021 eläinten hyvinvointikorvauksiin sitoutuneita oli nautatiloista 53 %, sikatiloista 70 %, lammas- ja vuohitiloista 54 % ja siipikarjatiltoista 71 %.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 3A vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen), 16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistöimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi, 16.6 (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla), 16.9 (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin) ja 16.10 (Muut).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 49,8 milj. euroa, josta 800 000 euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 3A toteutunut maksuina 29,4 milj. euroa ja sidottu oli 45 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 256 000 euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 191 kpl, joista 6 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia, 93 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia, 27 oli toimenpiteen M16.4 mukaisia, 4 hanketta kohdistui toimenpiteeseen M16.6 (Biomassan tuotanto- ja jakeluketjut). 60 hanketta oli toimenpiteen M16.10 mukaisia.

Kohdealan 3A mukaisissa EIP-hankkeissa (16.1) on mm. edistetty tuotantoeläinten hyvinvointia ja terveyttä Kuvaa nautaa –hankkeessa sekä kehitetty eläinten ruokinnan digitalisaatiota Digipaali –hankkeella. DigiTomkku –hankkeessa pyritään edistämään datan hallintaa ja –analyysia tomaatin, paprikan ja kurkun tuotannossa.

Alatoimenpiteessä 16.4 on vuonna 2021 rahoituspäätöksen saaneissa hankkeissa edistetty mm. lähiruuan ja luomuruuan verkostoja. Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 3A vaikuttavat toissijaisesti luonnonmukainen tuotanto (M11) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 584 milj. euroa). Luonnonmukaisen tuotannon toimenpiteellä voidaan vaikuttaa siihen, että alkutuottajat saadaan kytkettyä paremmin ruokaketjun laatujärjestelmiin. Paikallisia markkinoita pystytään edistämään ja yhteistyötä toimijoiden välillä lisäämään.

Kohdeala 3B: Maatilojen riskien ehkäisemisen ja hallinnan tukeminen

Kohdealalle 3B ei ole maaseutuohjelmassa otettu käyttöön ensisijaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Riskien ehkäisemiseen ja niiden hallintaan vaikutetaan välillisesti useiden ohjelmaan valittujen toimenpiteiden avulla.

Kohdealaan 3B vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01), neuvonta (M02), investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen tuotanto (M11), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä n. 3 266 milj. euroa). Näillä toimenpiteillä vaikutetaan välillisesti maatilojen riskien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan. Viljelijöiden ammattitaidon karttumisen vähentää toiminnan riskejä. Pieninfrastruktuurin ja laajakaistainfrastruktuurin luominen, parantaminen ja laajentaminen vähentävät paikallisen ja alueellisen toiminnan riskejä. Maaseutualueiden elinkeinoelämän kestävyttä parannetaan lisäämällä toimijoiden ympäristötietoisuutta ja energia- ja resurssitehokkuutta sekä panostamalla eläinten terveyteen ja hyvinvointiin. Leader-toimenpiteillä voidaan vaikuttaa toimintaan paikallisella tasolla.

Kohdealat 4A-C: Biologisen monimuotoisuuden, mukaan luettuina Natura 2000 -alueet ja alueet, joilla on luonnonoloista johtuvia tai muita erityisrajoitteita, ja luonnonarvoltaan arvokkaan maataloustuotannon sekä Euroopan maisemien tilan ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen; Vesien käytön hallinnan edistäminen, mukaan lukien lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytön hallinta; Maaperän eroosion torjuminen ja maaperän hoidon parantaminen

Maiseman ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen (kohdeala 4A), vesiensuojelun edistäminen (kohdeala 4B) ja peltomaan kasvukunnan edistäminen ja eroosion estäminen (kohdeala 4C) toteutetaan ensisijaisesti luonnonhaittakorvauksilla (M13), ympäristökorvauksilla (M10), luonnonmukaisella tuotannolla (M11), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04), koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Luonnonhaittakorvauksilla on mahdollista turvata maataloustuotannon jatkuminen ja näin saadaan säilytettyä maaseutumaisema avoimena ja hoidettuna sekä voidaan vaikuttaa maatalousluonnon monimuotoisuuteen. Ympäristökorvauksilla voidaan ylläpitää ja kehittää luonnonniittyjä ja -laitumia sekä maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa sekä ympäristöystävällisten tuotantomenetelmien käyttöä edistämällä ja maan kasvukunnosta huolehtimalla vähentää maataloudesta pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään kohdistuvaa ympäristökuormitusta. Investointien avulla voidaan säilyttää ja lisätä luonnon monimuotoisuutta perustamalla ja kunnostamalla perinnebiotooppeja ja luonnonlaitumia. Kosteikkoinvestoinneilla voidaan täydentää pelloilla tehtäviä vesiensuojelutoimenpiteitä ja samalla edistää kosteikkoalueilla viihtyvien lajien elinolosuhteita. Luonnonmukaisella tuotannolla on mahdollista edistää kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuutta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen, neuvonnan ja yhteistyön avulla pystytään lisäämään tuottajien ja muiden toimijoiden tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta, maatalouden vesiensuojelusta ja maaperän kasvukunnan edistämisestä. Yhteistyö-toimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita.

Prioriteetin 4 tavoitteeksi on asetettu, että ympäristökorvausten (M10) toteutusala on ohjelmakauden lopussa 1,9 milj. ha. Tavoitteeksi kohdealalle 4A on asetettu, että 17,6 % maatalousmaasta kohdistuu luonnon monimuotoisuuden hoitoon (399 800 ha), kohdealalle 4B, että 79,9 % maatalousmaasta kohdistuu

vesienhoidon parantamiseen (1 814 100 ha) ja kohdealalle 4C, että 53,9 % maatalousmaasta kohdistuu maaperän hoidon parantamiseen (1 225 000 ha). Vuoden 2021 lopussa ympäristökorvausten sitoumusala oli yhteensä 2,06 milj. hehtaaria. Kohdealan 4A toteuma oli 334 299 ha (83,6 %), kohdealan 4B 1 893 604 ha (104,4 %) ja kohdealan 4C 1 615 233 (131,9 %). Tavoitealat ylittyivät jo ensimmäisenä toteutusvuonna vesienhoitoon ja maaperään kohdistuvista toimenpiteistä koostuvissa indikaattoreissa T10 ja T12. Luonnon monimuotisuuden kohdistuvien toimien pinta-alaa kuvaavasta indikaattorista on toteutunut vuoteen 2020 mennessä noin 83,6 %.

Kohdealojen pinta-aloja ei tule laskea yhteen eikä lukuja voi verrata indikaattoritaulukoiden 11b5b ja 11f1 lukuihin, koska luokitteluperusteet poikkeavat toisistaan. Seurantataulukossa kohdealojen pinta-alat on laskettu yhteen. Manner-Suomen käytössä oleva maatalousmaa vuoden 2021 lopussa oli 2,27 milj. ha.

Prioriteetin 4 suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 7 540 milj. euroa, josta 118,6 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta ja 2 275 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Kokonaan kansallista rahoitusta on käytettävissä luonnonhaittakorvauksiin. Maksuina oli toteutunut vuoden 2021 loppuun mennessä 6 552 milj. euroa (86,9 %) ja sidottu oli 6 661 milj. euroa (88 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 4 445 milj. euroa (86 %) ja sidottu oli 4 455 milj. euroa (87 %). Maaseuturahaston elpymisvälineen lisävaroista maksuina oli toteutunut 49,7 milj. euroa ja sidottu oli 99,5 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 2 058 milj. euroa ja sidottu oli 2 106 milj. euroa.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 7,2 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että prioriteetin 4 mukaisissa hankkeissa koulutetaan 2 300 hlö. Koulutuksesta ja tiedonvälityksestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 4,9 milj. euroa ja sidottu oli 5,7 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 23 kpl. Kaikki olivat tiedonvälityshankkeita.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite prioriteetille 4 on 43 000 neuvontaa saanutta tuensaajaa. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 15 milj. euroa. Neuvontaa saaneiden tilojen määrä vuoden 2021 lopussa oli 21 785. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina 11,8 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Ei-tuotannollisten investointien (M04.4) tavoite on 819 tuettua kohdetta. Toimenpiteen suunniteltu kokonaisrahoitus on 8 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä oli toimenpiteestä toteutunut maksuina 4,6 milj. euroa ja sidottu oli 7,2 milj. euroa. Perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja aitaamiseen on kaikkiaan myönnetty rahoitusta 152 kpl investoinnille ja kosteikkojen rakentamiseen 172 kpl investoinnille. Ei-tuotannollisilla investoinneilla mahdollistetaan kosteikkojen perustaminen ja perinnebiotooppien sekä luonnonlaidunten ennallistaminen, minkä jälkeen investointikohteelle tulee tehdä ympäristökorvauksen mukainen viisivuotinen hoitosopimus.

Uusia myöntöjä ei tehty vuosina 2018–2020, sillä varattu määräraha tuli sidotuksi vuosien 2015–2017 hauista tehtyjen päätösten myötä. Vaikuttavuudeltaan hyväksi arvioituja investointihakemuksia saatiin ohjelmakauden ensimmäisinä vuosina niin runsaasti, että toimenpiteeseen varattu rahoitus ohjattiin käytettäväksi etupainotteisesti. Siirtymäkauden varat mahdollistivat haun avaamisen jälleen vuonna 2021.

Ympäristökorvauksiin (M10) suunniteltu kokonaisrahoitus on 2 234 milj. euroa, josta 10 milj. euroa on

maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä oli toimenpiteestä toteutunut maksuina 1 969 milj. euroa (88 %) ja sidottu oli 1 981 milj. euroa (88,7%). Ympäristökorvauksen sidontojen osalta luvut on poimittu tietynä aikana vuodesta vuosikertomuksen koostamisen aikataulun vaatimusten mukaisesti. Luvut eivät ole olleet poimintahetkellä täysin lopullisia. Lisäksi on huomioitava, että muutokset sitoumuksissa ja sopimuksissa aiheuttavat muutosta myös aikaisemmille vuosille.

Ympäristösitoumukseen sitoutui vuonna 2015 viisivuotisin sitoumuksin noin 86 % aktiivilijelijöistä, jotka hakivat suorien tukien perustukea. Vuonna 2021 sitoumuksia voimassa oli 39 506 kappaletta, joista kyseisenä vuonna maksettiin kaikkiaan 39 205 sitoumukselle. Sitoumusmäärä on vähentynyt vuodesta 2015 yli 6 000 sitoumuksella. Sitoumusten määrä oli vuonna 2021 ensi kertaa alle 40 000. Vähennys on pääasiassa seurausta tilojen luopumisesta tuotannosta, eikä sitoutuneiden suhteellinen osuus perustukea hakeneista aktiivilijelijöistä ole juurikaan muuttunut.

Vuonna 2015 sitoumusala oli noin 2,08 miljoonaa hehtaaria, jolloin yli 90 % suorien tukien perustukea hakeneiden tilojen kasvulohkojen pinta-alasta oli ympäristösitoumusten piirissä. Vuonna 2021 sitoumusala oli noin 2,06 miljoonaa hehtaaria. Tuotannosta luopuvien tilojen sitoumusala siirtyy useimmiten toisille ympäristösitoumukseen sitoutuneille viljelijöille, mikä näkyy tilakohtaisen toimenpiteen pinta-alan pysymisenä vakaalla tasolla. Lohkojen siirtyminen toiselle sitoutuneelle voi aiheuttaa muutoksia lohkoilla toteutettavissa lohko-kohtaisissa toimenpiteissä. Alla olevissa taulukoissa on esitetty ympäristösitoumuksen sitoumusten määrä, myönnetty pinta-ala sekä maksettu määrä vuosina 2015–2021 niiden sitoumusten osalta, joille on kyseisenä vuonna maksettu ympäristösitoumuksista korvausta.

Ympäristösitoumusten tavoiteala täyttyi jo ensimmäisenä sitoumusvuonna 2015, eikä uusia sitoumuksia ole sen jälkeen tehty. Sitoumusalan hallinnan muutoksissa, kuten sukupolvenvaihdoksissa, luopujan olemassa olevaa sitoumusta voidaan jatkaa tai se voidaan jakaa.

Ympäristösitoumusten pinta-ala tilakohtaisessa ravinteiden tasapainoisen käytön toimenpiteessä on pysynyt melko ennallaan sitoumuskauden alusta lähtien peltoviljelykasvilla (noin 1,8 milj. ha v. 2021). Ensimmäiseen sitoumusvuoteen nähden puutarhakasvien ala tilakohtaisessa toimenpiteessä kasvoi 6 000 hehtaaria vuoteen 2018 asti, mutta on sen jälkeen vähentynyt. Vuonna 2021 puutarhakasvien ala (noin 36 352 ha v. 2021) pieneni edellisestä vuodesta noin 1 400 hehtaaria. Tilakohtaisen toimenpiteen puutarhakasvien viljelyalaan vaikuttaa mm. markkinatilanne ja sääolosuhteet.

Peltojen talviaikaisen kasvipeitteisyyden toimenpiteessä on ohjelmakauden aikana ollut havaittavissa siirtymistä kohti korkeampia kasvipeitteisyysprosenttiluokkia. Peitteisyydessä on ollut jonkin verran vuosien välistä vaihtelua, johon vaikuttaa mm. syksyn sääolosuhteet ja syyskylvön onnistuminen. Pinta-alan kasvua on tapahtunut myös puutarhakasvien orgaanisen katteen käytön ja vaihtoehtoisen kasvinsuojelun toimenpiteissä. Lietelannan sijoittamisen toimenpiteen ja ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättämisen toimenpiteen pinta-alan kasvuun vuonna 2021 vaikutti ohjelmamuutos, jossa tilakohtaista enimmäisalaa nostettiin 80 prosenttiin sitoumusalasta vuodesta 2021 alkaen (aiemmin 60 %). Muutos liittyi elpymisvälineen varojen käyttöönottoon. Lietelannan sijoittamisen toimenpide keskittyy entistä harvemmillä tiloilla, mikä voi olla seurausta yleisestä kotieläintilojen määrän vähenemisestä. Kerääjäkasvien pinta-ala kääntyi kasvuun vuonna 2020 ja jatkoi nousua vuonna 2021.

Suojavyöhykenurmien pinta-ala vähenee, kun uusia aloja ei ole voinut ilmoittaa ja aiemmin ilmoitettuja jää pois mm. valvonnan havaintojen myötä. Viisivuotisten sitoumusten päättymisen ja sitoumusten vapahtoinen jatkaminen vuodelle 2020 ja edelleen vuodelle 2021 näkyy selvänä alenemana suojavyöhykepinta-alassa. Pinta-alan merkittävää vähenemistä on tapahtunut jatkuvuusvuosien aikana myös monivuotisissa ympäristönhoitonurmista, viherlannoitusnurmista ja luonnonhoitopeltonurmista. Vähennys on ollut erityisen suurta monivuotisten ympäristönurmien toimenpiteessä, joka on turvemaille

ja happamille sulfaattimaille kohdennettu nurmitoimenpide.

Toimenpiteeseen tehdyt rajaukset ovat vaikuttaneet toteumaan kauden aikana. Vuoden 2016 lohkokohtaisten toimien pinta-aloissa näkyy, että ohjelmamuutoksella vuodelle 2016 määritellyt tilakohtaiset enimmäispinta-alarajaukset vähensivät eräiden toimenpiteiden kokonaispinta-aloja. Vuoteen 2017 ei kohdistunut uusia hallinnollisia rajoituksia toimenpiteiden toteuttamiselle. Vuonna 2018 saneerauskasvien ala putosi noin puoleen johtuen tiukennetuista soveltamisvaatimuksista. Myöhempinä vuosina ei ole ohjelmamuutoksilla tehty uusia rajoituksia. Vuosien 2020 ja 2021 toteumassa näkyy, että osa tuensaajista ei ole jatkanut sitoumustaan ja lisäksi tuensaajien on ollut mahdollista luopua yhdestä tai useammasta lohkokohtaisesta toimenpiteestä sitoumusta jatkaessaan. Lietelannan sijoittamisessa nähty pinta-alan kasvu vuonna 2021 liittyy ohjelmamuutoksella tehtyyn tilakohtaisen enimmäisprosentin nostoon. Uusia sitoumuksia ei ole vuoden 2015 jälkeen voinut tehdä.

Vuonna 2021 erilaisia pinta-alaperusteisia ympäristösopimuksia oli yhteensä noin 35 000 hehtaaria. Vuoden 2021 pinta-alaperusteisiin ympäristösopimuksiin myönnettiin yhteensä noin 17,6 miljoonaa euroa.

Ympäristösopimus maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidosta oli vuonna 2021 kaikkiaan 2 254 tilalla ja pinta-alaa näissä 32 928 hehtaaria (tavoiteala 42 000 ha). Pinta-ala kasvoi noin 580 hehtaarilla. Vuonna 2021 tehtiin uusia sopimuksia 102 kpl. Vuonna 2015 alkaneita viisivuotisia sopimuksia jatkettiin vuosina 2020 ja 2021 yhdellä vuodella tuensaajan niin halutessa. Vastaavasti jatkettiin vuodelle 2021 myös vuonna 2016 alkaneita viisivuotisia sopimuksia. Sopimusalasta noin 35 % on arvokkaaksi perinnebiotoopiksi luokiteltua ja 65 % on muita perinnebiotooppeja, luonnonlaitumia, metsäsaarekkeitä ja reunavyöhykkeitä. Aiemmin erikseen tilastoitu palkkiolaji muut perinnebiotoopit yhdistettiin vuodesta 2020 alkaen luonnonlaitumien ym. kohteiden kanssa, koska niillä on sama korvaustaso. Ohjelmakauden loppuun saavutettavaksi suunnitellusta tavoitealasta on toteutunut noin 78,4 %.

Kosteikon hoidon pinta-ala kasvoi 83 hehtaarilla vuoteen 2020 verrattuna. Kosteikkosopimuksia oli vuonna 2021 voimassa 376 tilalla ja ne koskivat yhteensä 1 374 hehtaaria (tavoiteala 1 100 ha). Vuonna 2021 uusia sopimuksia tehtiin 18 kappaletta.

Kurki-, hanhi-, ja joutsenpeltojen sopimus ei ole ollut haettavana vuosina vuoden 2015 jälkeen, sillä jo vuoden 2015 haku ylitti asetetun tavoitealan. Vuonna 2015 haettujen sopimusten sopimuskausi eli toimenpiteen toteutus tiloilla alkoi kuitenkin tässä sopimustyyppissä vasta vuonna 2016. Vuonna 2021 sopimuksia jatkettiin tuensaajan niin halutessa yhdellä vuodella. Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto sopimuksia oli voimassa vuonna 2021 yhteensä 44 tilalla kokonaisalaltaan 786 hehtaaria (tavoiteala 800 ha). Hehtaarimäärä laski hieman alle tavoitealan, sillä kaikki tilat eivät olleet halukkaita jatkamaan sopimustaan vuodelle. Sopimusta ei avattu haettavaksi vuonna 2022, koska ympäristökorvauksia koskeneessa arvioinnissa todettiin toimenpiteen vaativan suurempia toiminnallisia muutoksia vaikuttavuuden parantamiseksi. Muutostarpeet tulevat huomioitavaksi vuodesta 2023 alkaen sovellettavassa CAP-suunnitelmassa.

Vuonna 2021 ei voinut tehdä kokonaan uusia alkuperäisrotujen kasvattamisen sopimuksia, mutta päättyviä sopimuksia pystyi jatkamaan yhdellä vuodella. Vuonna 2021 sopimuksia oli 466 tilalla, yhteensä 523 sopimusta. Usealla tilalla oli siten enemmän kuin yksi sopimus. Sopimusten määrä väheni suuresti vuodelle 2020 tultaessa, kun suuri joukko viisivuotisia sopimuksia päättyi ja osa tuensaajista ei ollut kiinnostunut jatkosopimuksesta. Kun sopimuksia jatkettiin myös vuonna 2021 yhdellä vuodella, sopimusmäärä väheni edelleen. Sopimuksissa oleva kokonaiseläinmäärä väheni sopimusmäärää lievemmin. Alkuperäisrotujen kasvattamisen ympäristösopimuksista myönnettiin vuonna 2021 yhteensä noin 2,6 miljoonaa euroa. Tiloilla on eniten sopimuksia suomenlampaista, itäsuomen-, länsisuomen- ja pohjoissuomenkarjan naudoista.

Toimenpide 10.2. käsittää kolme geenipankkisäilytyssopimusta: alkuperäiskasvien ylläpito, alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat ja alkuperäiseläinten perimän säilytys.

Alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia oli vuonna 2021 voimassa 15 sopimusta. Näistä 5 oli alkanut vuosina 2017–2018. Vuonna 2015–2016 alkanutta 3 sopimusta jatkettiin vuodelle. Uusia viisivuotisia alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia tehtiin 7 kappaletta vuonna 2021. Ruokavirasto maksoi alkuperäiskasvien ylläpito -sopimukselle vuoden 2021 korvauksen 4 400 euroa yhdessä erässä joulukuun alussa vuonna 2021.

Alkuperäiskasvien varmuuskokoelman ja alkuperäiseläinten perimän säilytys -toimenpiteissä on molemmissa voimassa yksi kansallista geenivaraohjelmaa toteuttava sopimus. Alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat sopimuksen viidennestä sopimusvuodesta maksettiin 30 000 euroa vuoden 2021 joulukuussa ja alkuperäiseläinten perimän säilytys -sopimuksen viidennestä sopimusvuodesta maksettiin 26 902 myös joulukuussa 2021. Sopimuksista voidaan maksaa enintään 30 000 euroa sopimusvuotta kohti alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat -toimenpiteessä ja 60 000 euroa sopimusvuotta kohti alkuperäisrotujen perimän säilytys -toimenpiteessä.

Kumpaakin sopimusta jatkettiin vuodelle 2021 yhdellä vuodelle.

Alatoimenpiteestä 10.2 maksettiin vuonna 2021 yhteensä 61 302 euroa.

Luonnonmukaisen tuotannon (M11) toteutusalan tavoitteeksi on asetettu 355 000 hehtaaria. Toimenpiteen suunniteltu kokonaisrahoitus on 478 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen osuus on 106,2 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 380,5 milj. euroa (josta elpymisvälineen osuus oli 40,8 milj. euroa) ja sidottu oli 428,7 milj. euroa (josta elpymisvälineen osuus oli 89 milj. euroa). Luonnonmukaisen tuotannon sidontojen osalta luvut on poimittu tietyinä aikoina vuodesta vuosikertomuksen koostamisen aikataulun vaatimusten mukaisesti. Luvut eivät ole olleet poimintahetkellä täysin lopullisia. Lisäksi on huomioitava, että muutokset sitoumuksissa ja sopimuksissa aiheuttavat muutosta myös aikaisemmille vuosille.

Vuonna 2021 luonnonmukaisen tuotannon sitoumusala oli 303 715 hehtaaria. Noin 37 % luonnonmukaisen tuotannon sitoumusalasta oli luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen piirissä. Sitoumusten kokonaismäärä on kääntynyt vuoden 2016 jälkeen laskuun, mutta kokonaispinta-ala on vuosittain kasvanut. Kotieläintuotannon sitoumusten määrä on jatkanut kasvuaan. Uusia luomusitoumuksia on voinut tehdä vuosina 2015–2018 sekä vuosina 2020 ja 2021. Poikkeuksellisesti uudet sitoumukset tai lisäalat vanhoihin sitoumuksiin eivät olleet haettavissa vuonna 2019. Keskimääräinen kasvu ohjelmakaudella on ollut 6,6 % vuodessa vuosina 2015–2021. Luomusitoumusten sitoumusalan osuus peltoalasta oli vuonna 2021 noin 13,4 %.

Sitoutuneiden tilojen keskipinta-ala on edelleen jatkanut kasvuaan. Luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskevia sitoumuksia tehneet tilat ovat keskipinta-alaltaan noin 107 hehtaaria. Kaikkien luomusitoumusten keskipinta-ala oli noin 67 hehtaaria. Luonnonmukaisesti tuotettujen tilojen keskipinta-ala on suurempi kuin kaikkien tuotantosuuntien tilojen keskipinta-ala, joka oli 49 hehtaaria vuonna 2021.

Vuonna 2015 alkaneet viisivuotiset sitoumukset päättyivät vuoden 2019 jälkeen. Sitoumuksia jatkettiin tuensaajan niin halutessa vuodelle 2020 ja edelleen vuodelle 2021. Ne luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen tehneet kotieläintilat, jotka eivät olleet siirtäneen kotieläimiä luomuun, saivat jatkaa sitoumusta vain, jos eläimet siirretään luomuun tai tila alkaa tuottaa luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen edellyttämiä myyntikasveja. Uusia luomusitoumuksia tehtiin 120 kpl vuonna 2021. Uusia

kotieläinsitoumuksia annettiin 52 kpl, näistä 35 tilalla oli aiemmin sitoumus vain kasvintuotannosta.

Voimassa olevien sitoumusten maksua haettiin päätukihaun yhteydessä 15.6. mennessä. Korvauksen ensimmäinen erä maksettiin 7.10. alkaen. Ensimmäisenä eränä maksettiin 85 % kasvintuotannon korvauksessa. Toinen erä maksetaan keväällä arviolta toukokuulla 2022, kun tiedot edellisen vuoden kotieläinmääristä on saatu. Toisessa erässä maksetaan kotieläinten perusteella määräytyvä korvaus sekä loppuosa kasvintuotannon korvauksesta.

Luonnonmukaisen tuotannon toimenpiteestä maksettiin kalenterivuonna 2021 yhteensä noin 61,8 milj. euroa. Summaan sisältyi tukivuoden 2020 maksuja noin 21,0 milj. euroa, joka koostui luonnonmukaisen tuotannon korvauksen loppumaksusta ja kotieläintuotannon korvauksesta.

Luonnonmukaisen tuotannon korvausta maksettiin vuonna 2021 noin 296 000 hehtaarille, 4 506 tuensaajalle. Tähän sisältyy noin 1 150 hehtaaria avomaavihannesten viljelyalaa, josta maksettiin avomaavihannesten viljelyä koskeva korkeampi korvaus 201 tuensaajalle. Avomaavihanneksista maksettu viljelyala oli tätä tuotantoa harjoittavilla tiloilla keskimäärin 5,7 hehtaaria. Luonnonmukaisen tuotannon maksettu pinta-ala kasvoi noin 10 000 hehtaarilla, mutta hakijoita oli noin 60 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen tehneitä tuensaajia oli 1 054. Verrattuna edellisen vuoteen luonnonmukaiseen kotieläintuotantoon sitoutuneiden määrä lisääntyi kymmenellä.

Luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden markkinat ovat jatkaneet kasvuaan. Tämä yhdessä tavanomaisen tuotannon heikon kannattavuuden ja kriisien takia kohonneiden mineraalilannoitteiden hintojen kanssa odotetaan edistävän luonnonmukaisesti tuotetun pinta-alan kasvua edelleen. Luonnonmukaisen tuotannon koulutuksen ja neuvonnan rooli on merkittävä uusien tuottajien luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutumiselle. Päätös luomutuottajaksi siirtymiseen kypsyy tiloilla vähitellen ja käydyn luomukoulutuksen ja luomutuottajaksi siirtymisen välillä vierähtää usein useampi vuosi.

Vuonna 2022 luomusitoumukset ja lisäalat voimassa oleviin sitoumuksiin ovat jälleen haettavissa.

Luonnonhaittakorvauksien (M13) suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 4 785 milj. euroa, josta 2 510 milj. euroa on EU-osarahoitteista osuutta ja 2 275 milj. euroa on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa osuutta. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina yhteensä 4 174 milj. euroa, josta EU-osarahoitteinen osuus oli 2 116 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus oli 2 058 milj. euroa. Toteutusalan tavoitteeksi on asetettu 2,1 milj. ha.

Yhteenvetotaulukon sidonta- ja maksutiedot poikkeavat todellisista arvoista. Rahoituskauden alun luvut ovat epätarkkoja. Virhe aiheutuu esimerkiksi eläinmääräilmoituksista.

Luonnonhaittakorvauksien toteutusala vuoden 2021 lopussa oli 2,16 milj. ha ja korvauksia maksettiin 44 500 tilalle. Luonnonhaittakorvausta saaneiden tilojen lukumäärä on vähentynyt koko rahoituskauden ajan. C-alueella (M13.1) korvausta maksettiin 1 142 031 hehtaarille ja AB-alueella (M13.2) 1 017 566 hehtaarille.

Luonnonhaittakorvauksessa on käytössä tuen asteittainen alenema (degressio), kun tilakoko ylittää raja-arvon. C-alueella 1 077 tilaa täytti ensimmäisen degressioportaan (tilakoko 150–300 ha) ja vastaavasti AB-alueella 1 332 tilaa. Seuraavan degressioportaan (tilakoko yli 300 ha) täytti C-alueella 122 tilaa ja AB-alueella 194 tilaa. Tilakoko luonnonhaittakorvauksessa kasvaa vuosittain niin, että degressiorajat purevat jo useampaan tuensaajaan kuin aiempina vuosina. Sama kehitys on tapahtunut koko ohjelmakauden.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä prioriteetille 4 vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki

toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) ja 16.5.(Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 12,6 milj. euroa, josta 2,4 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina 7,6 milj. euroa ja sidottu oli 11 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 39 kpl, joista 3 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia, 23 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia ja 13 oli toimenpiteen M16.5 mukaisia.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Prioriteettiin 4 vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), luonnonmukainen tuotanto (M11), eläinten hyvinvointi (M14), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 1,8 mrd. euroa). Investoinnit jaloittelutarhoihin ja lannan säilytykseen, käsittelyyn ja käyttöön sekä salaojitukseen ja säätösalojitukseen vähentävät maataloudesta aiheutuvaa vesistökuormitusta ja parantavan maan kasvukuntoa. Luonnonmukainen tuotanto vähentää vesistökuormitusta synteettisten kemiallisten lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttökiellon vuoksi ja parantaa maan kasvukuntoa orgaanisten lannoitusaineiden käytön vaikutuksesta. Eläinten hyvinvointia lisäävällä laidunnuksella saadaan aikaan myönteisiä vaikutuksia maisemaan ja luonnon monimuotoisuuteen. Yhteistyötoimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita. Yhteisöllisesti, paikallisesti toteuttavat ympäristön tilaa parantavat toimet vaikuttavat positiivisesti luonnon monimuotoisuuteen, vesien tilaan ja maaperän kasvukuntoon.

Kohdeala 5A: Maatalouden vedenkäytön tehostaminen

Kohdealalle 5A ei ole maaseutuohjelmassa otettu käyttöön ensisijaisesti vaikuttavia toimenpiteitä.

Kohdealaan 5A vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja yhteistyö (M16) (maksettu yhteensä 171 milj. euroa).

Kohdeala 5B: Maatalouden ja elintarvikejalostuksen energiatehokkuuden lisääminen

Energiatehokkuuden lisäämiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla koulutusta ja neuvontaa, joissa pyritään energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Yhteistyön kautta voidaan kehittää uusia energiatehokkaampia menetelmiä ja tekniikoita maataloudessa.

Kohdealan 5B suunniteltu kokonaisrahoitus on 5,3 milj. euroa, josta 300 000 euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 5B oli toteutunut maksuja yhteensä 2,7 milj. euroa (54 %) ja sidottu oli 3,5 milj. euroa (64 %), josta 292 000 oli elpymisvälineestä.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 1 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5B mukaisissa hankkeissa koulutetaan 400 hlö. Toimenpiteestä oli kohdealalta 5B toteutunut maksuina 320 431 euroa ja sidottu oli 348 366 euroa. Tuettuja hankkeita oli

vuoden 2021 lopussa yhteensä 1 kpl.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5B on 2 000 neuvontaa saaneita tuensajia. Neuvontaan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 1 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 495 318 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5B vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)) ja 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 3,3 milj. euroa, josta 300 000 euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 1,9 milj. euroa. Sidottu oli 2,7 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 292 000 euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 5 kpl, joista 1 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia ja 4 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5B vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 967 milj. euroa). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla investointeja, joissa pyritään energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 5C: Uusiutuvien energialähteiden sekä biotalouteen tarkoitettujen sivutuotteiden, jätteiden, jäännösten ja muiden kuin elintarvikkeiksi tarkoitettujen raaka-aineiden tarjonnan ja käytön helpottaminen

Uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä materiaalitehokkuutta edistetään ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04) ja yhteistyöllä (M16). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla maatalojen investointeja, joissa pyritään uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätettävien materiaalien tarkoituksenmukaiseen käyttöön, raaka-aineiden tehokkaaseen hyödyntämiseen sekä läpi tuotantoprosessin ulottuvaan resurssien kestäväan ja samalla taloudellisesti kannattavaan käyttöön. Yhteistyön kautta voidaan kehittää hajautetun energian tuotantoa, resurssitehokkuutta ja kehittää uusia toimintamalleja. Näillä toimenpiteillä on mahdollista edistää uusiutuvan energian ja energian tuotantoon suunnattujen raaka-aineiden tuotantoa ja käyttöä sekä jätteiden ja tuotannon sivuvirtojen käyttöön perustuvia uusia elinkeinomahdollisuuksia maaseudulla.

Kohdealan 5C suunniteltu kokonaisrahoitus on 82,3 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitus on 22,8 milj. euroa ja kokonaan kansallista rahoitusta on 8,9 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 5C oli toteutunut maksuina yhteensä 37,3 milj. euroa, josta 186 000 euroa oli elpymisvälineestä ja 5,5 milj. euroa oli kokonaan kansallista osuutta. Sidottu oli 65,7 milj. euroa, josta elpymisvälineen osuus oli 4,5 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus oli 10,1 milj. euroa.

Kohdealan 5C tavoitteeksi on asetettu, että maatalainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen

lukumäärä on ohjelmakauden lopussa 705 kpl, josta 250 kpl on elpymisvälineen osuus. Toimenpiteessä M04.1 oli vuoden 2021 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 1 162 hanketta.

Kohdealan 5C mittarilla esitetään uusituvan energian tuotannon osuus kokonaisinvestoinneista (T16). Mittarin tavoite sisältää myös yksityisen rahoituksen (117,9 milj. euroa). Uusiutuvan energian tuotantoon varatusta julkisen rahoituksen osuudesta on sidottu 116 %.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on 6 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5C mukaisissa hankkeissa koulutetaan 600 hlö. Toimenpiteestä oli kohdealalta 5C toteutunut vuoden 2021 loppuun mennessä maksuina 3,0 milj. euroa ja sidottu oli 3,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 13 kpl. Näistä 2 on koulutushankkeita ja 12 tiedonvälityshankkeita.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5C on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Julkista rahoitusta kohdealalle 5C on toimenpiteeseen M02 kohdistettu 2 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 1,1 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on yhteensä 63,8 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 22,0 milj. euroa ja kokonaan kansallisen rahoituksen osuus on 23,9 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina kohdealalta 5C 33,7 milj. euroa (53 %) ja sidottu oli 53,4 milj. euroa (84 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 28,0 milj. euroa ja sidottu oli 38,3 milj. euroa. Elpymisvälineestä oli vuoden 2021 lopussa maksettu 186 360 euroa ja sidottu 5,0 milj. euroa. Kokonaan kansallisesta osuudesta oli maksettu 5,5 milj. euroa ja sidottu 10,1 milj. euroa. Toimenpiteessä M04.1 oli vuoden 2021 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 1 162 hanketta 1 334 tilalla. Tavoitteena on 705 hanketta, joista 250 kpl maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksella.

Rahoitus on suunnattu maatalojen uusiutuvaa energiaa hyödyntäviin energiainvestointeihin. Rahoituksen avulla tilat ovat voineet siirtyä fossiilisten polttoaineiden käytöstä uusiutuvaan energiaan. Etenkin loppukautta kohden tilat ovat selkeästi suosineet siirtymistä aurinkoenergiaan. Hankkeen tuotoksiin liittyvät tavoitteet on saavutettu, mutta toteutuneet hankkeet ovat olleet kustannuksiltaan selvästi arvioitua pienempiä, joten kohdealan varoja siirretään saman toimenpiteen kohdealan 2A tavoitteiden toteuttamiseen. Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5C, joten on tarkoituksenmukaista kohdentaa näitä varoja sitä kautta käytettäväksi.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5C vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on 10,5 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 750 000 euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 5,0 milj. euroa ja sidottu oli 7,6 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 42 kpl, joista 2 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia, 19 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia ja 21 oli toimenpiteen M16.5 mukaisia.

Tässä kohdealassa EIP-hankkeiden (M16.1) teemoina olivat Biokaasulaitoksesta ravinteita, energiaa ja elinkeinotoimintaa maaseudulle ja Tuorehakekonsepti maatilamittakaavassa. Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5 C vaikuttavat toissijaisesti tila- ja yritystoiminnan kehittäminen (M06), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 660 milj. euroa). Toimenpiteillä voidaan edistää yrittäjyyttä, kehittämistoimia, innovaatioita sekä yritysten investointeja. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa paikallisella tasolla.

Kohdeala 5D: Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentäminen

Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan vaikuttaa toimijoiden valintoihin siten, että kasvihuonekaasupäästöjä voidaan saada vähennettyä. Rakennus- ja laiteinvestointien avulla voidaan vähentää maataloudesta aiheutuvia kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Yhteistyön kautta voidaan saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Kohdealan 5D suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 32,95 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 5,8 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus on 10,9 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 5D oli toteutunut maksuina yhteensä 8,5 milj. euroa ja sidottu oli 13,2 milj. euroa, joista elpymisvälineen osuudet olivat 58 380 euroa ja 1,4 milj. euroa sekä kokonaan kansalliset osuudet olivat 1,1 milj. euroa ja 2,8 milj. euroa.

Kohdealan 5D tavoitteeksi on asetettu, että kasvihuonekaasujen ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen tähtääviin maatilainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen eläinyksiköiden osuus kaikista eläinyksiköistä on ohjelmakauden lopussa 10,77 % (T17). Investointien määrän tavoitteeksi on asetettu 555 kpl, josta elpymisvälineen osuus on 100 kpl. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 495 kpl. Kohdealan 5D mukaisten investointien eläinyksiköiden määrä oli hieman yli 25 000 (2,5%).

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1,6 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5D mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö. Toimenpiteestä oli kohdealalta 5D toteutunut maksuina 806 998 euroa ja sidottu oli 1,0 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2020 lopussa yhteensä 5 kpl (tiedonvälityshankkeita).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5D on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvonnan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1 milj. euroa. Vuoden 2020 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 54 807 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on yhteensä 28,8 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta on 5 milj. euroa ja 10,9 on kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina kohdealalta 5D 9,1 milj. euroa (31,6 %) ja sidottu oli 13,4 milj. euroa (46,5 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 7,3 milj. euroa ja sidottu oli 9,6 milj. euroa ja vastaavasti elpymisvälineestä 58 379 euroa ja 1,0 milj. euroa sekä kokonaan kansallisesta osuudesta 1,7 milj. euroa ja 2,8 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 495 kpl 588 tilalla.

Rahoitus on suunnattu investointeihin, joiden avulla vähennetään kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Riittävän lantalakapasiteetin varmistaminen, lantaloiden kattaminen, lannan käsittely esimerkiksi separoimalla tai lietteen sijoittaminen peltoon ovat olleet suosituimpia investointikohteita. Hankkeen tuotoksiin liittyvät tavoitteet on saavutettu, mutta toteutuneet hankkeet ovat olleet kustannuksiltaan selvästi arvioitua pienempiä, joten kohdealan varoja siirretään saman toimenpiteen kohdealan 2A tavoitteiden toteuttamiseen. Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5D, joten on tarkoituksenmukaista kohdentaa näitä varoja sitä kautta käytettäväksi.

Investointien toteutumista on pyritty tukemaan ohjelman muiden toimenpiteiden avulla. Viljelijöiden tietoisuutta esimerkiksi erilaisista lannan käsittelyyn liittyvistä tarpeista ja ratkaisuista on pyritty lisäämään koulutuksen, tiedonvälityksen sekä neuvonnan avulla. Toimenpiteen tukitaso on ollut hyvällä tasolla ja rahoitusta on ollut hyvin saatavilla.

Biokaasuinvestointien toteutumisessa on ollut haasteita. Investointien toteutumista on pyritty vauhdittamaan muun muassa pitämällä yllä julkista keskustelua ja lisäämällä tietoisuutta neuvonnan sekä koulutuksen välityksellä. Biokaasuinvestoinneilla on ollut myös korkea tukitaso. Hankkeiden toteutumista on kuitenkin jarruttanut muun muassa yleinen epävarmuus biokaasun tulevaisuudesta, hankkeiden heikko kannattavuus sekä teknologiset haasteet. Biokaasuinvestointien on oltava varsin mittavia, jotta niistä on mahdollista saada kannattavia. Maatalouden yleinen kannattavuustilanne on heikko, joka luo omat haasteensa biokaasuinvestointien toteutumisella.

Kiinnostus biokaasuinvestointeja kohtaan on kasvanut kauden aikana. Hankkeet ovat erittäin suuria, joten niiden konkretisoituminen vie aikaa. Kiinnostusta biokaasuinvestointien toteuttamiseen on lisännyt muun muassa tietoisuus mädätysjäännöksen jatkokäyttömahdollisuuksista. Hallinto on myös käynnistänyt selvityshankkeen, jonka tavoitteena on tunnistaa keinoja, joiden avulla biokaasuhankkeiden toteutumista voisi vauhdittaa.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5D vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteisiin suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1,6 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 750 000 euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 269 751 euroa. Sidottu oli 1,4 milj. euroa.

Vuoden 2021 lopussa oli tuettu 4 toimenpiteen M16.2 mukaista hanketta ja 2 M16.5 mukaista hanketta.

Vuonna 2021 rahoituksen saaneissa hankkeissa haetaan ratkaisuja broilerin lannan tehokkaaseen kiertoon

ja nurmipalkokasviviljelyn optimointiin nautakarjatiljoilla.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5D vaikuttavat toissijaisesti ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen tuotanto (M11) ja yhteistyö (M16) (maksettu yhteensä 2 416 milj. euroa). Ympäristökorvaukseen sisältyvillä toimilla on merkittävä toissijainen vaikutus kohdealueeseen. Vaikka esim. kasvipeitteisyyden keskeisimmät vaikutukset kohdistuvat valumavesien hallintaan, voidaan sillä ehkäistä myös ilmastonmuutosta vähentämällä hiilidioksidipäästöjä ja esim. lietelannan sijoittamisen toimenpiteellä vähennetään maatalouden ammoniakkipäästöjä. Luonnonmukaisella tuotannolla voidaan ehkäistä ilmastonmuutosta ja vaikuttaa siihen sopeutumiseen.

Kohdeala 5E: Hiilen sitomisen ja talteenoton edistäminen maa- ja metsätaloudessa

Maaperän hiilen säilyttämiseen ja sitomiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan lisätä toimijoiden tietoisuutta. Yhteistyön kautta voidaan saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita.

Kohdealan 5E suunniteltu kokonaisrahoitus on 7,5 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 300 000 euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 5E oli toteutunut maksuina yhteensä 2,6 milj. euroa^{34,7} ja sidottu oli 7,5milj. euroa¹⁰⁰.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 2,7 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5E mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 601 563 euroa. Sidottu oli 2,5 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 12 kpl, joista koulutushankkeita oli 5 kpl ja 7 oli tiedonvälityshankkeita. Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5E on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvonnan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 1milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 660 991 euroa. Neuvonnan toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a. (ml. taulukko neuvontakäynneistä kohdealoittain).

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5E vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)),16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 3,8 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 300 000 euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 1,3 milj. euroa. Sidottu oli 4,4 milj. euroa.

Vuoden 2021 lopussa oli tukea myönnetty 21 hankkeelle, joista 11 on toimenpiteen M16.2 mukaisia ja 10 toimenpiteen M16.5 mukaisia hankkeita.

Kohdealaan 5E liittyvät yhteistyöhankkeet toimenpiteessä 16.5 (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin) käsittelevät mm. hiilen sidonnan tehostamista maidontuotannossa, samoin kuin ravinteiden tehokasta käyttöä ja kierrättämistä.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5E vaikuttavat toissijaisesti ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen maatalous (M11), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 2 660 milj. euroa). Ympäristökorvaukseen sisältyvillä toimilla sekä luonnonmukaisella tuotannolla voidaan maan orgaanisen aineksen määrän lisäämisellä edistää hiilinieluvaikutuksen säilymistä. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 6A: Pienyritysten monipuolistamisen, perustamisen ja kehittämisen sekä työpaikkojen luomisen helpottaminen

Monipuolistamista, pienten yritysten perustamista ja kehittämistä sekä työpaikkojen perustamista edistetään ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), tila- ja yritystoiminnan kehittämällä (M06) ja yhteistyöllä (M16). Tukemalla maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamista ja maatalouden ulkopuoliseen toimintaan kohdistuvia investointeja voidaan maaseutualueille saada aikaan lisää työtä ja toimeentuloa. Koulutuksen avulla voidaan parantaa yritysten johtamista ja kehittämistä sekä markkinointia. Tietopohjan vahvistumisella voidaan luoda edellytyksiä uusien liiketoiminta-alueiden ja innovatiivisen yritystoiminnan kehittymiselle. Yhteistyön kautta voidaan lisätä yrittäjien mahdollisuuksia toimia maaseudulla.

Kohdealan 6A suunniteltu kokonaisrahoitus on 356,8 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 16,7 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 6A oli toteutunut maksuina yhteensä 241,2 milj. euroa (67,7 %) ja sidottu oli 340,1 milj. euroa (95,3 %), josta 4,1 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus.

Kohdealan 6A tavoitteeksi on asetettu 4 500 toimenpiteiden M06.2 ja M06.4 mukaisten hankkeiden vaikutuksesta syntyvää työpaikkaa. Maaseutuohjelman tavoitteeksi on asetettu, että ohjelmakaudella luodaan yhteensä 7 000 uutta työpaikkaa, joista 2 500 syntyy Leader-ryhmien kautta tuettujen hankkeiden vaikutuksesta. Leader-ryhmien tavoite ei sisälly kohdealan 6A tavoitteeseen. Vuoden 2021 lopussa ELY-keskusten hyväksymien hankkeiden (päättäneet hankkeet ja käynnissä olevien hankkeiden tavoitteet yhteensä) vaikutuksesta arvioidaan syntyvän 3 622 uutta työpaikkaa. Lisäksi Leader-ryhmien kautta haettujen hankkeiden vaikutuksesta arvioidaan syntyvän yli 2 200 uutta työpaikkaa.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 23,2 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 6A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 12 000 hlö. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6A toteutunut maksuina vuoden 2021 loppuun mennessä 15,6 milj. euroa ja sidottu oli 18,1 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 91 kpl, joista 32 oli koulutushankkeita ja 58 tiedonvälityshankkeita.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Tila- ja yritystoiminnan kehittämisen (M06) tavoitteeksi on asetettu 5 400 tukea saavaa yritystä, joista 400 on suunniteltu toteutuvan maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksella. Toimenpiteessä on 2 alatoimenpidettä: yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla (M06.2) ja tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi (M06.4). Toimenpiteen M06 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 247,7 milj. euroa, josta 16 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta.

Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 164,6 milj. euroa ja sidottu oli 230,9 milj. euroa, josta 1,2 milj. euroa oli elpymisvälineestä. Alatoimenpiteestä M06.2 oli toteutunut maksuina 12,8 milj. euroa ja sidottu oli 16,41 milj. euroa. Alatoimenpiteestä M06.4 oli toteutunut maksuina 152,4 milj. euroa ja sidottu oli 214,5 milj. euroa, josta 1,2 milj. euroa oli elpymisvälineen osuus. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 2 851 kpl (M06.2 622 kpl ja M06.4 2 229 kpl), 2 141 yritykselle.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 6A vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) ja 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 85,9 milj. euroa, josta maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksen osuus on 700 000 euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 6A toteutunut maksuina 61,0 milj. euroa ja sidottu oli 88,1 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 514 kpl, joista 92 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia, 170 toimenpiteen M16.3 mukaisia, yksi toimenpiteen M16.4 mukainen, 4 toimenpiteen M16.5 mukaisia, 32 toimenpiteen M16.6 mukaisia, 6 toimenpiteen M16.9 mukaisia ja 209 oli toimenpiteen M16.10 mukaisia.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6A vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 760 milj. euroa). Investoinneilla maataloustuotteiden kaupan ja jalostukseen voidaan nostaa maataloustuotteiden jalostusarvoa. Maaseudun palveluja kehittämällä voidaan lisätä yrittäjien mahdollisuuksia toimia maaseudulla. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 6B: Maaseutualueiden paikallisen kehittämisen edistäminen

Maaseutualueiden paikallista kehittämistä edistävät ensisijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) yhteistyö (M16) ja Leader (M19). Maaseudun palveluita parantamalla ja kyliä kehittämällä sekä tiedottamalla voidaan vaikuttaa siihen, että maaseudulla pystyy asumaan ja yrittämään. Maaseudun elinvoimaisuuden kasvu houkuttelee myös uusia asukkaita ja yrittäjiä. Leader-toiminnalla voidaan vahvistaa ja kehittää paikallisia yhteisöjä, yrityksiä ja alueen

elinvoimaa. Toiminnalla voidaan turvata paikallisten yhteisöjen, maaseudun asukkaiden ja yrittäjien palveluita, niiden uudistamista, uusien teknologioiden käyttöön ottoa, kulttuuria ja asumisen turvallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Yhteistyön kautta voidaan luoda uusia toimintamalleja esim. palveluiden tuottamiseen.

Kohdealan 6B suunniteltu kokonaisrahoitus on 481 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 6B oli toteutunut maksuina yhteensä 312,6 milj. euroa (65 %) ja sidottu oli 463,2 milj. euroa (96,3 %).

Kohdealan 6B tavoitteeksi on asetettu 2 500 Leader-hankkeiden vaikutuksesta syntyvää työpaikka. Maaseutuohjelman tavoitteeseen huomioitavien Leader-ryhmien kautta hyväksytyjen hankkeiden vaikutuksesta vuoden 2021 loppuun mennessä arvioidaan syntyvät 2 209 uutta työpaikkaa. Kohdealan 6B tavoitteina on myös, että 47,1 % maaseutuväestöstä kuuluu paikallisen kehittämisstrategian piiriin ja hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuurista. Toteumaa seurataan Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelusta saatavien tietojen avulla. Tiedot päivittyvät viiveellä. N. 2,7 milj. maaseutualueilla asuvan henkilön arvioidaan hyötävän parantuneista palveluista.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 12 milj. euroa. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6B toteutunut maksuina 6,7 milj. euroa ja sidottu oli 8,1 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 184 kpl.

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen (M07) alatoimenpiteistä kohdealalle 6B vaikuttavat 7.1 (Tuki maaseutualueiden kuntien ja kylien ja niiden peruspalvelujen kehittämissuunnitelmien sekä Natura 2000 -alueita ja muita luonnonarvoltaan merkittäviä alueita koskevien suojelu- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen), 7.2 (Tuki investointeihin kaikenlaisten pieninfrastruktuurien luomiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi, uusiutuvia energialähteitä ja energiansäästöä koskevat investoinnit mukaan luettuina), 7.4 (Tuki investointeihin maaseutuväestölle suunnattujen paikallisten peruspalveluiden, vapaa-aika ja kulttuuri mukaan luettuina, ja niihin liittyvän infrastruktuurin perustamiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi), 7.5 (Tuki investointeihin vapaa-ajan infrastruktuurin julkista käyttöä, matkailuneuvontaa ja pienimuotoista matkailuinfrastruktuuria varten) ja 7.6 (Tuki kylien, maaseutumaiseman ja luonnonarvoltaan merkittävien alueiden kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämiseen, ennallistamiseen ja kohentamiseen liittyviin tutkimuksiin ja investointeihin, niihin liittyvät sosioekonomiset näkökohdat mukaan luettuina, sekä ympäristöalan tiedotustoimiin).

Maaseudun palveluiden ja kylien kehittämisen suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 82,9 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 6B toteutunut maksuina 61,5 milj. euroa ja sidottu oli 91,6 milj. euroa. Toimenpiteen M07 tavoitteeksi on asetettu 600 tuettua hanketta.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 424 kpl, joista 43 on toimenpiteen M7.1 mukaisia, 34 toimenpiteen M7.2 mukaisia, 191 toimenpiteen M7.4 mukaisia, 120 toimenpiteen 7.5 mukaisia ja 33 toimenpiteen 7.6 mukaisia.

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen toimenpiteestä on vuoden 2021 loppuun mennessä rahoitettu hieman yli 5 000 hanketta. Mukana on monipalvelukeskusten suunnittelua ja toteutusta, vesistön hoitoon ja turvallisuuteen liittyviä selvityksiä ja kokeiluhankkeita. Älykkäät kylät –teema on herättänyt kiinnostusta myös vuonna 2021 ja erilaisiin digikokeiluihin on haettu rahoitusta. Hankkeissa on parannettu yhteisten tilojen käyttöastetta ja rakennettu mm. liikuntareittejä. Myös yhteisessä käytössä olevien rakennusten energiatehokkuutta ja siirtymistä uusiutuviin energialähteisiin on parannettu lukuisien hankkeiden voimin. On toteutettu runsaasti palvelukokeiluja ja infrastruktuuri-investointihankkeita ja rakennettu mm. kuntoportaita ja tekonurmikenttiä. Hankkeissa on mukana myös puupuistoja ja vesistökuunnostuksia. Näistä

valtaosa on saanut rahoituksen Leader-ryhmästä. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2021 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 6B vaikuttavat ensisijaisesti 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen), 16.3 (Tuki (muuhun) yhteistyöhön pienten toimijoiden välillä yhteisten työprosessien järjestämiseksi sekä tilojen ja resurssien jakamiseksi sekä matkailun kehittämiseksi/markkinoimiseksi), 16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi), 16.5 (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin), 16.6 (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla), 16.9 (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin) ja 16.10 (Muut).

Yhteistyötoimenpiteiden suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 3,1 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 838 093 euroa ja sidottu oli 1,2 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä yhteistyötoimenpiteessä (M16) oli hyväksytty 35 kohdealan 6B mukaista hanketta, joista 13 oli toimenpiteen 16.2. mukaisia, 7 toimenpiteen 16.3 mukaisia, yksi toimenpiteen 16.4 mukainen, yksi toimenpiteen 16.5 mukainen ja yksi uusi hanke vuonna 2021 toimenpiteen 16.6 mukainen. Hankkeella arvioidaan Sastamalan nykyisten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää uusiutuvaa energiaa ja uusien uusiutuvaa energiaa hyödyntävien yritysten sijoittumismahdollisuuksia Sastamalaan.

Leader-toimintaan (M19) suunniteltu kokonaisrahoitus on 383 milj. euroa, josta EU:n rahoitusosuus 42 %, valtion 38 % ja kuntien 20 %. Vuoden 2021 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 243,6 milj. euroa (64 %) ja sidottu oli 362,2 milj. euroa (95 %).

Leader-toimintaan suunnitellusta kokonaisrahoituksesta kohdistettiin ryhmille ohjelmakauden alussa suuntaa antavissa rahoituskehyksissä 273 milj. euroa. 27 milj. euroa (9 %) jätettiin jaettavaksi kehystarkistuksissa vuosina 2018 ja 2020. Kehystarkistusten tavoitteena on lisätä Leader-toiminnan vaikuttavuutta. Ministeriö jakoi ensimmäisen kehystarkistuksen mukaiset myöntövaltuudet vuonna 2019 ja toisen kehystarkistuksen mukaiset myöntövaltuudet vuonna 2020. Kehystarkistuksilla edistettiin paikallisen kehittämisen strategisuutta ja kannustettiin Leader-ryhmiä tuloksekkaaseen ja vaikuttavaan kehittämistyöhön.

Leader-ryhmät hakivat siirtymäkauden 2021-2022 rahoitusta maa- ja metsätalousministeriön ohjeistuksen mukaisesti 30.10.2020 mennessä. Hakemuksessa tuli esittää rahoitustarve vuosille 2021 ja 2022, perustelut haetulle rahasummalle ja sitä vastaavat kuntarahasitoumukset, joilla kunnat sitoutuvat rahoittamaan 20 % Leader-ryhmän julkisesta rahoituskehyksestä. Maa- ja metsätalousministeriön asettama siirtymäkauden kehystä valmisteleva ryhmä käsitteli hakemukset alkuvuodesta 2021 ja ministeriö teki Leader-ryhmien siirtymäkauden suuntaa antavan rahoituskehyspäätöksen 11.3.2021.

Yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisstrategian (M19.2) mukaisten toimien täytäntöönpanoon, eli Leader-ryhmien rahoittamiin yritys- ja kehittämishankkeisiin, oli sidottu vuoden 2021 loppuun mennessä julkista rahoitusta 275,1 milj. euroa (7 211 kpl), josta vuoden 2021 aikana oli sidottu 58,8 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä sidotuista hankkeista 4 479 oli kehittämishankkeita (216,8 milj. euroa) ja 2 732 yritystykä (58,3 milj. euroa). Maaseutuohjelmassa on asetettu Leader-toiminnalle tavoitteeksi, että sitä kautta toteutetaan 150 kpl toimenpiteen Maataloustuotteiden jalostus, kaupan pitäminen ja/tai kehittäminen

(M04.2) mukaista yritystukihanketta, 2 000 toimenpiteen Tila ja yritystoiminnan kehittäminen (M06) mukaista yritystukihanketta ja 4 500 toimenpiteiden Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) ja Yhteistyö (M16) mukaista kehittämishanketta. Vuoden 2021 loppuun mennessä oli rahoitettu 144 toimenpiteen M04.2 mukaista yritystukihanketta, 2 588 toimenpiteen M06 mukaista yritystukihanketta ja 4 315 toimenpiteiden M07 ja M16 mukaista kehittämishanketta.

Paikallisen toimintaryhmän yhteistyön valmistelu ja täytäntöönpano (M19.3), eli Leader-ryhmien rahoittamiin alueiden välisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin sekä niiden esiselvityshankkeisiin, oli sidottu vuoden 2021 loppuun mennessä julkista rahoitusta 25,3 milj. euroa (294 kpl), josta vuoden 2021 aikana 3,5 milj. euroa (55 kpl).

Tuki toimintakustannuksiin ja toiminnan edistämiseen (M19.4, toimintarahahankkeet ja M19.2 valmistelutuki) oli sidottu vuoden 2021 loppuun mennessä julkista rahoitusta 60,1 milj. euroa (194 kpl), josta vuoden 2021 aikana 2,0 milj. euroa (53 kpl, joista valmistelutuki 47 kpl).

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6B vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja yhteistyö (maksettu yhteensä 64 milj. euroa). Ammatillisen koulutuksen avulla voidaan lisätä maaseudun yrittäjien ja asukkaiden tietoisuutta ja osaamista mm. paikallisvaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Kohdeala 6C: Tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuuden, käytön ja laadun parantaminen maaseudulla

Maaseutualueiden tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuutta, käyttöä ja laatua voidaan ensisijaisesti edistää maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisellä (M07). Laajakaistainfrastruktuuriin kohdistettavilla investoinneilla voidaan luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden palveluiden ja elinkeinojen kehittämiselle ja parantaa näin maaseudun elinvoimaisuutta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) avulla voidaan tehostaa tietoisuutta uusista palvelumuodoista.

Kohdealan 6C suunniteltu kokonaisrahoitus on 61,5 milj. euroa, josta 16 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 6C oli toteutunut maksuina yhteensä 32,6 milj. euroa (53 %) ja sidottu oli 51,5 milj. euroa (84 %), josta 8.1. milj. euroa oli maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta.

Kohdealan 6C tavoitteena on, että 49,7 % maaseutuväestöstä hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuurista. Toteumaa seurataan Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelusta saatavien tietojen avulla. Tiedot päivittyvät viiveellä. N. 2,7 milj. maaseutualueilla asuvan henkilön arvioidaan hyötyvän parantuneista palveluista.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6C on 3 milj. euroa. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6C toteutunut maksuina 1,7 milj. euroa ja sidottu oli 2,3 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 10 kpl (tiedonvälityshankkeita).

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen (M07) alatoimenpiteistä kohdealalle 6C vaikuttavaa 7.3 (Tuki laajakaistainfrastruktuuria varten mukaan lukien sen luominen, parantaminen ja laajentaminen, passiivinen laajakaistainfrastruktuuri sekä laajakaistan ja julkisten sähköisen hallinnon ratkaisujen saatavuus). Toimenpiteen M07 tavoitteeksi on asetettu 140 tuettua laajakaistahanketta, josta 40 on suunniteltu toteutettaviksi maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoituksella.

Alatoimenpiteen M07.3 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6C on 58,5 milj. euroa, josta 16 milj.

euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä kohdealalta 6C oli toteutunut maksuina yhteensä 30,9 milj. euroa ja sidottu oli 49,2 milj. euroa, josta 8,1 milj. euroa on maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta. Vuoden 2021 loppuun mennessä oli hyväksytty 122 laajakaistahanketta. Vuonna 2021 elvytysvaroista sidottiin 30 hankkeelle.

Maaseudun kehittämisohjelman laajakaistarakentaminen eli ns. kyläverkkohankkeet ovat olleet suosittuja ja niiden merkitys nousee koko ajan tärkeämmäksi digitalisaation edistyessä. Tämä merkitys on korostunut erityisesti koronapandemian ja jättimäisesti lisääntyneen etätyön tekemisen myötä vuonna 2020. Maaseutualueilla nopeaa laajakaistayhteyttä ei rakenneta markkinaehtoisesti ja on vaarana, että maaseudun asukkaat jäävät tulevaisuudessa ilman palveluja yhteyskäsien puuttuessa.

Eniten kyläverkkohankkeita on toteutettu Pirkanmaalla, Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Myös Etelä-Savo on kirinyt ahkerimpien laajakaistarakentajien joukkoon. Kyläverkkohankkeiden rahoitus on koettu hyvin toimivaksi ja kustannustehokkaaksi ja hankkeet ovatkin suoraan käyttöön tulevia täsmäratkaisuja.

Laajakaistayhteyksien rahoitustarve on edelleen suuri, koska markkinaehtoiset toimijat eivät halua rakentaa yhteyksiä maaseutualueilla. RRF-rahoitusta osoitettiin laajakaistainvestoinneille noin 50 milj. euroa. Yhteensovitusta on tehty ja suunnitellaan tulevalle kaudelle Suomen laajakaistatoimistossa, johon kuuluvat maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, Traficom ja Ruokavirasto.

Nopea laajakaistayhteys (väh. 100 Mbit/s) on rakennettu vähintään 2 km päähän 64 % kotitalouksista, mutta FTTH eli kuitu kotiin asti ulottuu vain keskimäärin 25 % kotitalouksista.

7.3 on ainoa alatoimenpide M07:ssä, jossa hankkeet rahoitetaan pääosin ELY-keskuksista.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6C vaikuttaa toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisellä (M07) (156 milj. euroa). Ammatillisella koulutuksella voidaan lisätä asukkaiden ja yrittäjien tietoisuutta tieto- ja viestintäteknologian käytöstä. Investoinnit maaseudun pieninfrastruktuuriin voivat tehostaa tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuutta, käyttöä ja laatua.

Ympäristösitoutumuksen toimet	Tukivuosi 2015			Tukivuosi 2016			Tukivuosi 2017		
	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	45 376	2 082 395	234 568 781	43 954	2 080 893	215 502 880	43 321	2 073 196	221 669 826
Tilakohtainen toimi yht.	1 809 968	101 852 090	1 810 981	102 668 691	1 824 596	104 013 196			
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	44 189	1 778 547	95 613 235	43 107	1 775 415	95 582 241	42 428	1 783 497	95 990 348
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	4 062	31 421	6 238 855	4 239	35 566	7 086 450	4 521	41 099	8 022 847
Lohko-kohtaiset toimet									
Lietelannan sijoittaminen peltoon	5 330	217 108	8 676 845	5 144	186 004	7 437 716	5 031	188 468	7 548 324
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	1 028	15 270	610 325	941	13 370	534 669	828	11 863	491 402
Valumavesien hallinta yht.	2 397	48 437	4 996 896	2 338	49 105	5 126 736	2 462	52 948	6 617 871
Säätösalaajitus	1 970	39 502	2 763 461	1 911	39 715	2 779 583	1 979	41 857	3 280 025
Säätökastelu	408	8 689	2 171 997	410	9 171	2 292 353	463	10 753	3 242 878
Kuivatusvesien kierrätys	19	246	61 438	17	219	54 800	20	338	94 967
Ympäristönhoitourmet yht.	33 944	138 260	35 869 862	32 872	134 758	35 230 877	30 995	126 657	34 390 615
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	4 069	24 253	12 084 996	4 047	24 182	12 070 535	4 013	24 015	12 044 574
Suojavyöhykenurmet, muu alue	6 100	32 902	14 761 761	5 984	31 987	14 371 864	5 942	31 665	14 293 207
Monivuotiset ympäristönurmet	473	2 630	129 691	448	2 837	141 686	392	2 703	137 439
Luonnonhoitopeltonurmi, kohdentamisalue	11 278	56 093	6 670 207	10 945	54 477	6 523 245	10 157	48 629	5 925 710
Luonnonhoitopeltonurmi, muu alue	12 024	22 382	2 223 207	11 448	21 274	2 123 548	10 491	19 645	1 989 685
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja sieniperunalla yht.	1 003	3 987	1 926 137	966	4 078	1 981 443	981	4 289	2 091 406
Yksivuotiset puutarhakasvit	106	292	87 245	96	267	79 863	104	284	84 810
Monivuotiset puutarhakasvit	897	3 695	1 838 892	870	3 812	1 901 580	877	4 006	2 006 596
Peltoluonnon monimuotoisuus yht.	24 514	301 615	34 300 378	21 107	168 222	21 323 618	20 197	163 357	22 343 338
Viherlannoitusnurmet	4 135	23 932	1 290 684	3 709	21 906	1 181 229	3 135	19 380	1 066 407
Kerääjäkasvit	10 866	251 178	25 089 441	8 039	118 588	11 849 680	7 173	109 797	11 311 111
Saneerauskasvit	577	4 474	1 340 402	706	6 208	1 860 262	964	10 239	2 888 568
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 542	8 595	2 567 294	3 375	8 132	2 429 285	3 444	8 780	2 608 660
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 394	13 436	4 012 556	5 278	13 388	4 003 162	5 481	15 161	4 468 592
Puutarhakasvien vaihteellinen kasvisuojelu yhteensä	263	1 863	693 571	254	2 071	770 073	253	2 364	874 963
Menetelmäryhmä 1	123	303	151 420	112	307	152 899	122	400	195 173
Menetelmäryhmä 2	140	1 560	542 151	142	1 764	617 175	131	1 964	679 789
Peltojen talviaikainen kasviesteisyys yht.	37 301	1 442 480	45 642 677	36 032	1 430 936	40 429 056	35 242	1 441 175	43 298 710
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 212	122 498	489 524	4 814	172 031	687 269	4 107	158 981	644 301
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	4 172	186 041	3 343 383	4 945	218 095	3 922 266	4 195	191 064	3 528 872
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	5 734	282 108	10 141 221	7 135	340 829	12 256 583	6 712	322 269	11 917 135
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	13 421	525 606	28 335 485	8 793	379 055	20 444 246	10 142	446 809	23 901 813
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	568	19 037	76 064	1 111	35 823	143 044	875	27 799	117 515
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 367	57 967	521 122	2 053	77 804	699 320	1 761	70 350	650 502
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	8 827	249 223	2 735 879	7 181	207 301	2 276 327	7 450	223 903	2 538 572

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

	Tukivuosi 2015			Tukivuosi 2016			Tukivuosi 2017		
Ympäristösitoumuksen toimet	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	45 376	2 082 395	234 568 781	43 954	2 080 893	215 502 880	43 321	2 073 196	221 669 826
Tilakohtainen toimi yht.	1 809 968	101 852 090	1 810 981	102 668 691	1 824 596	104 013 196			
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	44 189	1 778 547	95 613 235	43 107	1 775 415	95 582 241	42 428	1 783 497	95 990 348
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	4 062	31 421	6 238 855	4 239	35 566	7 086 450	4 521	41 099	8 022 847
Lohkokohtaiset toimet									
Lietelannan sijoittaminen peltoon	5 330	217 108	8 676 845	5 144	186 004	7 437 716	5 031	188 468	7 548 324
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kiertäminen	1 028	15 270	610 325	941	13 370	534 669	828	11 863	491 402
Valumavesien hallinta yht.	2 397	48 437	4 996 896	2 338	49 105	5 126 736	2 462	52 948	6 617 871
Säätösalaajitus	1 970	39 502	2 763 461	1 911	39 715	2 779 583	1 979	41 857	3 280 025
Säätökastelu	408	8 689	2 171 997	410	9 171	2 292 353	463	10 753	3 242 878
Kuivatusvesien kierrätys	19	246	61 438	17	219	54 800	20	338	94 967
Ympäristönhoitonurmet yht.	33 944	138 260	35 869 862	32 872	134 758	35 230 877	30 995	126 657	34 390 615
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	4 069	24 253	12 084 996	4 047	24 182	12 070 535	4 013	24 015	12 044 574
Suojavyöhykenurmet, muu alue	6 100	32 902	14 761 761	5 984	31 987	14 371 864	5 942	31 665	14 293 207
Monivuotiset ympäristönurmet	473	2 630	129 691	448	2 837	141 686	392	2 703	137 439
Luonnonhoitopeltonurmi, kohdentamisalue	11 278	56 093	6 670 207	10 945	54 477	6 523 245	10 157	48 629	5 925 710
Luonnonhoitopeltonurmi, muu alue	12 024	22 382	2 223 207	11 448	21 274	2 123 548	10 491	19 645	1 989 685
Orgaanisen kätteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	1 003	3 987	1 926 137	966	4 078	1 981 443	981	4 289	2 091 406
Yksivuotiset puutarhakasvit	106	292	87 245	96	267	79 863	104	284	84 810
Monivuotiset puutarhakasvit	897	3 695	1 838 892	870	3 812	1 901 580	877	4 006	2 006 596
Peltoeläinmonimuotoisuus yht.	24 514	301 615	34 300 378	21 107	168 222	21 323 618	20 197	163 357	22 343 338
Vihertaloudenurmet	4 135	23 932	1 290 684	3 709	21 906	1 181 229	3 135	19 380	1 066 407
Kerääjäkasvit	10 866	251 178	25 089 441	8 039	118 588	11 849 680	7 173	109 797	11 311 111
Saneerauskasvit	577	4 474	1 340 402	706	6 208	1 860 262	964	10 239	2 888 568
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 542	8 595	2 567 294	3 375	8 132	2 429 285	3 444	8 780	2 608 660
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 394	13 436	4 012 556	5 278	13 388	4 003 162	5 481	15 161	4 468 592
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	263	1 863	693 571	254	2 071	770 073	253	2 364	874 963
Menetelmäryhmä 1	123	303	151 420	112	307	152 899	122	400	195 173
Menetelmäryhmä 2	140	1 560	542 151	142	1 764	617 175	131	1 964	679 789
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys yht.	37 301	1 442 480	45 642 677	36 032	1 430 936	40 429 056	35 242	1 441 175	43 298 710
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 212	122 498	489 524	4 814	172 031	687 269	4 107	158 981	644 301
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	4 172	186 041	3 343 383	4 945	218 095	3 922 266	4 195	191 064	3 528 872
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	5 734	282 108	10 141 221	7 135	340 829	12 256 583	6 712	322 269	11 917 135
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	13 421	525 606	28 335 485	8 793	379 055	20 444 246	10 142	446 809	23 901 813
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	568	19 037	76 064	1 111	35 823	143 044	875	27 799	117 515
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 367	57 967	521 122	2 053	77 804	699 320	1 761	70 350	650 502
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	8 827	249 223	2 735 879	7 181	207 301	2 276 327	7 450	223 903	2 538 572

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

Ympäristösitoumuksen toimet	Tukivuosi 2021		Myönnetty eurot *
	Tilat, kpl	Ha	
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	39 205	2 062 846	220 436 302
Tilakohtainen toimi yht.		1 847 052	104 786 624
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	38 816	1 810 830	97 590 036
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	3 916	36 222	7 196 588
Lohkokohtaiset toimet			
Lietelannan sijoittaminen peltoon	4 803	249 934	9 991 848
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	633	13 201	527 819
Valumavesien hallinta yht.	2 346	51 628	5 575 819
Säätösalaajitus	1 894	40 672	2 846 305
Säätökastelu	433	10 622	2 646 112
Kuivatusvesien kierrätys	19	334	83 403
Ympäristönhoitonurmet yht.	24 239	98 215	26 715 611
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	3 398	19 816	9 901 338
Suojavyöhykenurmet, muu alue	4 557	23 668	10 641 392
Monivuotiset ympäristönurmet	229	1 331	66 526
Luonnonhoitopeltoturmi, kohdentamisalue	8 405	38 804	4 648 448
Luonnonhoitopeltoturmi, muu alue	7 650	14 595	1 457 907
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	912	4 951	2 411 855
Yksivuotiset puutarhakasvit	70	251	74 195
Monivuotiset puutarhakasvit	842	4 700	2 337 659
Pelto luonnon monimuotoisuus yht.	17 690	157 548	20 735 554
Viherlannoitusnurmet	1 706	9 272	500 378
Kerääjäkasvit	7 019	121 098	12 101 133
Saneerauskasvit	495	3 216	963 444
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 425	9 515	2 849 334
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 045	14 447	4 321 265
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	220	3 029	1 116 155
Menetelmäryhmä 1	101	413	205 279
Menetelmäryhmä 2	119	2 616	910 876
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys yht.	31 813	1 438 671	48 575 018
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	2 907	106 642	426 372
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 243	138 563	2 491 880
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	5 740	301 413	10 843 487
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	11 019	588 093	31 728 086
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	657	20 281	80 766
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 264	55 166	495 066
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	6 983	228 513	2 509 361

Ympäristösopimus	2015			2016			2017		
	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä		26 972	13 692 306		30 905	15 689 906		33 180	16 544 777
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	1 906	26 217	13 353 642	2 179	29 199	14 792 527	2 186	31 423	15 582 531
Luonnonlaidun ym.		3 669	1 649 803		4 596	2 065 413		5 426	2 446 010
Perinnebiotooppi		12 116	5 445 110		13 534	6 089 323		14 521	6 328 024
Arvokas perinnebiotooppi		10 432	6 258 729		11 069	6 637 791		11 477	6 808 497
Kosteikon hoito	208	754	338 664	246	842	378 716	274	903	416 343
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***				51	864	518 664	51	854	545 902

Ympäristösopimus	2018			2019			2020		
	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä		34 664	17 438 537		35 214	17 696 964		34 483	17 353 951
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	2 328	32 793	16 468 621	2 309	33 120	16 632 285	2 256	32 344	16 266 979
Luonnonlaidun ym.		6 165	2 768 858		6 177	2 773 411		20 721	9 302 949
Perinnebiotooppi		15 031	6 752 644		15 258	6 854 829		****	****
Arvokas perinnebiotooppi		11 597	6 947 119		11 684	7 004 045		11 623	6 964 030
Kosteikon hoito	328	1 019	458 482	361	1 249	561 466	365	1 291	580 452
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***	51	852	511 434	51	845	503 213	51	848	506 520

Ympäristösopimus	2021		
	Tiloja, kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä		35 067	17 795 487
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	2 254	32 907	16 703 576
Luonnonlaidun ym.		21 254	9 687 200
Perinnebiotooppi		****	****
Arvokas perinnebiotooppi		11 653	7 016 376
Kosteikon hoito	376	1 373	619 088
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***	44	786	472 824

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

*** Kurki- hanhi- ja joutsenpelto-sopimusta haettiin vuonna 2015, mutta sopimukset alkoivat vasta vuonna 2016.

**** Palkkiolajit Perinnebiotooppi ja Luonnonlaidun ym. on yhdistetty vuodesta 2020 lähtien.

Tilaluokituksen osittaminen palkkiolajikohtaisesti ei ole mielekasta, sillä samalla tilalla voi olla eri palkkiolajin lohkoja

1.d) Taulukkoon F perustuvassa tuloskehyksessä asetettujen välitavoitteiden saavuttamista koskevat keskeisimmät tiedot

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2017, 2018

1.e) Muu maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvä tekijä [valinnainen]

1.f) Tarvittaessa toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin

Tällä ohjelmalla edistetään makroalue- ja/tai merialuestrategioita asetuksen (EU) N:o 1303/2013, 27 artiklan "Ohjelmien sisältö" 3 kohdan ja 96 artiklan "Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitteen mukaisten toimenpideohjelmien sisältö, hyväksyminen ja muuttaminen" 3 kohdan e alakohdan, 111 artiklan "Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitetta koskevat täytäntöönpanokertomukset" 3 kohdan, 111 artiklan 4 kohdan d alakohdan ja liitteessä 1 olevan 7.3 jakson "Pääohjelmien makroalue- ja merialuestrategioita edistävä vaikutus" mukaisesti:

- Itämeri-strategia (EUSBSR)
- Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia (EUSDR)
- Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR)
- Alppien aluetta koskeva EU:n strategia (EUSALP)
- Atlantin merialuestrategia (ATLSBS)

1.g) Vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa käytetty muuntokurssi (muut kuin euromaat)

--

2. ARVIOINTISUUNNITELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN.

2.a) Kuvaus mahdollisista muutoksista, joita on tehty maaseudun kehittämissuunnitelman arviointisuunnitelmaan vuoden aikana, ja perustelut

Ohjelman arviointisuunnitelmaa ja sen toteutusta määrittelevää suunnitelmaa ei muutettu vuoden 2021 aikana.

2.b) Kuvaus vuoden aikana toteutetuista arviointitoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 3 jakso)

Vuoden 2021 valmistui yksi arviointi, joka keskittyi maatalouden rakennetukien valintakriteereiden arviointiin sekä viimeisteltiin arviointia, joka arvio kehittämissuunnitelman ja yritysrahoituksessa sekä ei-tuotannollisissa kosteikkoinvestoinneissa käytettyjä valintakriteereitä. Arvioinnin tiedote täällä: <https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/uutiset/uutiset-2022/eun-maaseuturahaston-hankkeiden-ja-investointien-valintakriteerien-selvitys-valmistui-valintakriteereilla-varmistetaan-vaikuttavien-hankkeiden-valinta>

Ajantasainen katsaus arvioinneista löytyy täältä:

<https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/vaikutukset/arviointi>

2.c) Kuvaus toimista, joita on toteutettu tietojen toimittamisen ja tiedonhallinnan osalta (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 4 jakso)

Yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseutuohjelman kansallisia vaikuttavuusindikaattoreita raportoidaan Agrikaattori-palvelussa, jota ylläpitää Luonnonvarakeskus. Palvelun tietosisältöä on päivitetty vuoden aikana.

Tutkimustiedon ylläpitämiseksi maa- ja metsätalousministeriö koordinoi ja rahoitti laajaan tutkimusohjelmaa ”Maatalouden ympäristövaikutusten tutkimusohjelma, MATO”, jonka loppuraportti ”Ratkaisuja ja kehitysehdotuksia maatalouden ympäristöhaasteisiin MATO-tutkimusohjelman perusteella” julkaistiin syksyllä 2021. Raportti löytyy täältä <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163434>

2.d) Luettelo toteutetuista arvioinneista, myös tieto siitä, millä verkkosivustolla ne on julkaistu

Julkaisija/kustantaja	Luonnonvarakeskus
Kirjoittaja(t)	Anna-Maija Heikkilä
Nimike	Maatalouden rakennetuen valintakriteereiden arviointi ja kehittäminen
Tiivistelmä	<p>Arvioinnissa tarkasteltiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvää maatalouden rakennetukea, joka koostuu kahdesta eri tukimuodosta: nuoren viljelijän aloitustuki ja maatalouden investointituki. Tuen tavoitteena on maatalouden toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn kehittäminen edistämällä maataloustuotannon tehokkuutta ja laatua kestävän kehityksen periaatteita noudattaen.</p> <p>Rakennetuen myöntäminen perustuu alueellisiin myöntövaltuuksiin, joiden puitteissa ELY-keskukset myöntävät rahoitusta. Hakemukset pisteytetään ns. valintakriteereiden avulla. Pisteytyksen tarkoituksena on varmistaa, että rahoitettaviksi päätyvät hakemukset, jotka parhaiten tukevat ohjelman tavoitteita. Tämän selvityksen tavoitteena oli arvioida, miten hyvin maatalouden rakennetuen valintakriteerit ovat toimineet ohjelmakaudella 2014–2020.</p>
URL	https://jukuri.luke.fi/handle/10024/548051

2.e) Luettelo toteutetuista arvioinneista keskittyen arviointihavaintoihin

Please summarize the findings from evaluations completed in 2020, per CAP objective (or RDP priority, where appropriate).

Report on positive or negative effects/impacts (including the supporting evidence). Please don't forget to mention the source of the findings.

Maatalouden rakennetukien valintakriteereiden arviointi totesi, että valintakriteerit ovat pääsääntöisesti palvelleet hyvin hankkeiden arviointia. Ohjausvaikutuksen voimakkuus riippuu käytettävissä olevien varojen niukkuudesta tai minimiehtojen tiukkuudesta. Tarkennuksia kriteereihin kannattaa kuitenkin tehdä. Samoin arviointi totesi, että hakemuslomakkeessa tulisi kysyä nykyistä suoremmin juuri niitä asioita, joita päätöksentekijä pisteytyksessään käyttää. Muuten hakemusten arviointiin uhkaa jäädä liikaa tulkinnanvaraisuutta, mikä on omiaan heikentämään päätösten osuvuutta ja hakijoiden yhdenvertaisuutta. Molemmat havainnot liittyvät maaseutuohjelman kohdealueisiin 2A, 5B, 5C ja 5D rakennetukien osalta. (Heikkilä 2021; Maatalouden rakennetuen valintakriteereiden arviointi ja kehittäminen; https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/548051/luke-luobio_84_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

2.f) Kuvaus viestintätoimista, jotka on toteutettu arviointihavaintojen julkaisemiseksi (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)

On viitattava arviointisuunnitelmaan, kuvattava toteutuksessa mahdollisesti havaittuja vaikeuksia ja ilmoitettava, mihin ratkaisuihin on päädytty tai mitä ratkaisuja on ehdotettu

Päivämäärä/ajanjakso	30/03/2022
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	Tiedote: EU:n maaseuturahaston hankkeiden ja investointien valintakriteerien selvitys valmistui – valintakriteereillä varmistetaan vaikuttavien hankkeiden valinta
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-formaattit	Verkkosivulla julkaistu tiedote
Kohdeyleisön tyyppi	ELY-keskusten viranomaiset
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	100

URL

<https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/uutiset/uutiset-2022/eun-maaseuturahaston-hankkeiden-ja-investointien-valintakriteerien-selvitys-valmistui-valintakriteereilla-varmistetaan-vaikuttavien-hankkeiden-valinta>

2.g) Kuvaus arviointitulosten vuoksi toteutetuista jatkotoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)

Seurantatoimia ei ole määritelty

3. SEIKAT, JOTKA VAIKUTTAVAT OHJELMAN JA TOTEUTETTUIEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN

3.a) Kuvaus toimista, joita on toteutettu ohjelman laadukkaan ja tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi

Seurantakomitea

Vuoden 2021 aikana seurantakomitean kokoukset järjestettiin COVID19-pandemian vuoksi edelleen poikkeuksellisesti. Seurantakomitea kokoontui etäkokoukseen 25.5.2021. Loppuvuodesta kokousta ei järjestetty lainkaan vaan järjestettiin kirjallinen käsittely 15.11.-6.12.2021 välisenä aikana.

Seurantakomitean kokoonpano, esityslistat ja kokousmuistiot löytyvät maaseutu.fi-sivuilta.

Ohjelmamuutos

Vuonna 2021 tehtiin 2 ohjelmamuutosta (hyväksytyt 14.4. ja 4.8.2021). Muutoksissa lisättiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014-2020 siirtymäkauden 2021-2022 rahoitus sekä maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitus. Seurantakomitea hyväksyi molemmat muutokset 1.12.2020 pidetyssä kokouksessa.

Tietojärjestelmät

Hyrrä-verkkopalvelu

Maaseudun tukien sähköisen verkkopalvelun (Hyrrä-verkkopalvelu) kautta haetaan maaseutuohjelman yritys- ja kehittämishankerahoitusta, maatalouden investointitukia, nuorten viljelijöiden aloitustukea, neuvontakorvauksia, poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetukia sekä kolttalain mukaisia tukia. Hyrrä-verkkopalvelun kautta haetaan lisäksi Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) Suomen toimintaohjelman sekä Ahvenanmaan kehittämisohjelman tukia.

Hyrrä-verkkopalvelu sisältää tukihakujen asiointipalvelun, viranomaistoimintojen palvelun, Sähke2-normin mukaisen sähköisen arkiston sekä asiointipalveluiden väliset lisätietopyyntötoiminnot. Hyrrä-verkkopalvelu sisältää tukihakemukset ja - päätökset, maksuhakemukset ja - päätökset sekä hanketarkastukseen liittyvät tiedot. Hyrrä-verkkopalvelu sisältää myös seurantatietojen keräämisen ja pysyvyyden seurannan merkinnät. Takaisinperintätehtävätkin suoritetaan Hyrrä-verkkopalvelun kautta. Verkkopalvelu sisältää myös kaikkien dokumenttien liitteet.

Tukisovellus

Tukisovelluksella käsitellään suurin osa viljelijöille maksettavista EU-tuista ja kansallisista tuista Suomessa. Järjestelmän kautta kerätään myös suuri osa maatalouden perustilastoista. IACS-tietojärjestelmä koostuu Tukisovelluksesta, laskentasovelluksesta, raportointijärjestelmästä, maksukeräilyjärjestelmästä ja valvontasovelluksesta, jotka ovat yhteydessä keskitettyyn tietokantaan, IACS-keskusrekisteriin. Tukisovelluksen kehittämisessä on huomioitu ohjelmakauden 2014–2020 seurannan tarpeet vuodesta 2015 alkaen. Tukisovelluksesta on raportoitavissa haettujen sitoumusten ja sopimusten määrät, pinta-alatiedot, valvontatiedot ja maksutiedot.

Tukisovelluksella suoritetaan hakemustietojen tallennus, tietojen validointi ja maksupäätösten tekeminen. Laskentasovelluksen avulla toteutetaan tukien laskenta, jonka sivutuotteena tietokantaan syntyy paljon mm. raportoinnissa tarvittavaa informaatiota. Raportointijärjestelmä on Tukisovelluksen yhteyteen rakennettu

osio, jonka avulla hoidetaan päivittäinen ns. operatiivinen raportointi.

Maksukeräilyjärjestelmän avulla tuotetaan keskitetyn tukimaksujen käsittelyjärjestelmän edellyttämä data tukien maksamiseksi. Valvontasovelluksella on käsitelty täydentävien ehtojen valvontatietoja; muut valvontatiedot on käsitelty Tukisovelluksella. Myös maatilarekisteriä on ylläpidetty Tukisovelluksen avulla. IACS keskusrekisterissä on tehty myös valvontaan liittyvät ristiintarkistukset ja riskianalysit.

Vipu-palvelu

Yhteensä 44 277 maatilaa teki vuoden 2021 tukihakemuksensa verkkoasiointipalvelussa (Vipu). Viljelijöiden päätukihaku alkoi Vipu-palvelussa 26.4.2021 ja se päättyi 15.6.2021. Paperilomakkeilla tukia haki määräaikaan mennessä vain n. 2 300 maatilaa.

Päätukihakemusten kokonaismäärä väheni vuoteen 2020 nähden noin 900 hakemuksella. Viljelijöiden verkkoasiointipalvelu Vipussa tukihakemuksen lähettäneiden osuus oli noin 95 %, mikä on hieman vuotta 2020 suurempi. Maatilat ovat jo vuosien ajan hakeneet tuet pääosin verkossa, joten koronaviruspandemian aiheuttama poikkeustilanne ei vaikuttanut hakutapaan.

Päätukihaku alkoi Vipu-palvelussa huhtikuun lopussa. Pitkästä hakuajasta huolimatta yli puolet hakemuksista lähetettiin viimeisen hakuviikon ja lähes kolmannes kolmen viimeisen hakupäivän aikana. Eniten hakemuksia saapui toiseksi viimeisenä hakupäivänä 14.6., jolloin hakemuksen lähetti Vipussa yli 6 400 maatilaa. Vaikka hakemusten lähetys painottuu yleensä hakuajan loppuun, useita viikkoja kestävästä hakuajasta hyötyvät erityisesti neuvot, jotka tekevät tukihakemuksia useille mautiloille.

Ennen päätukihakua oli Vipussa haettu vuonna 2021 eläinten hyvinvointikorvauksia, kasvihuonetuotannon tukea ja kansallisia kotieläintukia sekä tehty eläinmääräilmoituksia. Myös näissä hauissa ja ilmoituksissa asiointi on ollut valtaosin sähköistä.

Vipu-palvelu oli mautilojen käytettävissä ympäri vuoden myös hakuajojen ulkopuolella. Viljelijä voi esimerkiksi päivittää maatilansa tietoja ja tarkastella tietoja tilalleen maksetuista tuista.

Tarkastus- ja valvontamenettelyt

Yritys- ja kehittämishankkeiden sekä rakennetukien otantatarkastukset

Maaseudun kehittämisosaston tarkastusyksikkö tekee komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 809/2014 osan IV mukaiset paikan päällä tehtävät otantatarkastukset.

Tarkastusyksikkö teki kertomusvuonna kaikkiaan 55 tarkastusta. Niistä 43 oli maaseutuohjelman yritys- ja kehittämishankkeiden, rakennetukien, Leader-toimintarahen ja teknisen tuen tarkastuksia (ennen viimeistä maksua tehtäviä 5 prosentin tarkastuksia). Manner-Suomessa investointien pysyvyyden seurantaan tehtiin 12 tarkastusta.

Tarkastuksissa ei havaittu järjestelmällisiä virheitä. Yksittäisiä havaintoja tehtiin joistakin tukikelvottomista kustannuksista, jotka eivät kuuluneet toimenpiteille. Tarkastustyötä on nopeuttanut sähköinen Hyrrä-asiointi. Olennaiset asiakirjat on voitu tarkastaa suoraan järjestelmästä ja tuensaajan luona tarkastuksessa käytetty aika on lyhentynyt.

Ei-tuotannolliset investoinnit (M04.4)

Ei-tuotannollisten investointien paikalla tehtävät tarkastukset ajoitetaan pääsääntöisesti ennen hakijalle

myönnetyn korvauksen viimeisen erän tai kertakorvauksen maksua. Tarkastukset ulotetaan vähintään viiteen prosenttiin kaikista maaseuturahaston rahoittamista menoista.

Vuonna 2021 tarkastettiin yksi kuittiperusteinen kosteikon perustamishanke. Tarkastuksessa ei havaittu puutteita eikä laiminlyöntejä.

Ympäristökorvauksen valvonta (M10)

Ympäristökorvauksen valvonnassa oli 1 359 tilaa vuonna 2021. Osa tukiehdoista tarkastettiin paikan päällä tilalla kasvukauden aikana ja osa kasvukauden päätyttyä talviaikaisessa asiakirjavalvonnassa ja kasvipeitteisyysvalvonnassa. Koronan vuoksi tukiehtoja tarkastetaan aiempaa enemmän asiakirjavalvonnassa. Uusi lannoitusvalvontasovellus otettiin käyttöön tammikuussa 2022. Vuoteen 2021 kohdistuva talviaikainen asiakirjavalvonta ja kasvipeitteisyysvalvonta on tehtävä valmiiksi 15.5.2022 mennessä.

Paikan päällä tapahtuvassa valvonnassa todettiin suhteellisesti eniten tukiehtopuutteita vesistöjen varsilla olevissa suojakaistoissa sekä monimuotoisuuspeltojen kasvustovaatimuksissa. Perustason vaatimuksissa laiminlyöntejä oli eniten valtaojien ja vesistöjen varsilla olevissa pientareissa. Lisäksi viljelytavassa todettiin puutteita.

Ympäristökorvauksen tukiehdoissa vaaditut asiakirjat (esim. viljavuustutkimukset) tarkastetaan lohkokohtaisesti talviaikaisessa asiakirjavalvonnassa. Asiakirjavalvonta on kesken ja lopulliset tulokset ovat saatavilla vasta toukokuussa 2022. Asiakirjavalvonnassa todetaan eniten puutteita viljavuustutkimuksissa ja lannoitustasoissa.

Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen valvonta (M11)

Luonnonmukaisen tuotannon korvauksessa ei ole paikan päällä tilalla tarkastettavia tukiehtoja. Vuonna 2021 luonnonmukaisen tuotannon korvausta hakeneista valvottiin paikan päällä 157 tilaa. Talviaikaisessa asiakirjavalvonnassa ja erillisellä ristiintarkastuksella tarkastetaan, onko tuotantotarkastuksessa todettu sellaisia puutteita, jotka vaikuttavat tilalle maksettavaan korvaukseen. Tuotantotarkastuksessa todettujen puutteiden takia vajaalta sadalta tilalta on korvausta vähennetty vuosittain.

Luonnonhaittakorvaukset (M13)

Luonnonhaittakorvauksessa, ympäristökorvauksessa ja luonnonmukaisen tuotannon korvauksessa on samoja tukiehtoja, mm. lohkon hallinta ja aktiiviviljelijän vaatimuksen täytyminen, jotka tarkastettiin paikan päällä tilalla. Luonnonhaittakorvauksessa ei ollut valvottavia tukiehtoja, joten maksettavaan korvaukseen vaikutti lähinnä vain pinta-alaero ilmoitetussa ja todetussa. Vuonna luonnonhaittakorvauksen valvonnassa oli 1 490 tilaa.

Eläinten hyvinvointikorvauksen valvonta (M14)

Eläinten hyvinvointikorvaukseen sitoutuneista tiloista tilavalvonta tehtiin 206 tilalle vuonna 2021. Yleisimmät valvonnassa havaitut puutteet liittyivät eläinten korvamerkintään ja eläinrekisterin tietoihin (poistopäivän virheisiin) sekä tukiehtojen osalta puutteellisiin ruokintasuunnitelmiin sekä pitopaikan puhtauteen.

Hallinnolliset ohjauskäynnit ELY-keskuksiin

Hallinnon ohjauskäynnit perustuvat maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnoinnista annettuun lakiin

(27/2014 ns. hallinnointilaki). Sen mukaan Ruokavirasto vastaa ohjelman toimeenpanon suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta sekä varojen maksamisesta ja varojen käytön riittävästä valvonnasta. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo ELY-keskuksia niiden hoitaessa ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Osana tätä tehtävää Ruokavirasto tekee hallinnonohjauskäyntejä ELY-keskuksiin.

Ruokavirasto aloitti hallinnonohjauskäynnit ELY-keskuksiin vuonna 2018. Hallinnonohjauskäyntejä tehtiin vuoden 2021 aikana yhteen ELY-keskukseen. Ruokaviraston oli tarkoitus tehdä loput hallinnonohjauskäynnit vuonna 2020, mutta korona-pandemian vuoksi hallinnon ohjauskäyntejä ei päästy tekemään.

Hallinnonohjauskäyntien tarkoituksena on varmistaa osaltaan ohjelman yritys- ja hanketukien, rakennetukien sekä Neuvo 2020:n toimeenpano ELY-keskuksissa. Toimeenpanoon liittyen käynneillä on käyty läpi valintamenettelyjä sekä tarkastuslistojen käyttöä erityisesti avainkontrollien osalta käsittelyprosessin eri vaiheissa. Ohjauskäynneillä on tarkasteltu ELY-keskusten tukikäytännöistä erityisesti yhteistyötoimenpiteen tulkintoja, yksinkertaistettujen kustannusmenettelyjen käytäntöjä, julkisiin hankintoihin liittyviä erityiskysymyksiä ja tuettujen käytettyjen koneiden ja laitteiden perusteluita. Aloitustukien osalta on varmistettu käytäntöjä liiketoimintasuunnitelman toimenpiteiden seurannan osalta. Hyrrä -tietojärjestelmään liittyvä sähköinen asiakirjahallinto on helpottanut kuluvalle ohjelmakaudella toimeenpanon seurantaa ja myös ennakkovalmistautumista ELY-keskuskäynteihin.

Leader-ryhmien hallinnolliset ohjaustapaamiset

Ruokavirasto toteuttaa Leader-ryhmien hallinnollisia ohjaustapaamisia osana toimeenpanon ohjausta. Tapaamisten tavoitteena on vähentää mahdollisia riskitekijöitä, jotka liittyvät muun muassa tukihakemusten avoimeen ja syrjimättömään valintamenettelyyn, kustannusten kohtuullisuuteen, Leader-ryhmien tuensaajien aktivointiin ja neuvontaan, tukihakemusten laatutekijöihin sekä hallitustyöskentelyyn. Lisäksi hallinnon ohjaustapaamisilla varmistetaan, että Leader-ryhmät omaavat hyvät tietosuojakäytännöt. Ohjaustapaamisilla käydään myös avointa keskustelua Leader-ryhmien kanssa tehtävien käytännön toteutuksesta, Leader-ryhmien erityiskysymyksistä sekä tulevaisuuden näkymistä.

Ruokavirasto aloitti Leader-ryhmien hallinnolliset ohjaustapaamiset vuonna 2018, jolloin ohjaustapaamisia tehtiin kevään aikana 22 Leader-ryhmään. Hallinnon ohjaustapaamisia kehitettiin palautteen perusteella ja Ruokavirasto jatkoi ohjaustapaamisia vuonna 2019, jonka aikana niitä toteutettiin 22 Leader-ryhmään. Vuonna 2020 toteutettiin ohjaustapaamiset 4 Leader-ryhmään. Vuoden 2021 ajan tapaamiset olivat tauolla henkilöstön vaihdoksista johtuen, loput Leader-ryhmien hallinnon ohjaustapaamiset on suunniteltu toteutettavan vuoden 2022 aikana. Leader-ryhmien toiminta on hyvin vakiintunutta, mutta erityisesti siirtymäkausi ja ohjelmakauden vaihtuminen ovat herättäneet kysymyksiä.

Takaisinperinnät

Maaseutuohjelman takaisinperintöjen EU-osuus menoilmoituksilla oli ajalla 1.1-31.12.2021 yhteensä noin 1,02 milj. euroa. Takaisinperintöjen määrä muodostuu tuensaajilta perityistä tuista sekä summakarensseihin ja keltaisiin kortteihin liittyvistä tuen vähennyksistä, joita oli yhteensä 0,03 milj. euroa (EU-osuus). Tuensaajilta perittyjen takaisinperintöjen lisäksi määrään sisältyvät myös tekniset takaisinperinnät 0,14 milj. euroa. Tekniset takaisinperinnät liittyvät tietojärjestelmien sisäisiin korjauksiin eikä niitä peritä tuensaajilta.

Tuensaajilta perittiin EU-osuutta seuraavissa toimenpiteissä: ympäristökorvaukset 0,42 milj. euroa, luonnonhaittakorvaukset 0,16 milj. euroa, tila- ja yritystoiminnan kehittäminen 0,16 milj. euroa investoinnit fyysiseen omaisuuteen 0,08 milj. euroa, luonnonmukainen tuotanto 0,07 milj. euroa, eläinten hyvinvointi 0,07 milj. euroa, Leader 0,07 milj. euroa, koulutus- ja tiedonvälitys 786,57 euroa sekä maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen 229,40 euroa. Takaisinperinnät ovat johtuneet pääosin pinta-aloihin

liittyvistä virheistä sekä tukiehtojen noudattamatta jättämisestä.

Tekninen apu

Maaseutuohjelman teknistä apua on käytettävissä yhteensä 90 miljoonaa euroa julkista rahoitusta ohjelmakauden aikana, siirtymäkauden varat (20 miljoonaa euroa) mukaan lukien. Teknistä apua käyttävät maa- ja metsätalousministeriö, ELY-keskukset, Ruokavirasto ja Ruokavirastossa sijaitseva maaseutuverkostopalvelut. Maaseutuverkoston osuus teknisen avun rahoituksesta on 10 miljoonaa euroa. Teknisen avun varat on jaettu kolmessa erässä, vuosien 2015, 2017 ja 2020 myöntövaltuuksien jaon yhteydessä. Vuoden 2021 lopussa teknisen avun kehiksestä oli sidottu 77 %. Seurantakomitea hyväksyi neljännen erän käyttösuunnitelman (siirtymäkauden rahoitus) vuoden 2021 lopussa. Neljäs erä jaetaan käyttäjille vuoden 2022 alkupuolella. Teknistä apua koskevia maksajaviraston maksuja voidaan toteuttaa 31.12.2025 saakka.

Suurin osa teknisestä avusta on käytetty ohjelmaa hallinnoivien henkilöiden palkkauksiin ja palkkaukseen liittyviin muihin kuluihin. Teknisellä avulla on lisäksi rahoitettu muita ohjelman hallinnoinnissa välttämättömiä kuluja, kuten viestintää ja koulutusta (erityisesti maaseutuverkosto ja Ruokavirasto), ohjelman arviointeja (MMM), seurantatietojen, seurantajärjestelmän ja indikaattoreiden kehittämistä (Ruokavirasto ja MMM) sekä seurantakomitean kokouksia (MMM).

Hyrrä-verkkopalvelun käyttöönotto on mahdollistanut teknisen avun tukiprosessin hallinnoinnin sähköisesti. Vuonna 2020 teknisen apua käyttävät organisaatiot ovat tallentaneet Hyrrä-verkkopalveluun kolmannen erän käyttösuunnitelmaerän tiedot. Teknisen avun muutoshakemuksia ja -päätöksiä on tehty muun muassa Ruokavirastosta osoitettuihin reservin varoihin liittyen.

Neuvo 2020

Neuvontapalvelut olivat suosittuja myös vuonna 2021. Neuvonnan toteutus eteni hyvin. Ohjelmassa olevaa tilakohtaista enimmäisrajaa nostettiin 10 000 eurosta 15 000 euroon, koska osa tiloista oli enimmäisrajan jo saavuttanut, eikä tilojen kehittämistä haluta rajoittaa. Määrärahatilanteen vuoksi ennakoilmoitusten jättäminen oli jopa suljettava väliaikaisesti loppuvuodesta 2020.

Vuoden 2021 loppuun mennessä 21 785 tilaa on käyttänyt neuvontapalveluita. Neuvonnan aihealueista suosittuja olivat ympäristöasioiden edistäminen (kohdealat 4a-c), kilpailukyvyyn parantaminen (2a, 2b), eläinten hyvinvoinnin edistäminen (3a). Ilmasto- ja energiakysymykset (5b-e) ovat erikseen tilastoituina pienemmällä toteutumisella, mutta näitä asioita käsitellään esim. ympäristöneuvontojen yhteydessä.

Helmikuussa 2019 avattu neuvojahaku (avoin hakumenettely) kiinnosti edelleen laajasti ja hakemuksia neuvojaksi tuli Ruokavirastoon tasaisesti. Neuvontarekisterissä on yli 350 neuvontaorganisaatiota, noin 950 neuvojaa ja neuvojilla noin 1 900 neuvontaosiokohtaista neuvonta oikeutta.

Neuvojille tarjotaan täydennyskoulutusta mm. tutkimuslaitosten, AgriHubin, maaseutuverkoston ja Ruokaviraston toimesta. Ruokavirasto lähettää neuvojauutiskirjeitä kerran kuussa ja tarvittaessa useamminkin. Vuoden 2021 aikana lähetettiin yhteensä 13 neuvojauutiskirjettä. Neuvojauutiskirjeillä välitettiin neuvojille tietoa ajankohtaisista asioista, mm. erilaisista täydennyskoulutuksista, tutkimusten julkaisuwebinaareista ja CAP-uudistuksen valmistelusta. Vuonna 2020 tehdyn palautekyselyn mukaan uutiskirje on lukijoidensa mielestä hyödyllinen, selkeä ja ymmärrettävä sekä ajankohtainen ja ulkoasultaan selkeä. Lisäksi neuvojien täydennyskoulutusta varten on käytössä maaseutu.fi -sivuston yhteinen koulutuskalenteri.

ELYt ovat tuoneet esille neuvonnan osoittaneen tarpeellisuutensa ja käyttö on vain kiihtynyt. Aktiivitat

käyttävät neuvoa tehokkaasti. Määrärahatilanne jarrutti kuitenkin loppuvuonna toimintaa. Neuvonta tukee erinomaisesti tavoitteiden toteutumista maataloilla. Selvästi on havaittavista, että kiinnostus ilmastonmuutokseen sopeuttamiseen ja hillitsemiseen on jatkunut ja lisääntynyt maataloilla kuluneen vuoden aikana. Neuvonta on muodostunut tiloille tärkeäksi apuvälineeksi niin tilojen kannattavuuden kuin kehittämisenkin kannalta sekä toiminnan sopeuttamiseen siten, että huomioidaan myös ilmastonmuutos. Neuvonnan avulla viljelijät kokevat saavansa lisätietoa tilan toimintaa varten, ideoita tuotannon tehostamiseen ja kustannusten alentamiseen, henkistä tukea ja konkreettista apua.

Neuvonnan kohdealat		Maksettu	Neuvonta- käynnit	Neuvotut tilat
2a	Maatilojen kilpailukyyn parantaminen ja maatalouden monipuolistaminen	3 580 607	5 320	2 603
2b	Maanviljelijöiden ammatillisen osaamisen parantaminen ja sukupolven vaihdosten helpottaminen	524 613	869	489
3a	Ruokaketjut, paikalliset markkinat ja lähiruoka sekä eläinten hyvinvoinnin edistäminen	1 389 167	4 237	2 098
4a	Maisemanhoito ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen	615 241	1 810	880
4b	Vesien ja maanhoidon edistäminen sekä vesipuitedirektiivin tavoitteisiin vastaaminen	1 026 348	3 094	1 689
4c	Eroosion estäminen ja maaperän hoidon parantaminen	79 749	241	134
5b	Maatalouden ja elintarvikejalostuksen energiatehokkuuden lisääminen	46 176	67	32
5c	Uusiutuvien energialähteiden ja biotalouden raaka-aineiden hankinnan ja käytön helpottaminen	241 262	383	173
5d	Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentäminen	16 094	53	37
5e	Hiilen sitomisen edistäminen maa- ja metsätaloudessa	178 811	463	254

Neuvontakäynnit

3.b) Laadun ja tehokkuuden toteutusmekanismit

Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot (SCO) ¹, epäsuora indikaattori lasketaan automaattisesti

	Total RDP financial allocation [EAFRD + EURI]	Suunniteltu yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen osuus kaikista maaseudun kehittämishojelman määrärahoista [%] ²	Yksinkertaistetuissa kustannusvaihtoehdoissa toteutuneet menot suhteessa maaseudun kehittämishojelman kaikkiin määrärahoihin (kumulatiivinen) [%] ³
Erityiset rahastokohtaiset menetelmät, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan e alakohhta	3 347 900 757,24	78,39	65,06

¹ Yksinkertaistetuilla kustannusvaihtoehdoilla tarkoitetaan yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan mukaisia yksikkökustannuksia / kiinteitä määriä / kertakorvauksia, mukaan lukien kyseisen artiklan e alakohdan mukaiset maaseuturahaston erityiset menetelmät kuten yrityksen perustamiseen myönnettävät kertakorvaukset, kiinteämääräiset maksut tuottajaorganisaatioille sekä pinta-aloihin ja eläimiin liittyvät yksikkökustannukset

² Lasketaan automaattisesti ohjelmaversioin toimenpiteistä 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

³ Lasketaan automaattisesti menoilmoitusten toimenpiteistä 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot (SCO), jäsenvaltioiden yksityiskohtaisten erityistietojen perusteella [valinnainen]

	Total RDP financial allocation [EAFRD + EURI]	Suunniteltu yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen osuus kaikista maaseudun kehittämishojelman määrärahoista [%]	Yksinkertaistetuissa kustannusvaihtoehdoissa toteutuneet menot suhteessa maaseudun kehittämishojelman kaikkiin määrärahoihin (kumulatiivinen) [%]
Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 1 kohdan b, c ja d alakohdan + 67 artiklan 5 kohdan e alakohdan mukaiset yhteensä	3 347 900 757,24		
Erityiset rahastokohtaiset menetelmät, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan e alakohhta	3 347 900 757,24		

Tuensaajien sähköinen hallinta [valinnainen]

	[%] EAFRD + EURI funding	Asianomaiset toimet [%]
Tukihakemus		
Maksuhakemukset		
Valvonta ja noudattaminen		
Seuranta ja raportointi hallintoviranomaiselle/maksajavirastolle		

Keskimääräiset aikarajat, jonka kuluessa maksut tulevat tuensaajille [valinnainen]

[päivää] Tarvittaessa jäsenvaltion määräaika maksujen suorittamiselle tuensaajille	[päivää] Tuensaajille maksamisen keskimääräinen aika	Huomautukset

4. TEKNISEN AVUN JA OHJELMAN JULKISUUSVAATIMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO VARTEN SUORITETUT TOIMET

4.a) Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon suoritettut toimet ja sitä koskeva tilannekatsaus

4.a1) Toteutettut toimet ja nykytilanne kansallisen maaseutuverkoston perustamisen suhteen (hallintorakenne ja verkoston tukiyksikkö)

Suomen Maaseutuverkosto on Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämistä edistävä verkosto, joka mahdollistaa laajan tiedon- ja kokemuksen- sekä menetelmien vaihdon. Se lisää vuoropuhelua paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Maaseutuverkoston tehtävänä edistää maaseutuohjelmien (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma) toimia lisäämällä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa verkoston toimijoiden kesken. Keskeistä on, että potentiaaliset tuensajat ja suuri yleisö ovat tietoisia kehittämisohjelmien mahdollisuuksista ja tuloksista. Maaseutuverkostotoiminta edesauttaa myös hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen leviämistä toimijoiden keskuudessa. Toiminnan koordinoijana ja mahdollistajana toimii Ruokaviraston verkostopalvelut-yksikkö.

Maaseutuverkostotoiminnan kaksi tärkeää painopistettä ovat viestintä ja maaseutuverkostossa tapahtuvan alueellisen ja temaattisen verkostotoiminnan kehittäminen. Viestinnän roolia on edelliseen ohjelmakauteen verrattuna korostettu. Ohjelman mahdollisuuksien esiin tuominen maaseutualueiden kehittämisessä sekä hyvien käytäntöjen välittäminen konkreettisten esimerkkien kautta on entistä tärkeämpää.

Viestintäverkoston rakenteita kehitetään siten, että verkosto rakentuu alueellisten toimijoiden verkostoista kansalliseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi maaseutuverkostopalvelut yhdessä muiden jäsenmaiden maaseutuverkostojen ja näiden verkostoyksikköjen kanssa laajentavat verkoston Euroopan laajuiseksi. Tämänkaltaisella verkostolla mahdollistetaan tiedonkulku paikalliselta tasolta kansalliselle ja Euroopan tasolle ja päinvastoin. Myös tiedonkulkua viestintäverkoston sisällä alueelta toiselle kehitetään hyvien esimerkkien ja ajankohtaisten asioiden välittämiseksi. Kansallisen verkoston ylläpidon ja kansainvälisen verkoston kehittämiseen on edelleen hyvä suunnata voimavaroja.

Maaseutuverkoston toimintaa kehitetään ja luodaan toimivia rakenteita alueellisella, maakunnallisella, kansallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Toiminnan tässä vaiheessa panostetaan jo olemassa olevien alueellisten verkostojen tukemiseen ja uusien perustamiseen sinne, missä niillä on tarvetta ja mahdollisuutta syntyä. Kansallisen maaseutuverkoston rakenteita tuetaan toimintaa palvelevilla työkaluilla ja tapahtumilla. Kansallisen maaseutuverkoston toimintaan haetaan vahvuutta myös temaattisesta ja toiminnallisesta yhteistyöstä kansainvälisellä tasolla naapurimaiden kanssa. Yhteistyötä edistetään muun muassa ohjausryhmän työryhmätyöskentelyn kautta.

Maaseutuverkoston tukiyksikkö toimii Ruokavirastoon sijoitettuna. Maaseutuverkostopalvelut –yksikössä työskenteli 7 asiantuntijaa/verkostokoordinaattoria vuonna 2021. Lisäksi verkostoyksikössä työskenteli yksi kesätyöntekijä.

4.a2) Toteutettut toimet ja nykytilanne toimintasuunnitelman toteuttamisen suhteen

Vuonna 2021 Maaseutuverkostotoiminnassa järjestettiin tai oltiin mukana järjestämässä 97 tapahtumaa.

Pääsääntöisesti kaikki tapahtumat järjestettiin virtuaalisesti. Yhteensä maaseutuverkostotoimintaan liittyvissä virtuaalisissa ja fyysisissä tapahtumissa vieraili 35 685 osallistujaa.

Lähipuokapäivä

Uudistunut Lähipuokapäivä jatkoi syyskuussa siitä, mihin viitenä aiempaa vuotena järjestetty Osta tilalta-päivä jäi. Lauantaina 11.9.2021 suomalaisilla oli mahdollisuus tutustua maaseudun toimijoihin "pintaa syvemmältä" sekä ostaa tuoreita raaka-aineita tai valmiiksi jalostettuja tuotteita suoraan tekijöiltä itseltään. Moni mukana ollut yritys antoi kävijöille myös mahdollisuuden tutustua eläimiin, koneisiin ja pihapiiriin. Valtakunnallinen Lähipuokapäivä oli menestys. Se houkutteli satoja ihmisiä maaseudun tuotteiden ja elämysten äärelle ympäri Suomen. Ovensa avasi 235 maaseudun toimijaa aina perinteisistä karja- ja viljelytiloista elämysyrityksiin. Lähipuokapäivässä tiloilla vieraili 17 774 vierasta.

KoneAgria

Maa- ja metsätalouselämän ammattitapahtuma KoneAgria järjestettiin Tampereella 14.–16.10.2021. Mukana messuilla oli myös maaseutuverkoston Vihreä kasvu -työryhmän järjestämä innovaatiotori. Osastolla olivat mukana myös maa- ja metsätalousministeriö, Baltic Sea Action Group ja AgriHubi. Tapahtuma keräsi Tampereelle lähes 15 000 kävijää.

Maaseutuparlamentti

Syyskuun lopulla järjestetty kolmepäiväinen Maaseutuparlamentti oli virtuaalinen, monipaikkainen tapahtuma. Päätapahtumapaikalla, Kurikan kampukselle rakennetulla studiolla oli fyysisesti läsnä vain puhujat ja esiintyjät, osa heistäkin etäyhteyksien päässä. Maaseutuparlamenttia pystyi seuraamaan etänä teknisellä alustalla siten, että oli mahdollista hyppiä päälähetyksestä kumppanitorille, työpajoihin, tietoisuuksiin ja muihin toimintoihin.

Vuolijoen innovaatioleiri

Marraskuun alussa monikymmenpäiväinen joukko Vuolijokelaisia ja muita kylien kehittämisestä kiinnostuneita innovaattoreita kokoontui kaksipäiväiselle innovaatioleirille Vuolijoelle. Leirin pitopaikkana oli Vuolijoen kylän keskuksessa sijaitseva entinen pankin konttoritila, joka toimii nykyään Vuolijokelaisten keskeisenä kokoontumispaikkana. Leirin neljä innovatiivista aihetta oli nostettu esiin nimenomaan Vuolijokelaisia askarruttavista kehittämisideoista. Leirin järjestäminen innovaatioiden lähteillä konkreettisesti innovoitavien aihepiirien keskellä toi leirin sisältöön ainutlaatuista lisäarvoa.

210 miljoonaa keinoa kehittää maaseutua

Suomen osuus maaseuturahaston elpymisvaroista on noin 210 milj. euroa. Maaseutuverkosto järjesti yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa keskiviikkona 26.5.2021 webinaarin, jonka nimi oli kuvaavasti 210 miljoonaa keinoa kehittää maaseutua. Tilaisuudessa oli kuuntelemassa noin 750 kiinnostunutta.

Yhteinen maaseutuvision

Suomen maaseutuverkoston ajatukset ja kiteytykset kerättiin alkuvuodesta tulevaisuustyöskentelyprosessissa, jossa maaseutu2040 -visio luotiin neljässä virtuaalityöpajassa. Työskentelyyn osallistui maaseudun toimijoita, julkisektorin edustajia, aluekehittäjiä, asukkaita ja yritysten edustajia sekä maaseutualueilta että kaupungeista. Suomen maaseutu2040-vision pohjana oli vuonna 2018 toteutettu Maaseutu2030-tulevaisuustyö, joka päivitettiin työpajojen kautta. Maaseutu2040-prosessissa

haluttiin osallistaa myös nuoria. Yksi työpajoista oli suunnattu nuorille ja toteutettiin osittain pelipajana.

Verkostoamut

Verkostoamut ovat maaseutuverkostopalveluiden järjestämiä kuukausittaisia virtuaalituokioita, jotka kokoavat laajasti yhteen maaseudun kehittämisestä kiinnostuneita ihmisiä kuulemaan ajankohtaisista, maaseutualueisiin liittyvistä aiheista, rennossa hengessä aamukahvien ohessa. Verkostoamujen tavoitteena on nostaa esiin kiinnostavia näkökulmia ja puhujia sekä herätellä maaseutuverkoston jäseniä uusiin aiheisiin. Jokaisessa Verkostoamussa on erillinen teema, ja aiheet ovat vaihdelleet feministisestä aluekehittämisestä ja CAP-etkoista alkutuotannon innovaatioihin – kuitenkin aina linkittyen maaseutualueisiin, niiden kehittämiseen ja maaseutualueilla asuviin ihmisiin.

Ensimmäinen Verkostoamu järjestettiin maaliskuussa 2021, ja siitä lähtien kuukausittaiset aamukahvihetket ovat keränneet ilahduttavan määrän kuulijoita. Keskimäärin aamuissa on osallistujia ollut yli 200, ja osallistujajoukko heijastelee kansallisen maaseutuverkoston kokoonpanoa. Osallistujat ovat yrittäjiä, tutkijoita, valtionhallinnon virkahenkilöitä, Leader-ryhmien työntekijöitä, hanketoimijoita sekä yhdistysaktiiveja eri puolilta Suomea.

Nordic-Baltic-kahvit

Suomen maaseutuverkoston aloitteesta ja organisoimana Itämeren alueen maaseutuverkostopalvelujen asiantuntijat ovat kohdanneet kuukausittain virtuaalisissa kahvihetkissä. Kahvihetkiin osallistuu yleensä noin 20-25 henkilöä. Mukana ovat kaikki Itämeren alueen EU-jäsenmaiden maaseutuverkostot Saksaa lukuun ottamatta. Myös Euroopan maaseutuverkostoyksikön ENRD:n edustajia on säännönmukaisesti mukana. Vapaamuotoiset keskusteluhetket ovat oivallinen tapa kuulla, mitä muualla tapahtuu, suunnitella yhteistä tekemistä ja oppia toinen toisiltamme. Euroopan maaseutuverkostoyksikkö on lanseerannut Itämeren alueen kahvihetkimallin myös muille Euroopan maaseutuverkoston suuralueille.

Youth Leader: international coffee breaks

Virtuaalisten kahvihetkien formaatti laajeni kevättalvella 2021 nuoriso-Leaderin puolelle, kun Suomen ja Ruotsin Leader-työntekijät tapasivat ensimmäistä kertaa virtuaalisesti. Kahvihetket lähtivät tarpeesta vaihtaa kokemuksia, oppia lisää ja toisaalta saada vertaistukea toisilta nuorten kanssa työskenteleviltä Leader-ryhmien työntekijöiltä. Vuoden lopussa noin kahden kuukauden välein järjestettävät kahvihetket päätettiin avata laajemmalle osallistujajoukolle. Suomalaisten ja ruotsalaisten lisäksi mukaan kutsuttiin nuorten kanssa työskenteleviä Leader-työntekijöitä koko Itämeren alueelta. Maaseutuverkostopalveluilla on ollut kahvihetkien järjestämisessä koordinoiva rooli: kutsua osallistujat kokoon ja tarvittaessa fasilitoida keskustelua.

Vuorovaikutteinen digialusta virtuaalisen maaseutuverkostotoiminnan tueksi

Maaseutuverkosto on käsitteenä hieman abstrakti. Siihen kuuluvat kaikki, jotka ovat maaseudun kehittämisestä kiinnostuneita, mutta tarkkaa verkostolaisten määrää ei kukaan osaa sanoa. Entä jos olisikin olemassa jokin paikka, johon kaikki verkostolaiset voisivat tuoda itsensä ja tekemisensä näkyville? Jos vastaukseksi “mikä on maaseutuverkosto” voisikin vain sanoa, että käy katsomassa maaseutuverkosto.fi?

Ensimmäinen hahmotelma verkostoalustasta saatiin alkuvuonna 2021. Valtakunnalliset koordinaatiohankkeet olivat sen toteuttamisessa suurena apuna. Maatila- ja puutarhayrittäjien osaamisverkosto AgriHubi käynnistyi alkuvuonna 2021. Maaseutuverkostopalveluiden ja AgriHubin yhteistyö oli alusta alkaen tiivistä, ja pian kävikin ilmi, että myös AgriHubissa oli tarve verkostoalustalle.

Verkostoalusta julkaistaan vuoden 2022 alkupuolella.

Työryhmät

Teemaryhmät, monipaikkaisuuden mahdollisuudet, Smarta landsbygder i Svenskfinland och Norden ja vihreä kasvu aloittivat toimintansa vuoden 2021 alussa. Samaan aikaan käynnistyi myös ns. ad hoc ryhmänä Maaseudun nuoret tulevaisuuden tekijöinä -ryhmä. Näiden ryhmien työ jatkuu vielä vuonna 2022.

Ohjelman toimeenpanon kehittäminen

Älykkäät maaseudut -kiertueen lisäksi maaseutuverkostopalvelut pyrki vuonna 2021 tukemaan ELY-keskuksissa tehtävää ohjelmatyötä järjestämällä asiantuntijaryhmille suunnattuja tapaamisia ja osallistumalla teemalliseen kehitystyöhön. Vaikka koronapandemian takia moni tapaaminen jouduttiin perumaan, kohtasivat ELY-keskusten yritysasiantuntijat virtuaalisesti keväällä 2021. Syksyllä pureuduttiin Järvi-Suomen ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaan yhdessä viiden ELY-keskuksen kanssa. Merkittävä ponnistus oli ELY-Leader-yhteistyön kehittämispilotti, jonka tulokset toivottavasti kantavat vielä pitkälle.

Uuteen rahoituskauteen valmistautuminen näkyi vahvasti koko vuoden myös maaseutuverkoston Leader-vuodessa. Vuotta rytmittivät kevään ja syksyn Leader-päivät, kevään hallituspäivä ja puolivuositain järjestettävät Leader-hallitusten puheenjohtajien tapaamiset. Kaikkien näiden tapaamisten agendalla oli myös uusi rahoituskausi ja sen valmistelun eteneminen. Tapaamiset antoivat hyvän areenan yhteispohdinnolle ja -työstölle. Uuden rahoituskauden valmistelussa on ollut hyvä yhdessä tekemisen tunnelma ja se näkyi myös maaseutuverkoston tilaisuuksissa.

Maaseutuverkosto tarjosi erityistä tukea tulevalle kaudelle yhdistyville Leader-ryhmille. Vuonna 2020 alkanut muutostukikoulutus jatkui 2021 vuoden aikana. Muutostukikoulutuksen tarkoituksena on tukea ryhmiä siten, että Leader-ryhmien yhdistymiset olisivat mahdollisimman sujuvia.

4.b) Toteutetut toimet sen varmistamiseksi, että ohjelma julkaistaan (komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 808/2014 13 artikla)

Viestinnän tavoitteet vuodelle 2021 olivat:

- Tuensaajat ovat tietoisia: rahoitusta on yhä saatavilla
- Maaseutuohjelman tulokset ovat esillä laajasti ja monikanavaisesti
- Viestintäverkoston toimintaa tuetaan
- Maaseuturahaston rooli tunnustetaan monipaikkaisuuden ja vihreän kasvun teemoissa

Valtakunnallisen viestinnän vuosi

Vuoden 2021 viestintää tehtiin erilaisten viestintäkampanjoiden, tapahtumien ja elpymisvaraviestinnän siivittämänä. Kevään suur tapahtumana toimi 210 miljoonaa keinoa kehittää maaseutua –tapahtuma, jossa kerroimme elpymisvarojen mahdollisuuksista. Syksyllä kokoontuimme Maaseutuparlamenttiin sekä Lähiruokapäivään, josta viestimme ahkerasti.

Vuonna 2021 valmistauduimme myös tulevaan rahoituskauteen valmistelemalla viestintäverkoston organisoitumista uudelleen. Alueviestijämalli tuo jokaiselle ELY-keskusalueelle alueviestijän koko rahoituskauden ajaksi viestimään yhteisistä CAP-asioista. Muutos tuo lisää kaivattua jatkuvuutta ja tehostaa

entisestäään viestintäverkoston yhteistä tekemistä. Lisäksi alueelliset viestijät turvaavat tasapuolisuuden alueiden välillä sekä mahdollistavat maaseutuohjelman ja uudella rahoituskaudella CAP-suunnitelman vahvemman tunnettavuuden alueellisesti. Pidimme työpajoja viestintäverkostolle sekä keskustelimme uudistuksesta erilaisten sidosryhmien kanssa.

Alueviestijämallin lisäksi valmistelimme tulevan vuoden hankintoja. Visuaalinen ilme tulee uudistumaan vastaamaan muuttuvia tarpeita. Maaseutu.fi-verkkosivusto uudistuu myös vastaamaan tulevia tarpeita.

Maaliskuun tukien julkistukseen maaseuturahaston viestintäryhmä teki Ruokaviraston viestinnän kanssa materiaalia, joka avasi CAP-tukien merkitystä yhteiskunnalle. Sosiaalisessa mediassa jaettiin kuvitettuja faktoja maaseuturahaston ja maataloustukien merkityksestä yhteiskunnalle. Ruokavirasto palveli lukuisten medioiden tietopyyntöjä. Tukien julkistus uutisoitiin suurimmissa medioissa ja maakuntalehdissä.

Elpymisvarat olivat kevään keskeinen viestittävä asia. Elpymisvaroilta on koostettu oma erillinen verkkosivuosionsa, josta löytyy keskeinen tieto elpymisvarojen tarjoamista mahdollisuuksista. Tämän lisäksi tilasimme elpymisvaroista kertovat piirrosvideot, joiden avulla olemme viestineet sosiaalisessa mediassa. Tiedotteet kertoivat hakujen avautumisista, ja erilaisin blogein tuimme viestintää. Kesän kynnyksellä järjestetty 210 miljoonaa keinoa kehittää maaseutua –verkkotapahtuma kokosi noin 750 kiinnostunutta kuulijaa linjoille. Tapahtuma oli koko päivän tilaisuus, jossa kerrottiin tietoiskuihin varoista, mutta myös keskusteltiin elpymisvarojen EU-alkuperästä komission edustajan Neda Skakeljan puheen muodossa.

Eurooppa-päivää vietettiin tuttuun tapaan toukokuussa, mutta näkökulma muuttui hieman aiemmista vuosista. Maaseuturahaston viestintäverkoston kanssa viestittiin Tee se Suomessa –kohteista, joihin on turvallista matkustaa läheisen kanssa. Näkökulma valikoitui luonnollisista syistä, koska äitienpäivää sekä Eurooppa-päivää juhlittiin Suomessa samana päivänä. Eurooppa-päivän viestinnällä haluttiin korostaa läheisyyttä ja yhdessäoloa, joiden merkitys on korostunut epävarmana korona-aikana. Visuaalisesti laaditut sosiaalisen median kuvat herättivät huomiota ja kiinnostusta laajasti, ja viestintäverkosto jakoi materiaalia ahkerasti.

Kesäkuussa käynnistynyt Tee Se Suomessa –lähimatkailukampanja toteutettiin kolmatta kertaa pienin kohennuksin ja muutoksin. Kampanjassa nostettiin esille maaseuturahastosta rahoitettuja kotimaan matkailuun sopivia kohteita. Tee Se Suomessa -sivustolta löytää jo yli 300 kohdetta ympäri Suomen. Viestintäkanavina kampanjassa olivat verkkosivut, sosiaalisen median mainokset kaupallisen yhteistyön lisäksi. Kohderyhmänä vuonna 2021 olivat nuoret aikuiset.

Millaisia kohennuksia tuttuun kampanjaan tehtiin vuonna 2021? Kohteiden päivitysten lisäksi konseptoimme sosiaalisen median yhä määrätietoisemmin tavoittamaan potentiaaliset kotimaan matkailusta kiinnostuneet kohderyhmät. Otimme kampanjaan mukaan sosiaalisen median vaikuttajan ja palkitun valokuvaajan Meeri Koutaniemen, jonka avulla nostimme tuntuvasti sivuston kävijämääriä sekä Tee se Suomessa –Instagramin seuraajia. Meeri Koutaniemen yhteistyöpäivänä kampanjasivustolla vieraili lähes 10 000 kävijää. Myös Tee se Suomessa –Instagram-tilin käyttäjämäärät kasvoivat tuhansilla yhteistyön myötä, ollen kesällä yli 5 000 käyttäjää. Kaiken kaikkiaan Koutaniemen postaukset saivat yksistään hänen omissa kanavissaan yli 700 000 näyttökertaa ja tavoittivat lähes 300 000 katselijaa.

Elokuussa päättynyt viestintäkampanja oli jälleen erittäin ajankohtainen ja kohderyhmiään puhutteleva. Sosiaalisessa mediassa mainostetun sisällön pariin klikattiin yhä uudelleen. Kesän aikana saimme Tee se Suomessa -sivuston kohteille kaikkiaan huimat 2 500 000 näyttökertaa ja tavoitimme yli 720 000 katsojaa Meeri Koutaniemen tekemät kohdepostaukset mukaan lukien. Instagramin puolella #teesesuomessa-kehotus on vuosien mittaan kirvoittanut jo lähes 3000 postausta, joista kampanjatililtä tehtyjä postauksia on 59.

Osallistuimme heinäkuussa SuomiAreenaan, jossa keskustelimme hyvästä elämästä monipaikkaistuvassa Suomessa.

Syyskuisen Lähihuokapäivän viestintään valjastettiin uusia vaikuttajanimiä Satokausikalenterin koordinoimana, ja tulokset ylittivät odotukset jälleen kerran. Tästä mainiosta vaikuttajayhteistyömallista innostuneena totesimme, että tällainen toimintamalli tulee juurruttaa pysyvämmäksi osaksi viestintää. Teetimmekin syksyllä vaikuttajamarkkinointistrategian, jota hyödynnettiin ensimmäistä kertaa loppuvuodesta, kun monipaikkaisuudesta kerrottiin eri näkökulmista asiasta sosiaalisen median vaikuttajien välityksellä - vaikuttajakampanjamme sai yli miljoona näyttökertaa ja 250 000 sisältöjen tarkastelukertaa.

Lokakuun alussa virtuaalisena järjestetty Maaseutuparlamentti tarjosi ja takasi jälleen areenan maaseutukeskustelulle. Tapahtuma tavoitti somessa jopa 500 000 yksittäistä somekäyttäjää käyttäjätilien ja aihetunnuksien kautta. Tämän lisäksi Maaseutuparlamentti nostettiin useamman lehden uutisotsikoihin, niin valtakunnallisesti kuin myös paikallisesti.

Verkkoviestinnän otteita

Maaseutu.fi-sivustolla oli vuoden 2021 aikana reilut 90 000 kävijää, ja vajaa 300 000 katselukertaa. Sivuston kävijämäärät ovat pienentyneet edellisvuodesta, ja tämä selittyy osin sillä, että kävijät voivat nykyään salata evästeiden käytön, jolloin heidän kävijätietonsa eivät jää näkyviin. Maaseutuverkoston sivut saivat eniten katselukertoja, reilut 113 000 katselukertaa. Maaseutuverkosto.fi-sivusto oli suosituin sivu Maaseutu.fi-sivustolla.

Sosiaalisen median kanavat toimivat keskeisenä kanavana viestien jakamisessa. Vuonna 2021 laajensimme sosiaalisen median kanavia, ja konseptoimme Instagramin tulosviestinnän avuksi.

Instagramissa kerroimme sosiaalisen median vaikuttajien avulla monipaikkaisuuden mahdollisuuksista, ja jaoimme lisäksi faktoja suomalaisesta maaseudusta. Instagramin käytön aktivointi on työtä, jota teemme alkavan uuden rahoituskauden hyväksi. Näin saamme mukaamme ihmisiä, jotka ovat yleisesti kiinnostuneita maaseutuasioista, mutta eivät ole vielä tietoisia maaseuturahaston tarjoamista mahdollisuuksista. Instagramin lanseerauksessa hyödynnettiin maaseuturahaston brändivärejä, jotta tekemämme työ hahmottuu paremmin somea selaavalle käyttäjälle. Instagramissa seuraajia on reilu 1 200.

Facebookin Maaseutu – Tilaa elämälle -sivusta on muodostunut keskeinen kanava tavoittaa yleisöä maaseudun kehittäjien ydinpiiriin ulkopuolelta. Facebookissa on todettu toimivaksi kevyet, tulevaisuudenuskoiset menestys- ja yrittäjäyystarinat. Facebookin seuraajamäärä kasvoi reilulla tuhannella vuoden 2021 aikana ja on nyt reilut 11 000 seuraajaa.

Twitterissä Maaseutu.fi-tili keskittyi jakamaan tietoa – ei niinkään hakeutunut keskusteluihin. Maaseutu.fi-tili on kerännyt reilut 3 000 seuraajaa, ja on siten hiukan kerännyt lisää seuraajia viime vuonna. Twitterissä tapahtumat ja ajankohtaiset teemat kiinnostavat. Viime vuonna keräsimme huimat 12 000 näyttökertaa twiitillä, jossa kerroimme elpymisvaroista kertovasta tilaisuudesta.

Viestintäverkoston vuosi

Maaseuturahaston viestinnässä tärkeä voimavara ovat alueelliset viestintäyhteyshenkilöt, jotka vaihtavat aktiivisesti hyviä viestintäkäytäntöjä keskenään.

Maaseutuohjelman viestintäverkosto kokoontui useita kertoja vuoden aikana videon välityksellä. Koronakriisin jatkuessa viestintäverkoston kanssa tavattiin kuukausittain kahvien merkeissä, virtuaalisesti tokikin. Kokouksia pidimme useita vuoden aikana, jossa kerrattiin ajankohtaisia asioita. Syyskuussa

keskustelimme vaikuttavuudesta. Joulukuussa pidettiin ajatuksia herättävä koulutustilaisuus, jossa pohdittiin aivotutkija Katri Saarikiven johdolla ällistymisen ja oppimisen vaikutusta viestintään.

Verkoston suljetussa Facebook-ryhmässä on reilu 300 jäsentä. Ryhmässä jaetaan aktiivisesti kuulumisia omalta alueeltaan ja uusia ideoita. Ryhmästä on tullut vertaistuen kanava, josta on löydetty vastauksia mitä erilaisimpiin kysymyksiin. Facebook-ryhmään on kutsuttu myös viestijöitä keskeisistä sidosryhmistä.

Nykyisen rahoituskauden päätyminen on näkynyt vaihtuvina viestinnän työntekijöinä niin ELY-keskuksissa kuin myös viestintähankkeissa vuonna 2021. Tämä on aiheuttanut pirstaleisuutta viestinnän toimintakentässä. Tähän ohjelmaviestinnässä on kuitenkin kiinnitetty huomiota, ja uusien viestintäverkostolaisten perehdytykset on vakiinnutettu käyttöön.

5. TOIMET, JOTKA ON TOTEUTETTU ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2015, 2016

6. KUVAUS ALAOHJELMIEN TOTEUTTAMISESTA

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

7. TIETOJEN JA OHJELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA TAPAHTUNEEN EDISTYMISEN ARVIOINTI

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

8. ASETUKSEN (EU) N:o 1303/2013 5, 7 JA 8 ARTIKLAN MUKAISTEN PERIAATTEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI TÄYTÄNTÖÖNPANNUT TOIMET

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

9. EDISTYMINEN INTEGROIDUN LÄHESTYMISTAVAN VARMISTAMISESSA MAASEUTURAHASTON JA MUIDEN UNIONIN RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2018

10. RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS (ASETUKSEN (EU) N:o 1303/2013 46 ARTIKLA)

30A. Onko ennakoarviointi aloitettu?	Ei
30B. Onko ennakoarviointi valmistunut?	Ei
30. Ennakoarvioinnin valmistumispäivä	-
31.1. Onko valinta- tai nimeämismenettely jo käynnistetty?	Ei
13A. Onko rahoitussopimus allekirjoitettu?	Ei
13. Päivä, jona rahoitussopimus rahoitusvälineen täytäntöönpanosta vastaavan elimen kanssa on allekirjoitettu	-

11. YHTEISTEN JA OHJELMAKOHTAISTEN INDIKAATTOREIDEN SEKÄ MÄÄRÄLLISTEN TAVOITEARVOJEN KOODITAUUKOT

Katso seurantaliite

Liite II

Yksityiskohtainen taulukko, jossa esitetään toteutustaso kohdealoittain, mukaan lukien tuotosindikaattorit

Kohdeala 1A							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
1A	T1: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14, 15 ja 35 artiklan mukaisten menojen prosenttiosuus suhteessa maaseudun kehittämissuhteiden kokonaisuuteen (kohdeala 1A)	2014-2021			1,52	51,32	2,96
		2014-2020			1,66	56,05	
		2014-2019			1,25	42,21	
		2014-2018			0,83	28,03	
		2014-2017			0,13	4,39	
		2014-2016			0,06	2,03	
		2014-2015			0,01	0,34	

Kohdeala 1B							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
1B	T2: yhteistyötoimenpiteistä tuettujen yhteistyötoimien kokonaismäärä (asetuksen (EU) N:o 1305/2013 35 artikla) (ryhmät, verkostot/klusterit, pilottihankkeet...) (kohdeala 1B)	2014-2021			729,00	87,83	830,00
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Kohdeala 1C							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
1C	T3: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14 artiklan mukaisesti koulutettujen osallistujien kokonaismäärä (kohdeala 1C)	2014-2021			46 636,00	100,51	46 400,00
		2014-2020			34 095,00	73,48	
		2014-2019			27 916,00	60,16	
		2014-2018			14 064,00	30,31	
		2014-2017			107,00	0,23	
		2014-2016					
		2014-2015					

Kohdeala 2A

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
2A	T4: niiden maatilojen prosenttiosuus, jotka saavat maaseudun kehittämissohjelma- sta tukea rakenneuudistuksen tai nykyaikaistamisen tehtäviin investointeihin (kohdeala 2A)	2014-2021	9,40	60,21	9,40	60,21	15,61
		2014-2020	8,19	52,46	8,19	52,46	
		2014-2019	7,31	46,82	7,31	46,82	
		2014-2018	5,71	36,57	5,71	36,57	
		2014-2017	2,68	17,17	3,04	19,47	
		2014-2016	0,99	6,34	0,99	6,34	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
2A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	798 666 038,31	68,40	522 774 919,80	44,77	1 167 652 381,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	15 858 885,18	75,69	12 916 218,02	61,65	20 952 381,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			6 530 248,85	81,10	8 052 381,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			13 986,00	87,41	16 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	13 561 384,86	104,32	13 031 180,10	100,24	13 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			21 079,00	351,32	6 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	769 245 768,27	67,85	496 827 521,68	43,82	1 133 700 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2021			773 087 453,13	37,32	2 071 500 000,00
M04.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			496 827 521,68	43,82	1 133 700 000,00
M04.1	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2021			10 392,00	113,57	9 150,00

Kohdeala 2B

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
2B	T5: niiden maatilojen prosenttiosuus, joilla on maaseudun kehittämissuunnitelma / tuettuja investointeja nuorille viljelijöille (kohdeala 2B)	2014-2021	3,19	69,24	3,19	69,24	4,61
		2014-2020	2,76	59,91	2,76	59,91	
		2014-2019	2,31	50,14	2,31	50,14	
		2014-2018	1,55	33,64	1,55	33,64	
		2014-2017	0,37	8,03	0,37	8,03	
		2014-2016	0,03	0,65	0,03	0,65	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
2B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	104 050 138,37	64,08	64 588 526,63	39,78	162 380 952,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	14 620 612,67	95,06	11 050 850,47	71,85	15 380 952,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			7 143 130,77	211,28	3 380 952,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			11 821,00	147,76	8 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 457 355,16	72,87	1 384 086,19	69,20	2 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			2 579,00	257,90	1 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	87 972 170,54	60,67	52 153 589,97	35,97	145 000 000,00
M06	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2021					327 000 000,00
M06.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			52 153 589,97	35,97	145 000 000,00
M06.1	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2021			1 870,00	69,26	2 700,00

Kohdeala 3A

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
3A	T6: niiden maatalojen prosenttiosuus, joita tuetaan laatuajurjestelmien, paikallismarkkinoiden ja lyhyiden jakeluketjujen sekä tuottajaryhmien ja -organisaatioiden avulla (kohdeala 3A)	2014-2021	3,28	38,45	3,28	38,45	8,53
		2014-2020	1,90	22,27	1,90	22,27	
		2014-2019	1,29	15,12	1,29	15,12	
		2014-2018	0,80	9,38	0,80	9,38	
		2014-2017	0,02	0,23	0,02	0,23	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
3A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	593 685 063,61	85,37	540 146 383,62	77,67	695 401 429,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	8 381 760,32	69,85	6 458 314,84	53,82	12 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			1 286 796,74	128,68	1 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			1 361,00	136,10	1 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	7 557 761,20	107,97	7 257 231,95	103,67	7 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontasaaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			23 826,00	397,10	6 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	96 229 898,92	89,10	72 032 276,75	66,70	108 000 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2021			292 544 534,59	124,28	235 400 000,00
M04.1 M04.2	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			539,00	77,00	700,00
M14	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	438 654 997,33	84,58	436 354 002,70	84,14	518 601 429,00
M14	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2021			5 884,00	96,46	6 100,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	42 860 645,84	86,07	18 044 557,38	36,23	49 800 000,00
M16.4	O9 - Tuettuihin järjestelmiin osallistuvien maatalojen lukumäärä	2014-2021			1 920,00	38,40	5 000,00

Painopiste P4

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023	
P4	T12: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus maaperän hoidon parantamiseksi ja/tai maaperän eroosion torjumiseksi (kohdeala 4C)	2014-2021			71,11	131,85	53,93	
		2014-2020			70,81	131,29		
		2014-2019			70,96	131,57		
		2014-2018			70,30	130,35		
		2014-2017			63,64	118,00		
		2014-2016			63,18	117,15		
		2014-2015			62,21	115,35		
	T10: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus vesienhoidon parantamiseksi (kohdeala 4B)	2014-2021				83,37	104,37	79,88
		2014-2020				83,20	104,15	
		2014-2019				83,43	104,44	
		2014-2018				82,81	103,67	
		2014-2017				82,83	103,69	
		2014-2016				82,29	103,01	
		2014-2015				82,44	103,20	
	T9: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty luonnon monimuotoisuutta tukeva hoitosopimus (kohdeala 4A)	2014-2021				14,72	83,63	17,60
		2014-2020				14,30	81,24	
		2014-2019				13,55	76,98	
		2014-2018				13,44	76,36	
		2014-2017				11,94	67,83	
		2014-2016				10,94	62,15	
		2014-2015				9,59	54,48	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023	
P4	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	6 592 702 032,71	88,21	6 573 913 414,03	87,95	7 474 203 450,00	
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	5 726 209,66	79,53	4 882 785,94	67,82	7 200 000,00	
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			37 746,28	0,94	4 000 000,00	
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			58,00	2,52	2 300,00	
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	11 942 744,00	79,62	11 757 022,10	78,38	15 000 000,00	
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			42 931,00	99,84	43 000,00	
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	9 831 974,78	122,90	4 601 550,24	57,52	8 000 000,00	
M04	O2 - Investoinnit	2014-2021			4 601 550,24	57,52	8 000 000,00	

	yhteensä						
M04.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			223,00	27,23	819,00
M10	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 991 758 543,41	89,14	1 985 532 318,31	88,86	2 234 334 720,00
M10.1	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2021			4 073 422,93	214,39	1 900 000,00
M11	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	387 780 848,49	94,01	381 087 453,04	92,38	412 500 000,00
M11.2	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2021			297 500,38	0,06	478 006 026,00
M13	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	4 174 711 329,07	87,25	4 178 449 882,38	87,33	4 784 525 873,00
M13.1	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2021			1 142 030,70	97,78	1 168 000,00
M13.2	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2021			1 017 566,12	98,13	1 037 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	10 950 383,30	86,61	7 602 402,02	60,13	12 642 857,00

Kohdeala 5B

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5B	Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)	2014-2021			718,00	35,90	2 000,00
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			221,00	11,05	
		2014-2015			18,00	0,90	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	3 231 457,56	60,43	2 737 436,67	51,19	5 347 619,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	34 836,50	3,48	320 431,93	32,04	1 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021					1 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021					400,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	502 797,47	50,28	496 464,43	49,65	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			718,00	35,90	2 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	2 693 823,59	80,47	1 920 540,31	57,37	3 347 619,00

Kohdeala 5C

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5C	T16: kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (euroa) (kohdeala 5C)	2014-2021	71 067 254,33	57,83	71 067 254,33	57,83	122 900 000,00
		2014-2020	50 962 949,92	41,47	50 962 949,92	41,47	
		2014-2019	35 088 750,94	28,55	35 088 750,94	28,55	
		2014-2018	22 471 513,38	18,28	22 471 513,38	18,28	
		2014-2017	9 186 406,25	7,47	9 186 406,25	7,47	
		2014-2016			2 539 138,00	2,07	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5C	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	68 842 447,51	83,65	43 223 103,29	52,52	82 297 619,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	3 634 899,15	60,58	2 986 455,16	49,77	6 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			215 867,70	71,96	300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			1 103,00	183,83	600,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 074 875,43	53,74	1 120 980,53	56,05	2 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			2 361,00	118,05	2 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	55 985 463,15	87,75	34 123 035,01	53,48	63 800 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2021			71 067 254,33	56,90	124 900 000,00
M04.1 M04.3	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			1 168,00	165,67	705,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	8 147 209,78	77,61	4 992 632,59	47,56	10 497 619,00

Kohdeala 5D

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5D	T17: niiden eläinyksiköiden (ey) prosenttiosuus, joita koskevat investoinnit kasvihuonekaasujen päästöjen ja/tai ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi karjanhoidossa (kohdeala 5D)	2014-2021			2,68	24,88	10,77
		2014-2020			2,25	20,88	
		2014-2019			1,42	13,18	
		2014-2018			1,34	12,44	
		2014-2017			0,76	7,05	
		2014-2016			0,42	3,90	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5D	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	17 306 925,71	52,52	35 142 704,73	106,65	32 950 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 017 694,88	63,61	806 997,84	50,44	1 600 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021					300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021					300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	71 820,49	7,18	70 901,40	7,09	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontasaaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			241,00	12,05	2 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	14 769 814,12	51,28	33 995 054,64	118,04	28 800 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2021			19 614 091,61	21,82	89 900 000,00
M04.1 M04.3 M04.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			498,00	89,73	555,00
M04.1 M04.3 M04.4	O8 - Tuettujen eläinyksiköiden (ey) lukumäärä	2014-2021			29 822,00	24,85	120 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 447 596,22	93,39	269 750,85	17,40	1 550 000,00

Kohdeala 5E

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5E	Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)	2014-2021			1 970,00	98,50	2 000,00
		2014-2020					
		2014-2019					
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			161,00	8,05	
		2014-2015			245,00	12,25	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5E	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	7 626 283,93	102,14	2 575 440,34	34,49	7 466 667,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	2 486 055,64	93,23	601 563,07	22,56	2 666 667,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			360 036,92	85,72	420 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			3 157,00	1 052,33	300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	760 588,77	76,06	660 991,17	66,10	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2021			1 970,00	98,50	2 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	4 379 639,52	115,25	1 312 886,10	34,55	3 800 000,00

Kohdeala 6A

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
6A	T20: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (kohdeala 6A)	2014-2021			4 882,36	108,50	4 500,00
		2014-2020			3 042,41	67,61	
		2014-2019			2 948,15	65,51	
		2014-2018			1 815,20	40,34	
		2014-2017			600,81	13,35	
		2014-2016			15,30	0,34	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	344 823 496,27	96,64	208 119 057,22	58,33	356 800 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	18 410 183,43	79,35	15 624 221,74	67,35	23 200 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			3 193 809,91	22,81	14 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			9 324,00	77,70	12 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	237 492 583,33	95,86	164 608 127,90	66,44	247 738 095,00
M06	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2021			710 312 410,23	81,62	870 278 095,00
M06.2 M06.4	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2021			2 852,00	57,04	5 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	88 920 729,51	103,56	27 886 707,58	32,48	85 861 905,00

Kohdeala 6B

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023	
6B	T23: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (Leader) (kohdeala 6B)	2014-2021			3 219,12	128,76	2 500,00	
		2014-2020			2 286,61	91,46		
		2014-2019			1 739,73	69,59		
		2014-2018			1 064,46	42,58		
		2014-2017			322,14	12,89		
		2014-2016			2,15	0,09		
		2014-2015						
	T22: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktureista (kohdeala 6B)	2014-2021				92,53	196,57	47,07
		2014-2020				91,46	194,29	
		2014-2019				106,42	226,07	
		2014-2018				121,55	258,22	
		2014-2017				110,18	234,06	
		2014-2016				29,32	62,29	
		2014-2015						
	T21: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka kuuluu paikallisten kehittämissuunnitelmien piiriin (kohdeala 6B)	2014-2021				70,41	149,58	47,07
		2014-2020				70,41	149,58	
		2014-2019				70,41	149,58	
		2014-2018				70,41	149,58	
		2014-2017				70,41	149,58	
		2014-2016				70,41	149,58	
		2014-2015				70,41	149,58	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023	
6B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	403 715 005,49	83,93	312 664 993,82	65,00	481 000 000,00	
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	8 171 025,74	68,09	6 715 696,49	55,96	12 000 000,00	
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021					500 000,00	
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021			5 826,00	116,52	5 000,00	
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	91 812 896,60	110,75	61 460 746,88	74,14	82 900 000,00	
M07.1	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			23,00	28,75	80,00	
M07.1 M07.2 M07.4 M07.5	O15 - Parannetuista palveluista/infrastruktureista (IT tai muut) hyötyvä	2014-2021			8 689 455,00	482,75	1 800 000,00	

M07.6	väestö						
M07.7							
M07.8							
M07.2	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			26,00	17,33	150,00
M07.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			158,00	79,00	200,00
M07.5	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			94,00	78,33	120,00
M07.6	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			29,00	58,00	50,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	1 197 876,64	38,64	838 093,27	27,04	3 100 000,00
M19	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	302 533 206,51	78,99	243 650 457,18	63,62	383 000 000,00
M19	O18 - Paikallisten toimintaryhmien kattama väestö	2014-2021			2 692 334,00	149,57	1 800 000,00
M19	O19 - Valittujen paikallisten toimintaryhmien lukumäärä	2014-2021			54,00	100,00	54,00
M19.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021					2 600 000,00
M19.2	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			183 417 108,47	65,51	280 000 000,00
M19.3	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			16 492 381,22	56,10	29 400 000,00
M19.4	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021			43 740 967,49	61,61	71 000 000,00

Kohdeala 6C

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
6C	T24: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy uusista tai parannetuista palveluista/infrastruktureista (TVT) (kohdeala 6C)	2014-2021			31,37	62,47	50,22
		2014-2020			29,07	57,89	
		2014-2019			27,13	54,03	
		2014-2018			26,53	52,83	
		2014-2017			1,22	2,43	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6C	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	53 001 789,95	86,18	32 599 593,82	53,01	61 500 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	2 339 614,23	77,99	1 662 306,90	55,41	3 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021					500 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2021					500,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2021	50 662 175,72	86,60	30 937 286,92	52,88	58 500 000,00
M07.3	O15 - Parannetuista palveluista/infrastruktureista (IT tai muut) hyötyvä väestö	2014-2021			1 922 597,00	101,19	1 900 000,00
M07.3	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2021			109,00	77,86	140,00

Asiakirjat

Asiakirjan otsikko	Asiakirjan tyyppi	Asiakirjan päivämäärä	Paikallinen viite	Komission viite	Tarkistussumma	Tiedostot	Lähetyspäivämäärä	Lähetäjä
Tiivistelmä_Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 raportti vuodelta 2021	Yleistajuinen tiivistelmä	26-04-2022			520822032	Tiivistelmä_Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 raportti vuodelta 2021		
AIR Financial Annex 2014FI06RDRP001	Talousliite (Järjestelmä)	01-04-2022			845631403	AIRfinancialAnnex2014FI06RDRP001_fi.pdf		

Liite 2

PÄÄTÖSESITYS

Esitetään, että seurantakomitea hyväksyisi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelman 2014-2020 muutosesityksen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 muutosesitys (9. muutos)

1. Yhteiset osiot

Muutoksen tyyppi – asetus (EU) N:o 1305/2013

Esitettävä ohjelmamuutos on parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1305/2013 artiklan 11 kohdan b mukainen eli muutos vaatii komission päätöksen.

Seurantakomitean kuuleminen (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 49 artiklan 3 kohta)

Käsitellään seurantakomitean kokouksessa 31.5.2022.

Muutosten perusteena olevat syyt ja/tai täytäntöönpano-ongelmat

Rahoitusmuutoksilla varmistetaan tarpeenmukaisen toiminnan jatkuminen ohjelmakauden lopussa. Ukrainan tilanteen takia tilojen tuotantopanosten hinnat ovat nousseet äkillisesti. Luonnonhaittakorvaukset ovat keino helpottaa tilojen taloudellista asemaa äkillisesti muuttuneessa toimintaympäristössä niin, että rahoitus on viljelijöiden käytettävissä vuoden 2022 aikana.

Muutoksen odotettavissa olevat vaikutukset

Rahoitussuunnitelman muutoksilla turvataan toimenpiteiden jatkuminen ohjelmakauden lopussa niin, ettei toimenpiteitä jouduta sulkemaan kesken vuotta.

Muutoksen vaikutus indikaattoreihin

Rahoitukseen liittyvät mittarit muutetaan vastaamaan muuttuneita rahoitusosuuksia, mikäli se on toteuman ja suunnitellun rahoitusmuutoksen osalta tarkoituksenmukaista. Erityisesti neuvontaa saaneiden ja koulutukseen osallistuneiden määriä on mukautettu rahoituksen muutoksia vastaavasti.

Muutoksen ja kumppanuussopimuksen välinen suhde

Muutoksella on vaikutusta toimenpiteiden EU-rahoitusosuuksiin. Kumppanuussopimukseen ei ole kuitenkaan enää rahoituskauden tässä vaiheessa tarvinnut tehdä muutoksia maaseutuohjelman muutosten perusteella.

2. Muutosten sisältö

2.a. Rahoitussuunnitelmaan ja indikaattorisuunnitelmaan tehtävät muutokset

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman rahoitussuunnitelmaan tehdään muutoksia toimenpiteiden toteuman ja vuoden 2022 loppuun mennessä tehtävien päätösten arvioitujen sidontojen perusteella. Rahoitusta siirretään vuosina 2014-2022 alitoteutuviksi arvioituista toimenpiteistä/kohdealoista sellaisiin, joissa rahoituskehys on maksujen osalta jo ylitetty tai tulisi sidontojen perusteella ylittymään. Muutoksella ei vaaranneta ympäristö- ja ilmastotoimien kunnianhimon tasoa.

Maaseutuohjelman päätöksenteko päättyy 31.12.2022. Rahoitussuunnitelman esitetyillä muutoksilla varmistamaan maaseutuohjelman toteuman ja asetettujen tavoitteiden mukainen toteutuminen.

Yritys- ja hankerahoituksen toimenpiteiden (M01, M04.2, M06.2., M06.4., M07, M16) rahoituksen tehtävät muutokset toteutetaan kokonaisuuden sisäisinä siirtoina. Maaseuturahaston elpymisvälineen lisärahoitusta siirretään toimenpiteistä M04.2. ja M06.2. toimenpiteeseen M06.4., josta rahoitetaan mm. biokaasuinvestointeja. Lisäksi toimenpiteeseen M06.4. lisätään kokonaan kansallista rahoitusta 10 milj. euroa (asiasta on myös oma muutoskohtansa).

Neuvonnan rahoitusta lisätään, jotta varmistetaan toiminnan jatkuminen ilman keskeytyksiä. Eläinten hyvinvointikorvauksien suosio on kasvanut ja tämä on aiheuttanut lisärahoituksen tarvetta. Kohdealan 2A maatalouden investointeihin on arvioitu tarvittavan rahoitusta kysyntää enemmän. Neuvonnan ja eläinten hyvinvointikorvausten kasvanut tarve voidaan paikata kohdealan 2A investoinneista käyttämättä jääväksi arvioidulla osuudella. Myös ei-tuotannollisista arvioidaan jäävän rahoitusta yli, koska toteutuneet hankkeet ovat olleet kustannuksiltaan arvioitua pienempiä. Sidotusta rahoituksesta osa on vapautunut käytettäväksi muissa toimenpiteissä.

Aloitustuen kysyntä on ollut suunniteltua vähäisempää. Osa aloitustukeen varatusta rahoituksesta siirretään maatalouden ympäristöinvestointeihin.

Ympäristökorvausten 5-vuotisiin sitoumuksiin sidottu rahoitus ylittää toimenpiteeseen rahoitussuunnitelmassa suunnitellun rahoituksen. Vastaavasti luonnonmukaisen tuotannon vuoden 2022 jälkeen voimassa olevat 5-vuotiset sitoumukset mukautetaan CAP-suunnitelman ehtoihin. Maaseutuohjelman mukaisten luonnonmukaisen tuotannon sitoumusten vapautuva sidottu rahoitus siirretään ympäristökorvauksiin. Myös maaseuturahastoelpymisvälineen lisärahoitukseen tehdään toteuman perusteella luonnonmukaisen tuotannon osuudesta siirto ympäristökorvauksiin.

Vuodelle 2022 luonnonhaittakorvauksien kokonaan kansalliseen osuuteen lisätään Ukrainan kriisin vuoksi kertaluonteinen korotus, jonka tavoitteena on turvata kansallista huoltovarmuutta. Korotus on korkeampi kotieläintaloudessa, joilla kustannukset ovat kohonneet vielä voimakkaammin kuin kasvinviljelytaloudessa.

Maaseutuohjelman rahoitusuunnitelma (milj. euroa)	Maaseutuohjelma (4.8.2021 hyväksytty versio)			
	Julkinen rahoitus yhteensä	Maaseutu- rahaston rahoitusosuus	Kansallinen lisärahoitus	Elvytysrahoitus 2021-2022
M01. Koulutus ja tiedonvälitys	105 000 000	44 100 000		
M02. Neuvonta	42 000 000	17 640 000		
M04. Investoinnit fyysiseen omaisuuteen	633 000 000	265 860 000		53 300 000
M04.1 Tuki maatilojen investointeihin	527 000 000	221 340 000	656 000 000	43 300 000
M04.2 Tuki maataloustuotteiden jalostukseen, kaupan pitämiseen ja/tai kehittämiseen	98 000 000	41 160 000		10 000 000
M04.4 Tuki maatalouden ei-tuotannollisiin investointeihin	8 000 000	3 360 000		
M06. Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen	309 738 095	130 090 000		16 000 000
M06.1 Yrityksen perustamistuki nuorille viljelijöille	78 000 000	32 760 000	67 000 000	
M06.2 Yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla	23 000 000	9 660 000		2 000 000
M06.4 Tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi	208 738 095	87 670 000		14 000 000
M07. Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen	125 400 000	52 668 000		16 000 000
M10. Ympäristökorvaukset	2 224 330 000	934 218 600		10 000 000
M11. Luonnonmukainen tuotanto	371 800 000	156 156 000		106 206 026
M13. Luonnonhaittakorvaukset	4 784 525 873	1 054 053 567	2 274 874 524	
M14. Eläinten hyvinvointi	518 601 429	217 812 600		
M16. Yhteistyö ja innovaatiot	164 600 000	69 132 000		6 000 000
M19. Leader	383 000 000	160 860 000		
M20. Tekninen apu	90 000 000	37 800 000		

Maaseutuohjelman rahoitusuunnitelma (milj. euroa)	Muutosesitys				Maaseutuohjelma muutosesityksen jälkeen			
	Julkinen rahoitus yhteensä	Maaseutu- rahaston rahoitusosuus	Kansallinen lisärahoitus	Elvytysrahoitus 2021-2022	Julkinen rahoitus yhteensä	Maaseutu- rahaston rahoitusosuus	Kansallinen lisärahoitus	Elvytysrahoitus 2021-2022
M01. Koulutus ja tiedonvälitys	19 350 000	8 127 000			85 650 000	35 973 000	-	-
M02. Neuvonta	3 600 000	1 512 000			45 600 000	19 152 000	-	-
M04. Investoinnit fyysiseen omaisuuteen	8 600 000	3 612 000	-	8 000 000	624 400 000	262 248 000	-	45 300 000
M04.1 Tuki maatilojen investointeihin	17 600 000	7 392 000			509 400 000	213 948 000	656 000 000	43 300 000
M04.2 Tuki maataloustuotteiden jalostukseen, kaupan pitämiseen ja/tai kehittämiseen	10 000 000	4 200 000		8 000 000	108 000 000	45 360 000	-	2 000 000
M04.4 Tuki maatalouden ei-tuotannollisiin investointeihin	1 000 000	420 000			7 000 000	2 940 000	-	-
M06. Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen	6 000 000	2 520 000	-	8 000 000	303 738 095	127 570 000	-	24 000 000
M06.1 Yrityksen perustamistuki nuorille viljelijöille	5 400 000	2 268 000			72 600 000	30 492 000	67 000 000	-
M06.2 Yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla	600 000	252 000		1 500 000	22 400 000	9 408 000	-	500 000
M06.4 Tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi			10 000 000	9 500 000	208 738 095	87 670 000	10 000 000	23 500 000
M07. Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen	9 950 000	4 179 000			135 350 000	56 847 000	-	16 000 000
M10. Ympäristökorvaukset	12 000 000	5 040 000		522 000	2 236 330 000	939 258 600	-	10 522 000
M11. Luonnonmukainen tuotanto	12 000 000	5 040 000		522 000	359 800 000	151 116 000	-	105 684 026
M13. Luonnonhaittakorvaukset			119 000 000		4 903 525 873	1 054 053 567	2 393 874 524	-
M14. Eläinten hyvinvointi	20 400 000	8 568 000			539 001 429	226 380 600	-	-
M16. Yhteistyö ja innovaatiot					164 600 000	69 132 000	-	6 000 000
M19. Leader					383 000 000	160 860 000	-	-
M20. Tekninen apu					90 000 000	37 800 000	-	-

Rahoitukseen liittyvät mittarit muutetaan vastaamaan muuttuneita rahoitusosuuksia, mikäli se on toteutuman ja suunnitellun rahoitusmuutoksen osalta tarkoituksenmukaista. Erityisesti neuvontaa saaneiden ja koulutukseen osallistuneiden määriä on mukautettu rahoituksen muutoksia vastaavasti.

2.b. Luonnonhaittakorvausten tukitasot vuonna 2022

Luonnonhaittakorvausten tukitasoja on jouduttu muuttamaan rahoituskaudella 2014-2022 useaan kertaan Sipilän hallitusohjelman säästöjen ja siirtymäkauden rahoituksen lisäämisen vuoksi. Koska vuosi 2022 on rahoituskauden viimeinen päätöksentekovuosi, on rahoituksen mitoitus toimenpiteen kehityksen puitteissa tehtävä tarkasti. Ilman esitettyä muutosta luonnonhaittakorvauksiin suunnitellusta EU-rahoitusosuudesta jäisi Ruokaviraston arvion mukaan käyttämättä n. 50 milj. euroa. EU-osarahoitteisen ja kokonaan kansallisen osuuden tukitasojen tarkistuksella tämä asia korjataan.

Lisäksi vuodelle 2022 luonnonhaittakorvausten kokonaan kansalliseen osuuteen lisätään Ukrainan kriisin vuoksi kertaluonteinen korotus, jonka tavoitteena on turvata kansallista huoltovarmuutta. Luonnonhaitan arvosta suhteessa alueisiin, joilla ei ole luonnonhaittaa on maaseutuohjelmassa hyväksytty laskelma. Esitetyt korvaustasot jäävät tämän laskennallisen arvon alapuolelle.

Vuoden 2022 EU-osarahoitteisia tukitasoja nostetaan ja kokonaan kansallisia tukitasoja lasketaan maaseutuohjelmassa esitetyn rahoituskehityksen puitteissa. Lisäksi vuodelle 2022 kohdennetaan erillinen huoltovarmuutta turvaava kertakorotus. Muutosten vaikutus tukitasoihin esitetään alla olevassa taulukossa.

Luonnonhaittakorvauksen määrät alueella, joilla on luonnonolosuhteista johtuvia huomattavia rajoitteita

	EU-osarahoitteinen luonnonhaittakorvaus (€/ha)	Kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus (€/ha)	Kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvauksen huoltovarmuus korotus (€/ha)	Luonnonhaittakorvaukset yhteensä (€/ha)
AB-alue				
-kasvinviljely	175	42	48	265*
-kotieläintalous	175	102	67	344*

*) Korvaustaso ylittää asetuksen N:o (EU) 1305/2013 liitteen II tukimäärän. Perustelu on esitetty tukitason laskentametodologia kohdassa 8.2.8.5

Luonnonhaittakorvauksen määrät vuoristoalueella

	EU-osarahoitteinen luonnonhaittakorvaus (€/ha)	Kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus (€/ha)	Kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvauksen huoltovarmuus korotus (€/ha)	Luonnonhaittakorvaukset yhteensä (€/ha)
C-alue = vuoristoalue				
-kasvinviljely	200	42	48	290
-kotieläintalous	200	102	67	369

2.c Toimenpiteen M06.4. (yritysrahoitus) kansallinen lisärahoitus

Toimenpiteen 6.4. tuettaviin maaseutuyritysten energiainvestointeihin (mukaan lukien biokaasu) kohdennetaan kokonaan kansallista rahoitusta 10 milj. euroa. Energiainvestoinneilla jatketaan niiden investointien tukemista, joita on tuettu maaseuturahaston elpymisvaroilla. Toimenpiteen 6.4 kuvausta täydennetään tältä osin. Energiainvestointien tukitasot säilyvät samoina kuin mitä on elpymisvaroista tuettuihin investointeihin sovellettu.

2.d. Tekniset muutokset Valtiontukiin liittyvät päivitykset

Täydennetään lukua 13 (Valtiontuen arviointiin liittyvät osatekijät) lisäämällä alatoimenpidettä 6.4 koskevaan kohtaan viimeisin yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen (GBER) perustuva valtiontuen ilmoituksen numero SA.100606. Kyseinen ilmoitus koskee korotettua tukea (50 %) biokaasuntuotannon investointeihin. Valtiontuen uutta numeroa ei ollut vielä olemassa edellisen ohjelmamuutoksen hyväksymishetkellä. Ilmoitus oli mahdollista tehdä vasta sen jälkeen, kun tukitason korotusta koskevan kansallisen valtioneuvoston asetuksen muutos (874/2021) astui voimaan 18.10.2021.

Uuden valtiontukikartan 2023-2027 soveltaminen

Suomea koskevan vuosien 2014–2020 aluetukikartan voimassaolo päättyi 31.12.2021. Aluetukikartassa on määritelty, mille alueille jäsenvaltiot saavat myöntää kansallista alueellista investointitukea EU:n valtiontukisääntöjen nojalla. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta 2014-2020 myönnettäviin investointitukiin sovelletaan yleisen

ryhmäpoikkeusasetuksen (GBER) perusteella myönnettyä alueellista investointitukea (art. 14). Maaseutuohjelman 2014-2020 tukitasojen asettamisessa on otettu huomioon ja sovitettu yhteen Suomen aluetukikartan ja asetuksen (EU) N:o 1305/2013 liitteen II tukiprosentit.

Alueellista investointitukea ei ole ollut mahdollista myöntää 1.1.2022 alkaen lainkaan, sillä uutta valtiontukikarttaa ei ole vielä vahvistettu. Tukihakemuksiin voidaan tehdä alueellisen investointituen osalta päätökset vasta sen jälkeen, kun uusi vuosina 2022-2027 sovellettava valtiontukikartta astuu voimaan.

Tukialueiden määrittelyn perustana on Euroopan komission 29.4.2021 antama tiedonanto alueellisia valtiontukia koskevista suuntaviivoista (jäljempänä aluetuen suuntaviivat) (2021/ C 153/01). Työ- ja elinkeinoministeriö antaa kansallisen valtioneuvoston asetuksen tukialueista sen jälkeen, kun Euroopan komissio on vahvistanut Suomen aluetukikartan vuosille 2023-2027. Työ- ja elinkeinoministeriöstä saadun aikatauluarvion mukaan valtioneuvoston asetus voidaan antaa toukokuussa 2022.

Alueellista investointitukea on mahdollista myöntää alatoimenpiteistä 4.2 ja 6.4. Alatoimenpiteeseen 4.2 sisältyy viittaus alatoimenpiteeseen 6.4., jossa viitataan aluetukikarttaan. Päivitetään alatoimenpiteen 6.4. tekstiä lisäämällä tieto vanhan aluetukikartan voimassaolon päättymisestä sekä täydentämällä tekstiä viittauksella uuteen valtiontukikarttaan. Toimenpiteiden tukitasot on tarkoitus pitää ennallaan 31.12.2022 asti siitä huolimatta, että uusi valtiontukikartta tulee voimaan. Investointituki voidaan myöntää tarpeen mukaan vähämerkityksisenä tukena (de minimis).

Luonnonmukaisen tuotannon pinta-alatavoitteen ja rahoituksen korjaus

Korjataan edelliseen ohjelmaversioon näppäilyvirhe indikaattorisuunnitelmassa.